

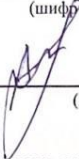
Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра менеджменту, маркетингу та економіки

Бакалаврська кваліфікаційна робота на тему:

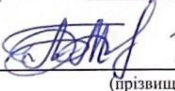
УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ПІРЯТИНСЬКИЙ СІРЗАВОД»)

Виконала: студентка 4 курсу, групи МЗД-206
спеціальності 073 «Менеджмент»

(шифр і назва спеціальності)

Саплива А.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник к.е.н., доцент каф. ММЕ

Благодир Л.М.
(прізвище та ініціали)

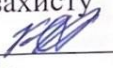
« 10 » червня 2024 р.

Рецензент к.е.н., доцент каф. ЕПВМ

Причепя І.В.
(прізвище та ініціали)

« 10 » червня 2024 р.

Допущено до захисту

Зав. кафедри Карачина Н.П.

« 12 » червня 2024 р.

Вінниця ВНТУ – 2024 рік

Вінницький національний технічний університет
 Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
 Кафедра менеджменту, маркетингу та економіки
 Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
 Галузь знань – 07 Управління та адміністрування
 Спеціальність – 073 «Менеджмент»
 Освітньо-професійна програма – Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
 завідувач кафедри ММЕ
 д.е.н., професор Карачина Н.П.

«15» березня 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА БАКАЛАВРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Сапливій Анастасії Віталіївні
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Управління основними засобами підприємства (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Пирятинський сирзавод»)»

Керівник роботи Благодир Лілія Миколаївна, к.е.н., доцент
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ВНТУ від «11» березня 2024 року №80.

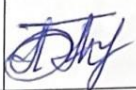
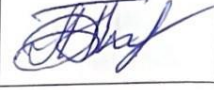
2. Строк подання студентом роботи: 5 червня 2024р.

3. Вихідні дані до роботи: основні положення наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, нормативні та законодавчі акти України, матеріали періодичних видань, офіційні дані Державної служби статистики України, фінансова звітність ТОВ «Пирятинський сирзавод» (форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати») (додаток Б) тощо.

4. Зміст текстової частини: теоретико-методичні засади управління основними засобами підприємства, аналізування стану управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод», удосконалення управління основними засобами та підвищення ефективності господарювання ТОВ «Пирятинський сирзавод»

5. Перелік ілюстративного матеріалу: таблиці та рисунки, що ілюструють підходи науковців до трактування поняття «основні засоби», цілі та завдання управління основними засобами підприємства, форми відтворення основних засобів, методичні підходи до оцінювання ефективності використання основних засобів підприємства, загальну характеристику та аналіз основних показників діяльності досліджуваного підприємства, аналіз системи управління підприємством, оцінювання системи управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод», аналіз резервів, а також план заходів удосконалення управління досліджуваного підприємства тощо.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	Благодир Л.М., доцент кафедри ММЕ		

7. Дата видачі завдання «15» березня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів бакалаврської кваліфікаційної роботи	Срок виконання етапів роботи	Примітка
1	Формування та затвердження теми бакалаврської дипломної роботи (БКР)	березень	
2	Виконання спеціальної частини БКР. Перший рубіжний контроль виконання БКР. (1-й розділ БКР)	березень-квітень	
3	Виконання спеціальної частини БКР. Другий рубіжний контроль виконання БКР. (2-й розділ БКР)	травень	
4	Виконання спеціальної частини БКР. Третій рубіжний контроль виконання БКР. (3-й розділ БКР)	травень-червень	
5	Нормоконтроль БКР. Попередній захист БКР	1-а декада червня	
6	Рецензування БКР	2-а декада червня	
7	Захист БКР	2,3-я декада червня (за графіком)	

Студент

(підпис)

Саплива А.В.

Керівник роботи

(підпис)

Благодир Л.М.

АНОТАЦІЯ

Бакалаврська кваліфікаційна робота складається з 77 сторінок формату А4, на яких є 10 рисунків, 20 таблиць, список використаних джерел містить 57 найменувань.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних, методичних і практичних засад управління основними засобами підприємства.

В першому розділі розкрито теоретико-методичні засади управління основними засобами підприємства: досліджено сутність поняття «основні засоби»; розглянуто основні характеристики, видову класифікацію, принципи, основні завдання та інструменти управління основними засобами підприємства; проаналізовано існуючі підходи до оцінювання ефективності управління основними засобами та обґрунтовано вибір підходу, який буде застосовуватись в дослідженні. В другому розділі проведено оцінювання фінансово-економічної діяльності та надано загальну організаційно-економічну характеристику ТОВ «Пирятинський сирзавод»; здійснено оцінювання ефективності управління основними засобами досліджуваного підприємства; проаналізовано систему управління підприємством в цілому. В третьому розділі розроблено напрями удосконалення системи управління досліджуваного підприємства в цілому та управління основними засобами зокрема.

Ключові слова: основні засоби, управління основними засобами, амортизація, відтворення основних засобів, ефективність управління основними засобами.

ABSTRACT

The bachelor's thesis consists of 77 pages of A4 format, on which there are 10 figures, 20 tables, the list of used sources contains 57 names.

The purpose of the work is to substantiate the theoretical, methodical and practical principles of managing the company's capital assets.

In the first chapter, the theoretical and methodological principles of managing the company's fixed assets are disclosed: the essence of the concept of «fixed assets» is investigated; the main characteristics, type classification, principles, main tasks and tools for managing the company's fixed assets are considered; the existing approaches to the evaluation of the effectiveness of the management of fixed assets were analyzed and the choice of the approach that will be used in the study was justified. In the second section, an assessment of the financial and economic activity was carried out and the general organizational and economic characteristics of «Pyryatinsky Cheese Factory» LLC were provided; assessment of the effectiveness of management of fixed assets of the investigated enterprise was carried out; the management system of the enterprise is analyzed. In the third section, directions for improving the management system of the investigated enterprise as a whole and management of fixed assets are developed.

Key words: fixed assets, management of fixed assets, depreciation, reproduction of fixed assets, efficiency of management of fixed assets.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1 Суть та зміст поняття «основні засоби»	6
1.2 Управління основними засобами підприємства за сучасних умов	13
1.3 Методичні аспекти аналізування та оцінювання управління основними засобами підприємства	25
2 АНАЛІЗУВАННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТОВ «ПІРЯТИНСЬКИЙ СИРЗАВОД»	31
2.1 Загальний аналіз та оцінювання фінансово-економічного стану ТОВ «Пирятинський сирзавод»	31
2.2 Аналіз системи управління ТОВ «Пирятинський сирзавод»	42
2.3 Аналіз ефективності управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод»	45
3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТОВ «ПІРЯТИНСЬКИЙ СИРЗАВОД»	57
3.1 Основні напрями удосконалення управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод»	57
3.2 Обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності господарювання ТОВ «Пирятинський сирзавод»	61
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	84
ДОДАТОК А (обов'язковий). Протокол перевірки кваліфікаційної роботи на наявність текстових запозичень роботи	85
ДОДАТОК Б (обов'язковий). Фінансова звітність ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2021-2023 рр.	86
ДОДАТОК В (обов'язковий). Ілюстративний матеріал	99
ДОДАТОК Г (довідниковий). Організаційна структура ТОВ «Пирятинський сирзавод»	115

ВСТУП

Актуальність теми. Основні засоби є однією з найважливіших складових господарської діяльності будь-якого суб'єкта бізнесу. Їх стан, інтенсивність оновлення та відповідність сучасним технологіям безпосередньо впливають на кінцеві результати господарювання та конкурентоспроможність підприємства.

Від того, які засоби праці використовуються, якому рівню технічного розвитку вони відповідають, в кінцевому підсумку залежать зростання економічних показників, підвищення конкурентоспроможності та стійкий розвиток підприємства.

Ефективне управління основними засобами залишається актуальною проблемою для підприємств будь-якого виду економічної діяльності, вирішення якої дозволяє отримати значну віддачу - підвищення рентабельності та конкурентоспроможності, оптимізація витрат, стійкість до зовнішніх факторів середовища господарювання тощо.

Зважаючи на зазначену актуальність, не викликає жодних сумнівів в необхідності постійного моніторингу наявності, стану та ефективного використання основних засобів, що є безпосереднім завданням системи управління даним активом.

Питання ефективного управління основними засобами знаходяться під постійною увагою науковців. Варто вказати, що вивченню даного напрямку присвячено досить велику кількість досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Варто згадати напрацювання таких науковців як Бойко Р. В., Борисюк І.О., Вовк О.М., Герчанівська С.В., Загустіна А. Є., Ковтун О. А., Колісник Н.А., Кравченко М. В., Кулик М.А., Мельников О. В., Мостенська Т. Г., Мулик Т. О., Олійник Є. В., Побережниченко М. В., Поповиченко І. В., Радєва О. Г., Сірик М. В., Сметанюк О.А., Спірідонова К. О., Стемковська І.В., Стеців І.С., Ткаченко І.І., Тюріна М.М., Халатур С. М., Черниш О. А., Чік М. Ю. та ін. [1–16].

Тема дослідження обрана з огляду на актуальність та практичну значимість проблем управління основними засобами підприємства.

Метою дослідження даної бакалаврської кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних, методичних і практичних засад управління основними засобами підприємства.

У відповідності до визначеної мети в роботі поставлено *такі завдання*:

- дослідити суть та зміст поняття основних засобів;
- розглянути основні характеристики, видову класифікацію, основні завдання та інструменти управління основними засобами підприємства;
- проаналізувати існуючі підходи до оцінювання ефективності управління основними засобами та обґрунтувати вибір підходу, який буде застосовуватись в дослідженні;
- проаналізувати фінансово-економічні показники діяльності досліджуваного підприємства;
- дослідити ефективність управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод»;
- дослідити систему управління досліджуваного підприємства;
- виокремити основні напрямки удосконалення управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод»;
- розробити комплекс заходів щодо підвищення ефективності управління основними засобами та господарською діяльністю підприємства в цілому за сучасних умов.

Об'єктом дослідження даної роботи є процеси управління основними засобами підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод».

У процесі дослідження управління основними засобами було використано такі методи наукового дослідження: теоретичні методи (аналіз наукової літератури, систематизація та узагальнення, абстрагування), емпіричні методи (вимірювання та порівняння), графічні методи (побудова діаграм та графіків) тощо.

Інформаційну базу дослідження сформували теоретичні та науково-практичні праці вітчизняних та зарубіжних науковців з питань управління основними засобами підприємства; законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють діяльність підприємств в Україні; офіційні дані Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Вінницькій області; дані ТОВ «Пирятинський сирзавод» та фінансова звітність підприємства тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод». Ці рекомендації ґрунтуються на проведених теоретичних дослідженнях та отриманих наукових результатах.

Апробація результатів бакалаврської кваліфікаційної роботи. Основні положення дослідження бакалаврської кваліфікаційної роботи доповідались на Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2024)», м. Вінниця.

Публікації результатів бакалаврської кваліфікаційної роботи. Основні положення, рекомендації та висновки роботи опубліковано у збірниках матеріалів конференцій [17; 18].

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Суть та зміст поняття «основні засоби»

Основні засоби відіграють ключову роль в діяльності сучасного підприємства. Їх ефективне використання є запорукою успішної роботи та конкурентної стійкості на ринку.

Важливо зазначити, що роль основних засобів в діяльності підприємства постійно зростає. Це пов'язано з розвитком технологій, збільшенням конкуренції на ринку, зростанням вимог до якості продукції. Підприємствам необхідно приділяти велику увагу управлінню основними засобами. Це дозволить підвищити ефективність їх використання, збільшити прибуток та конкурентну стійкість на ринку.

Незважаючи на активну увагу теоретиків і практиків до питань формування та ефективного використання основних засобів господарюючими суб'єктами, в науковій літературі і досі відсутній єдиний підхід до трактування поняття основних засобів, а відповідно – це питання потребує подальших досліджень.

Варто зауважити, що завдання щодо визначення суті та змісту поняття «основні засоби» ускладняється тим, що в теорії та практиці управління оперують різними поняттями (основні фонди, основний капітал, засоби праці), ототожнюючи їх, або ж взаємозаміняючи одне поняття іншим.

Відсутня однозначність і в нормативно-правовій базі, що регулює питання обліку основних засобів на вітчизняних підприємствах (рис. 1.1).

Порівнюючи П(С)БО 7 та МСБО 16, варто зауважити, що трактування, наведені в цих стандартах, є досить схожими. Це пояснюється тим, що міжнародні стандарти були взяті за основу при розробці вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку.

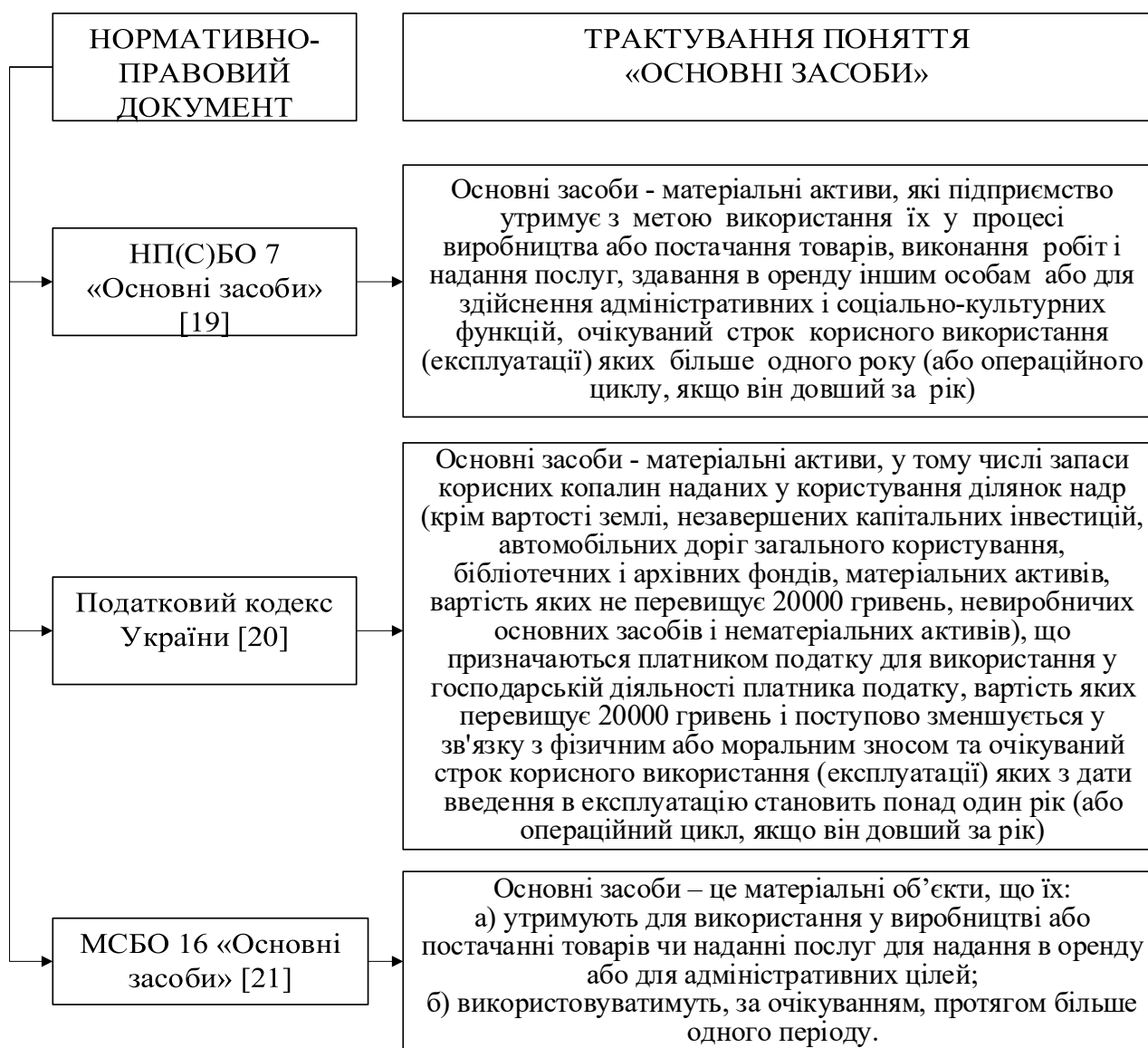

Рисунок 1.1 – Тракткування поняття «основні засоби» в нормативно-правових документах України [складено за 18-20]

Якщо проводити порівняння Податкового кодексу та стандартів бухгалтерського обліку, то варто звернути увагу на те, що обидва підходи вказують на те, що основні засоби є матеріальними активами, які використовуються тривалий час.

Варто зауважити, що в Податковому кодексі відмовились від використання поняття «основні фонди», що дещо наблизило Кодекс до стандартів бухгалтерського обліку. Водночас за податковим підходом виокремлено вартісний поріг, що є відсутнім в бухгалтерському обліку.

Як показали результати дослідження у різних країнах світу існують відповідні вартісні критерії віднесення активів до складу основних засобів. Наприклад, у Китаї – більше 2 тис. юанів, у Чехії – більше 10 тис. крон [12].

Важливим елементом для виокремлення об'єктів основних засобів в обліку є критерії їх визнання. Як показали результати дослідження основними критеріями визнання основних засобів є:

- наявність матеріально-речової форми;
- термін та сфера використання;
- мета придбання або створення;
- вартісна межа;
- здатність активу приносити економічні вигоди.

Водночас варто зауважити, що у різних країнах світу застосовуються лише деякі з вказаних критеріїв. Наприклад, в США для того, щоб актив було визнано об'єктом основних засобів достатньо, щоб він приносив економічну вигоду від свого використання [12].

Результати дослідження наукового доробку вітчизняних вчених вказують також на відсутність одностайності в підходах до трактування поняття основних засобів. Неоднозначність ще більше підсилюється внаслідок застосування деякими вченими поняття основних фондів як тотожне основним засобам. На сьогодні в вітчизняній нормативно-правовій базі відмовились повністю від використання поняття основних фондів, яке використовувалось в законі України «Про оподаткування прибутку підприємств», що втратив чинність у зв'язку з прийняттям та введення в дію чинного Податкового кодексу.

Як вказують науковців відмінність у розумінні суті та змісту понять «основні засоби» та «основні фонди» безпосередньо відображено у самій їх назві. Так, поняття «основні засоби» є співзвучним з поняттям «засоби виробництва». Але виникає питання щодо доцільності використання поняття основних фондів, особливо після вилучення даного поняття з нормативно-правової документації [22].

Грунтовні дослідження в даному напрямку були проведені Наумчук О.А. [23], відповідно до яких основні фонди, перебуваючи в суспільній власності,

використовувалися в командно-адміністративній системі. За умов ринку вартість засобів праці, які застосовуються в господарській діяльності підприємства більше року, переносять свою вартість, зношуючись, на готовий продукт, отримує форму основного капіталу. Речовою формою такого основного капіталу є виробничі основні засоби, що є об'єктом бухгалтерського і податкового обліку.

Розглянемо детальніше підходи вчених до трактування суті та змісту поняття основних засобів в літературних джерелах.

Так, Базилевич О.Д. [24] характеризує основні засоби як сукупність матеріальних цінностей, які використовуються протягом тривалого часу (більше року) підприємством для виготовлення продукції (виконання робіт, надання послуг) або для адміністративних цілей.

Дем'яненко М.Я. [25] трактує основні засоби як частину майна підприємства, яка використовується для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг або для управлінських потреб протягом тривалого часу, зберігаючи при цьому свою натуральну форму.

Гетьман В.П. [26] також характеризує основні засоби як частину майна підприємства, але акцентуючи увагу на їх вартості (понад визначену суму) та використанні протягом тривалого часу (більше року) у процесі виробництва продукції, виконанні робіт, наданні послуг або для адміністративних цілей, зберігаючи при цьому свою натурально-речову форму.

Група авторів Стемковська І.В. та Герчанівська С.В. [12] характеризують основні засоби як матеріальні активи, які є придатними для споживання в ході господарської діяльності підприємства (організації, установи), втрачаючи свою вартість шляхом перенесення її на новостворений продукт частково, очікуваний термін використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він більший за рік).

Котлер Ф. [27] характеризує основні засоби досить узагальнено: як активи, які використовуються протягом тривалого часу (більше одного року) для виробництва продукції або надання послуг.

Частина науковців акцентують увагу на тому, що основні засоби є засобами праці.

Так, Бабич В. [28] вказує, що основні засоби є сукупністю засобів праці, які функціонують протягом тривалого часу у сфері матеріального виробництва в незмінній натуральній формі, переносячи при цьому свою вартість частинами в міру їх зношення на створений продукт.

Черненко С. [29] також характеризує основні засоби як засоби праці виробничого і невиробничого призначення, які приймають участь у виробничому процесі впродовж декількох циклів, при цьому зберігають свою натуральну форму, поступово переносячи (у міру зношення) свою вартість на виготовлену продукцію.

Як бачимо, трактування науковцями поняття основних засобів є досить різноманітними: як активи, як частина майна, як засоби праці, як сукупність матеріально-речових цінностей тощо.

В табл. 1.1 наведено систематизовані підходи науковців до розуміння суті та змісту поняття основних засобів за основними їх відмітними характеристиками.

Результати проведеного дослідження дозволяють зауважити, що більшість науковців при розкритті суті та змісту поняття основних засобів акцентують увагу на таких базових критеріях їх визнання, як [40]:

матеріальність основних засобів (наявність та незмінність матеріально-речової форми);

призначення основних засобів (утримуються з метою використання їх в процесі виробництва, надання послуг, постачання товарів, здавання в оренду іншим особам або для здійснення соціально-культурних чи адміністративних функцій);

строк корисного використання основних засобів (більше року або операційного циклу, якщо він більше року).

Таблиця 1.1 – Підходи науковців до трактування поняття «основні засоби» в наукових джерелах

Автор	Трактування суті та змісту поняття «основні засоби»
1	2
основні засоби як засоби праці	
Бабич В. [28]	сукупність засобів праці, які функціонують протягом тривалого часу у сфері матеріального виробництва в незмінній натуральній формі, переносячи при цьому свою вартість частинами в міру їх зношення на створений продукт.
Черненко С. [29]	засоби праці виробничого і невиробничого призначення, які приймають участь у виробничому процесі впродовж декількох циклів, при цьому зберігають свою натуральну форму, поступово переносячи (у міру зношення) свою вартість на виготовлену продукцію.
О.О. Баранік [30]	засоби праці виробничого та невиробничого призначення
Мочерний С.В. [31]	засоби праці, що експлуатуються довше, ніж один рік, і мають вартість понад встановленого ліміту; повністю й багаторазово беруть участь у процесі виробництва; переносять свою вартість на готову продукцію частинами за ступенем зносу
Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.І. Кисла [32]	засоби праці, які використовуються (експлуатуються) впродовж тривалого часу, при цьому зберігаючи свою первісну фізичну форму, і переносять свою вартість на вироблений продукт частинами, протягом декількох виробничих циклів унаслідок фізичного та морального зносу
як матеріальні активи (частина майна)	
Котлер Ф. [27]	активи, які використовуються протягом тривалого часу (більше одного року) для виробництва продукції або надання послуг
Стемковська І.В. та Герчанівська С.В. [12]	матеріальні активи, які є придатними для споживання в ході господарської діяльності підприємства (організації, установи), втрачаючи свою вартість шляхом перенесення її на новостворений продукт частково, очікуваний термін використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він більший за рік).
Ф.Ф. Бутинець [33]	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)
О. Бондар [34]	сукупність матеріальних активів у формі засобів праці, які багаторазово приймають участь у процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами

Продовження табл. 1.1

1	2
З. Б. Живко, М. О. Живко, І. Ю. Живко [35]	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше ніж один рік (або операційного циклу, якщо він довший за рік)
Колісник Н.А. [36]	є матеріальними активами, мають визначений термін корисного використання, переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції, призначені для використання у виробничій діяльності підприємств та для чітко визначених цілей, а також зазнають впливу внутрішніх, зовнішніх чинників та існує можливість досягнути економічного ефекту за умови раціонального використання та управління основними засобами
Н.Д. Бабяк [37]	активи з терміном корисного використання більше одного року, які використовуються на підприємствах у декількох операційних циклах з метою отримання економічної вигоди, не втрачаючи при цьому матеріально-речової форми, та переносять свою вартість на знов створену продукцію частинами у вигляді нарахованих амортизаційних відрахувань
як товарно-матеріальні цінності	
Сук Л.К., Сук П.Л. [38]	сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері
Чумаченко М.Г. та ін. [39]	сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним і моральним зносом

Частина науковців вказує на важливість отримання підприємством економічної вигоди в майбутньому від використання об'єкта основних засобів в господарській діяльності, що є одним із критеріїв визнання оборотних засобів активами в бухгалтерському обліку [36-37].

Частина вчених акцентує увагу на сфері використання основних засобів: виробнича та невиробнича сфера [28-30; 38-39], використання їх в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій [33; 35].

Варто наголосити, що основні засоби використовуються не лише у виробничій сфері як про це зазначають деякі дослідники [28; 31; 36].

Переважна більшість науковців вказує на важливу характеристику основних засобів - перенесення їх вартості на вартість готової продукції поступово частинами шляхом амортизаційних відрахувань [12; 28-29; 31-32; 34; 36-37; 39].

Враховуючи результати проведеного дослідження вважаємо за доцільне охарактеризувати поняття основних засобів як матеріальні активи, які використовуються тривалий час (більше року) для досягнення цілей, не змінюючи при цьому свою матеріально-речову форму та зміст, переносячи вартість на вартість готової продукції частинами шляхом амортизаційних відрахувань.

1.2 Управління основними засобами підприємства за сучасних умов

Якісний склад, вік, ступінь зносу та темпи оновлення основних засобів мають вирішальне значення для потенціалу підприємства. Сучасне обладнання та технології - це основа для інноваційного розвитку, економії ресурсів, випуску конкурентоспроможної продукції та розширення ринків збуту.

Оновлення основних засобів - це не лише питання збільшення обсягів виробництва, а й інструмент для підвищення ефективності, конкурентоспроможності та стійкого розвитку підприємства. Завдяки раціональному управлінню наявними ресурсами та вдалому поєднанню інвестицій в модернізацію з іншими стратегічними кроками, підприємство може досягти значних успіхів, навіть за умов обмеженого капіталу, що тільки підтверджує важливість ефективного управління основними засобами за сучасних умов.

Необхідність ефективного управління основними засобами зумовлено також і іншими причинами, основні з них [5; 41]:

- застарілість виробничо-технічної бази вітчизняних промислових підприємств (ступінь зношення основних засобів в промисловості України - 60,5 % за даними Державної служби статистики за результатами 2021 року);

- оснащеність вітчизняних промислових підприємств значно відстає від темпів науково-технічного прогресу (лише близько 50% введених в дію основних засобів є новими);

- зниження конкурентоспроможності продукції промислових підприємств, що призводить до зниження обсягів реалізації продукції, а отже - і скорочення виробництва;

- обмеженість наявних ресурсів для забезпечення достатніх темпів оновлення основних засобів і формування відповідної оптимальної структури основних засобів підприємств тощо.

Оскільки не всі об'єкти основних засобів відіграють однакову роль в господарській діяльності підприємства, варто визначитись із структурою основних засобів та видовою їх класифікацією.

Структура основних засобів – це співвідношення між окремими групами основних засобів (так звана видова структура), а також – між активною та пасивною їх частинами (так звана технологічна структура) [42].

Основні засоби налічують різноманітні натурально-речові об'єкти, які відрізняються за термінами експлуатації, за виробничо-технічним призначенням, за ступенем впливу на діяльність господарюючого суб'єкта тощо.

Найважливішими класифікаційними ознаками при визначенні видів основних засобів на підприємстві є їх функціональне призначення, технічна новизна, термін служби та інтенсивність зносу, ступінь мобільності (рухомі чи нерухомі), ступінь впливу на роботу підприємства та ін.

Залежно від функціонального призначення основні засоби можна розподілити на виробничі та невиробничі. Невиробничі основні засоби не використовуються підприємством у його господарській діяльності. Виробничі ж використовують у сфері матеріального виробництва.

Основні засоби також можна розподілити на активну та пасивну частину. До активної частини належать ті основні засоби, які безпосередньо приймають участь у виробничому процесі, створюючи продукції, визначаючи потужність та технічний рівень виробництва підприємства. До пасивної частини належать основні засоби, які забезпечують нормальне функціонування виробництва, забезпечуючи умови для нього (споруди, будівлі тощо) [43]. Прогресивною буде

така структура основних засобів, в якій переважає саме активна частина основних засобів.

За галузевою належністю основні засоби поділяються на засоби будівництва, промисловості, сільського господарства, транспорту, зв'язку та ін.

За натурально-речовинним складом, так звана видова класифікація, можна виокремити такі основні [43]:

Будівлі (корпуси цехів, адміністративно-господарські будівлі, кладові, склади та ін.).

Споруди (інженерно-технічні об'єкти: насосні станції, очисні споруди, водопровідні башти тощо).

Передавальні пристрої, за допомогою яких передаються всі види енергії від машин-двигунів до робочих машин: паро-, газо-, водо-, нафтопроводи, електромережі.

Машини і обладнання (найбільш важлива складова основних засобів для будь-якого підприємства):

- робочі машини і обладнання (преси, верстати);
- силові машини і обладнання (дизелі, котли);
- вимірювальні та регулюючі пристрої та прилади, лабораторне обладнання;
- обчислювальна техніка.

Транспортні засоби, зокрема засоби міжзаводського, внутрішньо цехового, міжцехового транспорту.

Інструмент, зокрема ручні та механізовані інструменти всіх видів, а також різні пристосування.

Господарський інвентар.

Виробничий інвентар.

Рисунок 1.2 – Видова класифікація основних засобів [складено за 43]

Також основні засоби можуть бути діючі та недіючі. За ознакою належності – власні, орендовані, отримані на умовах лізингу.

Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби класифікуються відповідно до НП(С)БО 7 за такими групами [19]:

1. Основні засоби:

- земельні ділянки;
- капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом;
- будівлі, споруди та передавальні пристрої;
- транспортні засоби;
- машини та обладнання;
- інструменти, прилади, інвентар (меблі);
- багаторічні насадження, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю, а також плодоносні рослини;

- тварини, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю;
- інші основні засоби;

2. Інші необоротні матеріальні активи.

Управління основними засобами є комплексним процесом підприємства, який охоплює всі аспекти роботи з основними засобами, починаючи з їх придбання та закінчуючи їх вибуттям.

Основними цілями управління основними засобами є:

- підвищення ефективності формування та використання основних засобів;
- підвищення якості продукції;
- збільшення обсягів виробництва;
- оптимізація собівартості продукції;
- підвищення конкурентоспроможності підприємства та ін.

Основними завданнями управління основними засобами є:

- обґрунтування інвестицій в основні засоби;
- планування потреб у основних засобах;
- придбання та введення в експлуатацію основних засобів;
- ремонт та технічне обслуговування основних засобів;
- модернізація та реконструкція основних засобів
- вибуття основних засобів тощо.

Підсумувавши, варто наголосити, що управління основними засобами повинно відбуватись на кожному етапі життєвого циклу об'єкта основних засобів. Схематично такий підхід відображено на рис. 1.3.

В управлінні основними засобами на практиці реалізують різні підходи: процесний, системний, функціональний, стратегічний, ситуаційний, інтегрований.

Вибір підходу залежить від сукупності чинників, найбільш вагомими з них є: масштаби та сфера діяльності підприємства, фаза життєвого циклу підприємства, рівень делегування повноважень тощо.

Функціональний підхід реалізується через реалізацію класичних функцій менеджменту (планування, організація, мотивування та контроль), а також через специфічні функції, які будуть визначатись конкретним об'єктом управління [5].

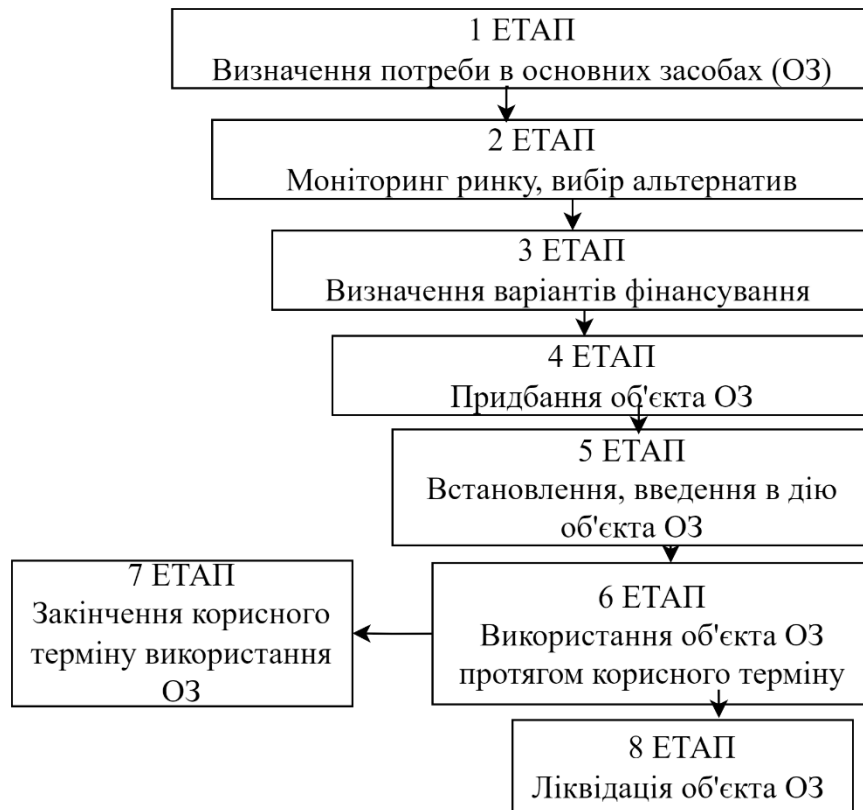

Рисунок 1.3 – Управління основними засобами на усіх етапах їх життєвого циклу [44]

При плануванні доцільно застосовувати інструменти стратегічного, тактичного і операційного планування, зокрема планувати придбання та введення в дію об'єктів основних засобів, обґрунтовано обираючи джерела забезпечення відтворювальних процесів, формуючи належні умови експлуатації основних засобів тощо.

Функція організації здійснення заходів щодо розміщення основних засобів, щодо підготовки та навчання персоналу, щодо ефективного використання основних засобів в часі засобами інтенсифікації виробничих процесів тощо [5].

В управлінні основними засобами функція мотивування дозволяє підвищити зацікавленість працівників в ефективному використанні основних засобів, а також

- вмотивованість власників та управлінців до використання у виробничих процесах інноваційних технологій.

Функція контролю дозволяє досягнути визначених цілей, вчасно виявляючи відхилення фактичного стану від визначених орієнтирів, дозволяє забезпечити використання основних засобів у визначеному режимі із запланованими результатами з відповідним виробленням коригуючих управлінських заходів.

Процесний підхід в управлінні основними засобами ґрунтується на забезпеченні ефективності бізнес-процесів засобами виявлення відповідних шляхів реалізації функцій управління, побудови взаємозв'язків між окремими бізнес-процесами та послідовності їх виконання [45, с. 71].

При використанні процесного підходу в управлінні основними засобами доцільно досягнути:

координування всіх виробничих операцій в рамках процесного підходу, що дає синергетичний ефект, збільшуючи продуктивність обладнання та мінімізуючи втрати;

сфокусуватись на результатах, зосередившись не лише на результатах окремих процесів, а й на загальному результаті діяльності підприємства, забезпечуючи системний та комплексний підхід.

Процесний підхід гарантує безперервність управління, що дає можливість постійно вдосконалювати систему та досягати кращих результатів.

Процесне управління доцільно розглядати як управління такою системою, яка складається із взаємопов'язаних компонентів: учасників процесного управління (власників процесів, процесного офісу, бізнес-аналітиків); нормативного забезпечення (навчальних матеріалів і регламентів); набору інструментарію найкращих практик удосконалення бізнес-процесів [46, с. 165].

Стратегічний підхід до управління основними засобами підприємства визначає довгострокові цілі розвитку засобами стратегічного управління, що дозволяє передбачити зміни зовнішнього середовища, адаптуючись до них. В основу стратегічного підходу до управління основними засобами необхідно

закласти принципи системності, комплексності, економічної доцільності та збалансованості [5].

Системний підхід розглядає основні засоби як єдину, комплексну систему, що складається з взаємопов'язаних елементів. Цей підхід використовує сукупність цілей, завдань, механізмів та методів для управління всіма елементами системи. Впливаючи на окремі частини, можна підвищити загальну ефективність всієї системи.

Системний підхід ґрунтується на тому, що ефективність підприємства (системи) буде визначатись ефективністю усіх його складових (елементів) у їх тісному взаємозв'язку, а не окремих частин, які функціонують із найвищою ефективністю.

Ситуаційний підхід до управління дозволяє коригувати характеристики системи управління залежно від ситуації, яка змінюється під впливом різних чинників, дія яких різноспрямована. За таких умов доцільно обрати той варіант управлінського рішення, який дозволяє найбільш ефективно адаптуватись до ситуаційних змін.

В ситуаційному управлінні центральним моментом є визначений набір обставин, які впливають на підприємство в конкретний момент часу.

Ефективність управління основними засобами можна підвищувати інструментами як стратегічного, так і тактичного планування. Важливо правильно підбирати інструменти, які відповідають конкретним завданням і цілям управління.

Обираючи інструменти важливо враховувати:

- цілі управління: інструменти повинні бути спрямовані на досягнення поставлених цілей;
- характер завдання: тактичні завдання орієнтовані на короткострокову перспективу, стратегічні - на довгострокову;
- ресурси: використання інструментів потребує певних ресурсів, таких як час, гроші, персонал.

Інструменти менеджменту - це складні системи, які дають різні результати. Їхня робота в реальних умовах залежить від багатьох випадкових факторів, а також від реакції зовнішнього та внутрішнього середовища.

Інструменти менеджменту не завжди дають очікуваний результат. На їх роботу впливає багато факторів, які неможливо передбачити. Ці фактори можуть бути як зовнішніми (економічна ситуація, конкуренція), так і внутрішніми (кадрова політика, мотивація персоналу).

Використання інструментів менеджменту не завжди забезпечує позитивні результати. Тому при виборі інструментів управління необхідно передбачати можливі наслідки їх використання.

Мостенська Т. Г. і Ковтун О. А. [5] пропонують розглядати інструменти управління основними засобами як сукупність відповідних способів, прийомів і засобів управлінського впливу, які дозволяють забезпечити темпи відтворення основних засобів відповідно до рівня розвитку науково-технічного прогресу, дозволяють сформувати їх оптимальну структуру та забезпечити інтенсифікацію виробничих процесів, дають можливість спрямувати ефективно організований процес експлуатації основних засобів на забезпечення виробництва у необхідному обсязі конкурентоспроможної продукції, яка відповідає за якістю вимогам ринку.

За результатами аналізування наукової літератури Мостенською Т. Г. і Ковтун О. А. [5] виокремлено класифікаційні ознаки інструментів управління основними засобами (табл. 1.2).

Запропонований підхід базується на тому, що основні засоби забезпечують взаємозв'язок між матеріальними активами та персоналом.

Застосування ефективних інструментів управління дозволяє через реалізацію управлінських рішень та реалізацію завдань досягати визначених цілей.

Таблиця 1.2 – Класифікація інструментів управління основними засобами [5]

Класифікаційні ознаки	Інструменти управління
За функціональною спрямованістю	Організаційні Планові Координаційні Контрольні Регулювальні Мотиваційні
За формою впливу	Якісні Кількісні
За ступенем новизни	Адаптивні Інноваційні Стандартні
З урахуванням фактору часу	Статичні Динамічні
За реакцією на управлінську ситуацію	Попереджувальні Реактивні
За тривалістю дії	Стратегічні Тактичні Оперативні
За спрямованістю на процес відтворення	Розширене відтворення Просте відтворення
За спрямованістю управлінських рішень	Превентивні Адаптивні Регулюючі

Цілі та завдання управління основними засобами підприємства на різних рівнях наведено в табл. 1.3.

Існують різні методи управління основними засобами. Вибір методу управління основними засобами залежить від конкретних умов роботи підприємства. Важливу роль в управлінні основними засобами відіграє облік основних засобів. Облік основних засобів ведеться бухгалтерською службою підприємства.

Успішне управління основними засобами залежить від комплексу внутрішніх та зовнішніх чинників. Основними є:

- особливості умов виробництва (технологічні процеси, кваліфікація персоналу, використовуване обладнання тощо);
- специфіка господарської діяльності (вид та обсяги діяльності, асортимент продукції, конкурентне середовище);

– кінцевий результат (досягнуті цілі, довгострокові перспективи розвитку, очікувана рентабельність) тощо.

Таблиця 1.3 – Цілі та завдання управління основними засобами підприємства [5]

Цілі	Завдання
Рівень стратегічного управління	
Імплементація підсистем управління основними засобами в систему стратегічного управління підприємством	Ув'язати виробничу стратегію з загальноорганізаційною
Забезпечення необхідних темпів відтворення основних засобів	Розробити ефективну амортизаційну політику
Врахування темпів НТП при оновленні основних засобів	Розробити інноваційну стратегію підприємства
Обґрунтування джерел фінансування відтворювальних процесів	Розробити інвестиційну стратегію підприємства
Рівень тактичного управління	
Забезпечення ефективного використання наявних основних засобів	Оптимізувати виробничі процеси та забезпечити дієвий контроль за використанням основних засобів
Зниження умовно-постійних витрат на одиницю випущеної продукції	Інтенсифікувати використання основних засобів
Формування ефективної структури основних засобів	Прискорити темпи введення (виведення) основних засобів
Рівень операційного управління	
Зменшення витрат робочого часу при здійсненні експлуатації обладнання	Підвищити рівень кваліфікації персоналу, задіяного в обслуговуванні основних засобів
Підтримання основних засобів у робочому стані, ліквідація аварійних виходів із ладу обладнання	Створити ефективну систему планово-випереджувальних ремонтів

Важливо розуміти, що всі фактори взаємопов'язані між собою й мають значний вплив один на одного.

Важливе місце в системі ефективного управління основними засобами сучасного підприємства займає питання відтворення основних засобів підприємства, що є складним процесом їх використання, зношування, нарахування амортизації та підтримування їх у робочому стані засобами ремонтів і відновлення в натуральній формі [47, с. 88].

Основні засоби в процесі експлуатації зношуються (фізично та морально), в результаті чого вони втрачають свої властивості для їх подальшого ефективного

використання та виконання складних виробничих завдань. Відповідно виникає необхідність відтворення основних засобів – їх оновлення та заміщення (рис. 1.4).

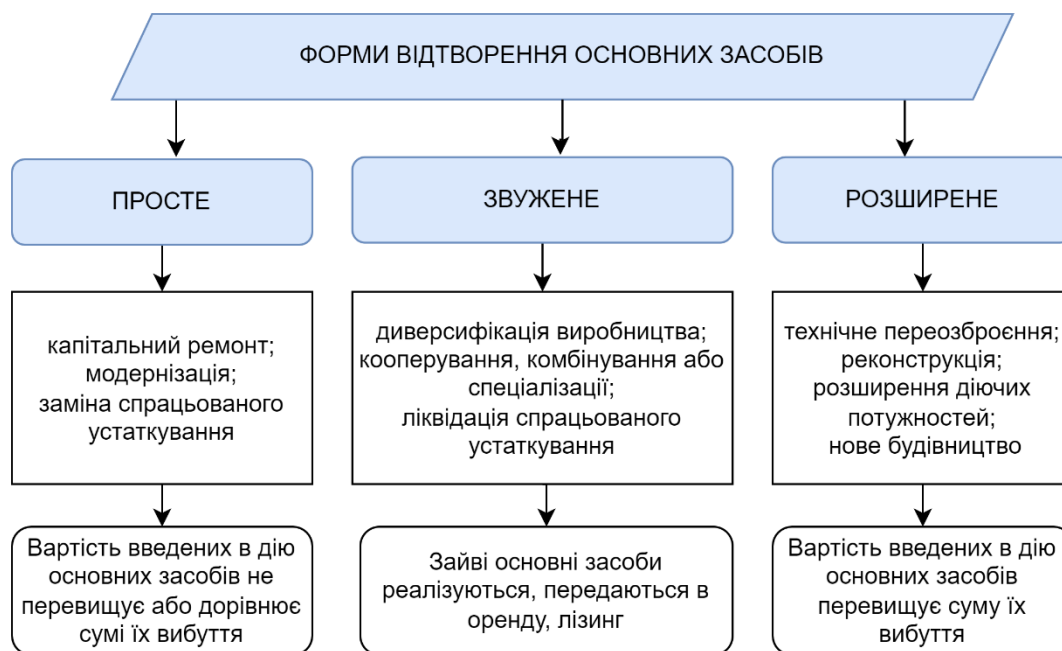

Рисунок 1.4 – Форми відтворення основних засобів [47]

Важливим завданням що відтворення основних засобів має стати ефективне управління фінансовим забезпеченням цих процесів.

Саме амортизаційні відрахування є основним джерелом відтворення основних засобів підприємства, дозволяючи покращити склад і структуру основних засобів, підвищити конкурентоспроможність продукції, що виготовляється. Амортизаційна політика є інструментом активізації інвестиційних процесів на підприємстві [12].

Отже, ефективне управління основними засобами передбачає:

- обґрунтоване планування забезпечення основними засобами з урахуванням факторів впливу;
- оптимізацію процесів купівлі, експлуатації та ремонту основних засобів;
- забезпечення необхідних умов зберігання та експлуатації основних засобів;

систематичний контроль за станом та ефективністю використання основних засобів;

своєчасний ремонт та модернізація основних засобів;

обґрунтоване нарахування амортизації тощо.

Важливо використовувати комплексний підхід до управління основними засобами, який передбачає поєднання різних методів.

1.3 Методичні аспекти аналізування та оцінювання управління основними засобами підприємства

Оцінювання ефективності управління основними засобами має вагоме значення для будь-якого господарюючого суб'єкта, оскільки основні засоби відіграють ключову роль у забезпеченні його безперебійної роботи.

Без належного й ефективного управління основними засобами господарюючий суб'єкт ризикує втратити свою конкурентоспроможність, знизити рентабельність та погіршити свої фінансові показники. Водночас, варто зауважити, що на сьогодні не існує єдиної універсальної системи оцінювання ефективності управління основними засобами.

Складність оцінювання полягає в багатогранності поняття «ефективність управління», різноманітті використовуваних показників та взаємозв'язку між ними.

Труднощі виникають також через необхідність враховувати вплив зовнішніх факторів, а також важливість використання комплексного підходу при оцінюванні.

Оцінювання ефективності управління основними засобами має бути комплексним, враховуючи всі аспекти їх формування та використання: технічний стан основних засобів, їх завантаження, рівень оновлення, структуру, систему амортизації, методи обліку та аналізу та ін.

На сьогодні здобутки сучасної науки налічують велику кількість підходів до розуміння сутності ефективності управління основними засобами, що також ускладнює практичне завдання щодо оцінювання такої ефективності.

Так, В.І. Мацибора, В.К. Збарський та С.Ф. Покропивний вказують на те, що головною ознакою ефективного використання основних засобів є зростання обсягів виробництва та реалізації продукції підприємства. Досягнення високих темпів розвитку виробничих процесів, а також підвищення їх ефективності можливі за умов раціонального використання основних засобів та їх інтенсивного відтворення [48-49].

Аналіз літературних джерел свідчить про різні підходи до оцінювання ефективності використання основних засобів. Так група авторів П.В. Круш, В.І. Подвігіна, С.Ф. Покропивний, В.А. Федорова та О.А. Соловійова вказують, що оцінювання ефективності використання основними засобами можна провести за допомогою системи показників, що складається з двох підсистем: показники використання та відтворення основних засобів [48; 50; 51].

Геращенко І.А. та Стрижко О.А. розглядають комплексний процес управління основними засобами і вказують на доцільність виокремлення трьох груп показників для оцінювання ефективності системи управління: показники, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами; показники, які характеризують стан основних засобів; показники, які характеризують ефективність використання основних засобів [52].

Городня Т. виокремлює показники стану та руху основних засобів; показники технічного оснащення підприємства; показники завантаження основних засобів; показники ефективності використання основних засобів [53].

Мацибора В.І. та Збарський В.К. виокремлюють три групи оціночних показників ефективності використання основних засобів:

- 1) показники, які характеризують процеси відтворення основних засобів, тобто їх технічний стан;
- 2) показники, які характеризують оснащеність основними засобами;
- 3) показники, які характеризують безпосередньо ефективність використання основних засобів підприємства [49].

Мостенська Т. Г. та Ковтун О.А. [5] ефективність управління основними засобами підприємства розглядають через:

1) ефективність використання основних засобів у виробничих процесах (фондомісткість, фондовіддача, змінність);

2) оптимізацію амортизаційної політики (орієнтування на оновлення основних засобів, а також поповнення оборотних активів);

3) відповідність впровадження результатів науково-технічного прогресу у виробничі бізнес-процеси (впровадження традиційних або інноваційних технологій);

4) організацію процесів відтворення (забезпечення простого або розширеного відтворення);

5) забезпечення оптимальної структури джерел фінансування (зовнішні, внутрішні або змішані джерела);

6) інтенсифікацію оновлення основних засобів (введення, вибуття, оновлення).

Відповідно і оцінювання ефективності управління основними засобами, на думку Мостенської Т. Г. та Ковтун О.А., доцільно проводити через вищеназвані напрямки.

Танчин А.І. [54] успішність управління основними засобами розглядає як ефективність їх використання в господарській діяльності, що визначається шляхом вивчення їх обсягу та темпів зміни за відповідні періоди, співвідношенням окремих груп у загальній вартості засобів, визначенням активної частини основних засобів та причин зміни їх обсягів і структури.

Тюріна М.М. [15] вказує, що управління основними засобами базується на аналітичних процедурах, а саме на:

- аналізуванні динаміки та структури основних засобів;
- на аналізуванні стану та руху основних засобів;
- на аналізуванні ефективності використання основних засобів;
- на обґрунтуванні потреби щодо інвестування коштів в просте та розширене відтворення основних засобів.

Варто зауважити, що розглянуті сучасні підходи до оцінювання ефективності використання та управління основними засобами підприємства є досить

різноманітними, але в переважній більшості ґрунтуються на однакових одиничних оціночних показниках.

В нашому дослідженні оцінювання ефективності управління основними засобами вважаємо за доцільне проводити за такими етапами:

- 1) оцінювання показників забезпечення основними засобами;
- 2) оцінювання показників стану та структури основних засобів;
- 3) оцінювання показників ефективності використання основних засобів;
- 4) оцінювання впливу різних чинників на ефективність використання основних засобів засобами факторного аналізу.

Вибір саме такого підходу обґрунтовано за критеріями комплексності, доступності до вхідної інформації, а також простоти розрахунків.

Показники забезпечення, стану та використання основних засобів підприємства наведено в табл. 1.4.

Аналізування вказаних показників доцільно проводити в динаміці, що дозволяє виявити тенденції та зробити відповідні висновки.

Структура основних засобів підприємства характеризує розподіл основних засобів за відповідними групами, або ж за участю у виробничому процесі.

Аналізування структури основних засобів є важливим інструментом при:
оцінюванні фінансово-економічного стану підприємства;
обґрунтуванні інвестиційної політики підприємства;
оцінюванні ризиків, пов'язаних з основними засобами;
підвищенні ефективності використання основних засобів;
підвищенні прозорості інформації про основні засоби підприємства тощо.

Таблиця 1.4 – Показники забезпечення, стану та ефективності використання основних засобів підприємства

Показник	Формула	Характеристика
Показники, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами		
Фондомісткість	Середньорічна вартість основних виробничих засобів / Обсяг виготовленої продукції	Характеризує середню вартість виробничих основних засобів, що припадає на одиницю обсягу виробленої продукції
Фондоозброєність	Середньорічна вартість основних виробничих засобів / Середньооблікова чисельність працівників	Відображає вартість основних засобів в розрахунку на одного працівника
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Середньорічна залишкова вартість / Вартість майна підприємства	Відображає питому вагу залишкової вартості основних засобів в структурі майна підприємства
Показники, які характеризують стан основних засобів		
Коефіцієнт зносу основних засобів	Сума зносу/ середньорічна вартість основних засобів	Характеризує ступінь зносу основних засобів
Коефіцієнт придатності основних засобів	1 – Коефіцієнт зносу основних засобів	Відображає основні засоби, що придатні для експлуатації
Коефіцієнт оновлення основних засобів	Первісна вартість основних засобів, які введені в дію за аналізований період / Первісна вартість основних засобів на кінець цього періоду	Характеризує інтенсивність оновлення; показує частку вартості основних засобів або їх груп, що надійшли (введені в дію) за відповідний період, у загальній їх вартості
Коефіцієнт вибуття основних засобів	Первісна вартість основних засобів, які вибули за аналізований період / Первісна вартість основних засобів на початок цього періоду	Визначає частку вартості основних засобів, які вибули за аналізований період, у загальній вартості основних засобів на початок цього періоду
Коефіцієнт приросту основних засобів	(Первісна вартість основних засобів, які введені в дію за аналізований період - Первісна вартість основних засобів, які вибули за аналізований період) / Первісна вартість основних засобів	Характеризує приріст основних засобів або їх груп за відповідний період.
Показники, які характеризують ефективність використання основних засобів		
Фондовіддача основних засобів	Обсяг виготовленої продукції / Середньорічна вартість основних виробничих засобів	Характеризує обсяг виробленої продукції в розрахунку на грошову одиницю вартості основних та/або виробничих засобів підприємства.
Рентабельність основних засобів	(Дохід (прибуток) підприємства / Середньорічна вартість основних засобів)*100%	Характеризує прибутковість використання основних засобів

Важливо пам'ятати, що оцінювання ефективності управління основними засобами має стати постійним процесом в системі управління підприємством, потребуючи системного підходу та регулярного аналізу.

Отже, підсумовуючи, можна зазначити, що основні засоби відіграють ключову роль у діяльності будь-якого підприємства, адже вони є матеріальною базою його виробничої та комерційної діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта.

Управління основними засобами набуває особливої актуальності в сучасних умовах, адже воно потребує врахування низки нових факторів та викликів: швидкий розвиток технологій потребує постійного оновлення основних засобів; зростання конкуренції вимагає використання основних засобів як чинника формування конкурентних переваг; глобалізація економіки вимагає дотримання міжнародних стандартів та відповідних норм у сфері управління основними засобами; зростання уваги до екологічних проблем вимагають використання енергоефективного та екологічно чистого обладнання тощо.

Враховуючи ці фактори, управління основними засобами на сучасному підприємстві має ґрунтуватися на принципах комплексності, системності, гнучкості, інноваційності, ризикоорієнтованості.

Відповідно до поставлених завдань в роботі проаналізовано підходи науковців до оцінювання ефективності управління основними засобами підприємства. За результатами дослідження обґрунтовано вибір системи показників для оцінювання такої ефективності, що буде практично апробовано для досліджуваного підприємства в наступному розділі роботи.

2 АНАЛІЗУВАННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТОВ «ПІРЯТИНСЬКИЙ СИРЗАВОД»

2.1 Загальний аналіз та оцінювання фінансово-економічного стану ТОВ «Пирятинський сирзавод»

ТОВ «Пирятинський сирзавод» є одним з підприємств Групи Компаній «Молочний Альянс», яке знаходиться на території бойових дій, що значно збільшує ризики в діяльності підприємства.

Сирзавод було засновано в місті Пирятин ще в 1920 році. В повоєнні роки в 1952-54 рр. завод було розширено і в 1969-73 рр. в Пирятині було розбудовано Пирятинський сирзавод, який вже за результатами першого року своєї роботи зайняв провідні позиції в галузі [55].

Після входження до складу холдингу «Молочний альянс» Пирятинський сирзавод набув свого сучасного вигляду, було замінено все виробниче обладнання.

В 2007 році на Пирятинському заводі було впроваджено повністю автоматизовану лінію, де контакт людини з продуктом зведено до мінімуму, для формування та пресування сирів, внаслідок чого потужності підприємства зросли до 500 тон готової продукції на добу.

З метою розширення асортименту було встановлено високопродуктивну лінію японського виробництва фасування сиру в пакування флоу-пак. Також придбано лінію німецького виробництва для етикетування та зважування твердих сирів. В 2017 році встановлено лінію німецького виробництва по нарізанню скибочками твердих сирів [55].

Було проведено реконструкцію цеху сухих молочних продуктів, що дозволило оптимізувати виробничі процеси та підвищити рівень якості та безпечності продукції:

2010-2011 рр. встановлено установку датського виробництва для нанофільтрації;

2015-2017 рр. встановлено вакуум-випарну установку плівкового типу.

Підприємство постійно розвивається. Так, в 2020-2021 рр. підприємством побудовано власні локальні очисні споруди. На дільниці по виготовленню плавлених сирів проведено заміну котла-плавника та встановлено додатково нові фасувальні автомати для фасування продукції у вигляді ковбасок та брикетів.

Підприємство має високий рівень автоматизації, механізації, гігієни та санітарії, високий рівень кваліфікації фахівців забезпечує можливість виготовляти якісну та безпечну продукцію. Виробничі процеси відповідають вимогам системи управління HALAL.

Головною перевагою сирної технології Пирятинського заводу є те, що продукція виготовляється виключно з натурального молока, без застосування сухого молока, без рослинних домішок. Основними напрямками діяльності заводу є виробництво твердих і плавлених сирів. Також на заводі виготовляється суха демінералізована молочна сироватка, цільномолочна продукція, вершкове масло.

Основними видами діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» за КВЕД є [55]:

10.51 – Перероблення молока, виробництво масла та сиру.

47.11 – Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами.

46.33 - Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами.

Основними видами продукції та послуг, реалізація яких забезпечила підприємству отримання значного доходу, є:

- виробництво сиру;
- виробництво сирних твердих та плавлених продуктів;
- виробництво сиру плавленого;
- виробництво сухих молочних продуктів;
- оптова торгівля.

Обсяги виготовлення основної продукції та надання послуг в 2023 році [55]:

- сир твердий - 4 360,3 т. на загальну суму 770 853,3 тис. грн;

- сир плавлений - 1 751,8 т. на загальну суму 215 157,4 тис. грн;
- тверді сирні продукти - 2 094,9 т. на загальну суму 225 785,6 тис. грн;
- вершки - 2 008 т. на загальну суму 139 462,1 тис. грн.
- оптова та роздрібна торгівля, реалізація інших молочних та немолочних продуктів, молочної сировини, послуг - на загальну суму 204 789,1 тис. грн.

Загальний обсяг експорту в 2023 році склав 350 132,9 тис. грн - це 20,4% частки в загальному обсязі продажів підприємства.

Основними ринками збуту підприємства в 2023 році стали переважно національні мережі, найбільші обсяги експорту було здійснено до Казахстану та Молдови.

Основними джерелами постачання молочної сировини у 2023 році стали промислові та домашні господарства. Частка сировини, яка була придбана у промислових виробників, склала 77,4%. Ціна на сировину в 2023 році зросла порівняно з попереднім роком на 16,1%.

Проаналізуємо основні показники ефективності діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2021-2023 рр. (таблиця 2.1). Фінансова звітність підприємства наведена в додатку Б.

За результатами аналізування динаміки основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» можна зауважити, що чистий дохід від реалізації продукції значно зріс в 2022 році – на 24,83 % порівняно з 2021 роком. Хоч за результатами 2023 року відбулось незначне зниження показника – на 2,01 % порівняно з 2022 роком.

Водночас спостерігається тенденція до зростання показника собівартості реалізованої продукції. Так, в 2022 році показник собівартості зріс на 13,88 %, а в 2023 році – ще на 4,87 % порівняно з попередніми звітними роками відповідно.

Такі зміни прямо відобразились на показниках валового прибутку підприємства протягом аналізованого періоду. Так, за результатами 2022 року відбулось значне зростання валового прибутку (в 2,5 рази порівняно з 2021 роком). Водночас за результатами 2023 року відбулось значне зниження показника валового прибутку (на 48,24%) порівняно з попереднім роком.

Таблиця 2.1 – Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» [55]

Показники	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	2022 від 2021 року		2023 від 2022 року	
				абсол. знач	в %	абсол. знач	в %
1. Чистий дохід, тис. грн	1 404 740	1 753 605	1 718 306	348865,0	24,83	-35299,0	-2,01
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	1 340 406	1 526 469	1 600 742	186063,0	13,88	74273,0	4,87
3. Валовий: прибуток, тис. грн	64 334	227 136	117 564	162802,0	253,06	-109572,0	-48,24
4. Чистий фінансовий результат, прибуток (непокритий збиток), тис. грн	-42 257	113 548	-38 588	155805,0	368,71	-152136,0	-133,98
5. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	610	588	559	-22,0	-3,61	-29,0	-4,93
6. Продуктивність праці, тис грн / чел.	2302,85	2982,32	3073,89	679,47	29,51	91,57	3,07
7. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	97803,5	92147,5	81286,0	-5656,0	-5,78	-10861,50	-11,79
8. Фондовіддача, грн/грн	14,36	19,03	21,14	4,67	32,50	2,11	11,08

Для наочності відобразимо динаміку основних показників прибутковості діяльності досліджуваного підприємства у вигляді діаграми (рис. 2.1).

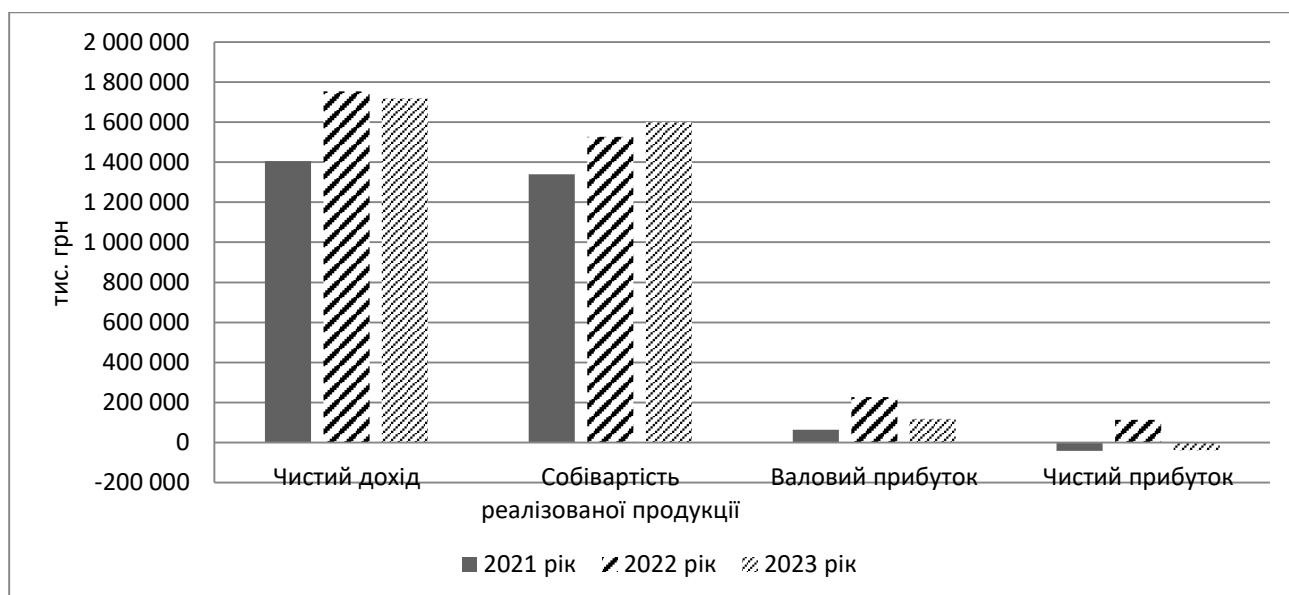

Рисунок 2.1 – Динаміка показників прибутковості діяльності
ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Варто зауважити, що за результатами діяльності в 2021 та 2023 роках ТОВ «Пирятинський сирзавод» в цілому працювало збитково, отримавши в 2021 році 42 257 тис. грн, а в 2023 році – 38 588 тис. грн непокритих збитків. Збитковість діяльності в 2021 та 2023 роках є наслідком перевищення витрат над доходами підприємства. Так, за результатами діяльності в 2021 році навіть операційна діяльність ТОВ «Пирятинський сирзавод» була збитковою: операційні витрати перевищували операційні доходи на 13 414 тис. грн., також підприємство мало 31 010 тис. грн фінансових витрат. В 2023 році операційна діяльність була прибутковою, склавши 21 576 тис. грн прибутків. Водночас значними були фінансові витрати підприємства: 61 530 тис. грн, що значно перевищило як операційні, так і фінансові прибутки підприємства. За даними ТОВ «Пирятинський сирзавод» основні фінансові витрати в 2023 році: процентні витрати за корпоративними облігаціями – 46 148 тис. грн, процентні витрати за позиками – 4 060 тис. грн, фінансові витрати з дисконтування – 11 322 тис. грн. Відповідно є досить актуальним питання оптимізації витрат підприємства.

Протягом аналізованого періоду спостерігається негативна динаміка чисельності працівників ТОВ «Пирятинський сирзавод». Так, в 2022 році

чисельність працюючих знизилась майже на 4% порівняно з 2021 роком, а в 2023 році - ще майже на 5 %. Водночас продуктивність праці підприємства протягом аналізованого періоду має позитивну динаміку. Так, в 2022 році продуктивність праці зросла на 29,51%, в 2023 році показник зріс ще на 3,07% порівняно з попередніми роками відповідно. Такі зміни вказують на підвищення ефективності кадрової політики ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Аналізуючи середньорічну вартість основних засобів підприємства, можна зауважити, що показник знижується протягом 2021-2023 років. Водночас фондівіддача протягом аналізованого періоду зростає. Так, в 2022 році показник фондівіддачі зріс на 32,5%, в 2023 році зростання склало ще 11,08% порівняно з попередніми звітними роками. Позитивна тенденція щодо показника фондівіддачі вказує на підвищення ефективності управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод» протягом 2021-2023 років.

Проаналізуємо майно досліджуваного підприємства та джерела його формування за формою 1 (табл. 2.2).

Виходячи із даних Балансу ТОВ «Пирятинський сирзавод», можна відмітити, що майно підприємства протягом 2021-2023 рр. має позитивну динаміку: в 2022 році вартість активів зросла на 18,67%, в 2023 році - ще на 7% порівняно з 2021 та 2022 роками відповідно. Зокрема прослідковується і зростання оборотних активів підприємства: на 22,3% та на 8,94% в 2022 та 2023 роках відповідно, що може вказувати на зростання мобільності

Середньорічна вартість необоротних активів в 2022 році дещо зросла (на 2,27%), водночас в 2023 році знизилась на 3,45% порівняно з попередніми роками відповідно. Варто зауважити, що зростання вартості необоротних активів в 2022 році відбулось за рахунок інших необоротних матеріальних активів підприємства.

Таблиця 2.2 – Основні показники балансу ТОВ «Пирятинський сирзавод»
[55]

Показники, тис. грн	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	2022 від 2021 року		2023 від 2022 року	
				абсол. знач	в %	абсол. знач	в %
Активи (Пасиви)	566120,5	671807,5	718816	105687,0	18,67	47008,5	7,00
Необоротні активи	103243	105585	101947	2342,0	2,27	-3638,0	-3,45
Оборотні активи	462877,5	566222,5	616869	103345,0	22,33	50646,5	8,94
Власний капітал	100494	135271,5	172332	34777,5	34,61	37060,5	27,40
Поточні зобов'язання	369501,5	392778	364059	23276,5	6,30	-28719,0	-7,31
Довгострокові зобов'язання	96125	143758	182425	47633,0	49,55	38667,0	26,90

В ході дослідження також проаналізовано джерела забезпечення діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод», їх структуру та напрямки використання.

Так, варто зауважити, що власний капітал ТОВ «Пирятинський сирзавод» протягом досліджуваного періоду має позитивну динаміку: зростання показника власного капіталу в 2022 році склало майже 34,61%, а в 2023 році – ще 27,4%, що за даними фінансової звітності підприємства відбулось за рахунок зростання за результатами діяльності нерозподіленого прибутку підприємства.

Протягом аналізованого періоду значно зростають середньорічні показники довгострокових зобов'язань, що може свідчити про зниження фінансової незалежності підприємства.

Показник поточних зобов'язань ТОВ «Пирятинський сирзавод» зріс в 2022 році на 6,3% порівняно з 2021 роком, водночас за результатами 2023 року відбулось зниження показника на 7,31% порівняно з 2022 роком.

Отримані результати наведено графічному вигляді на рис. 2.2.

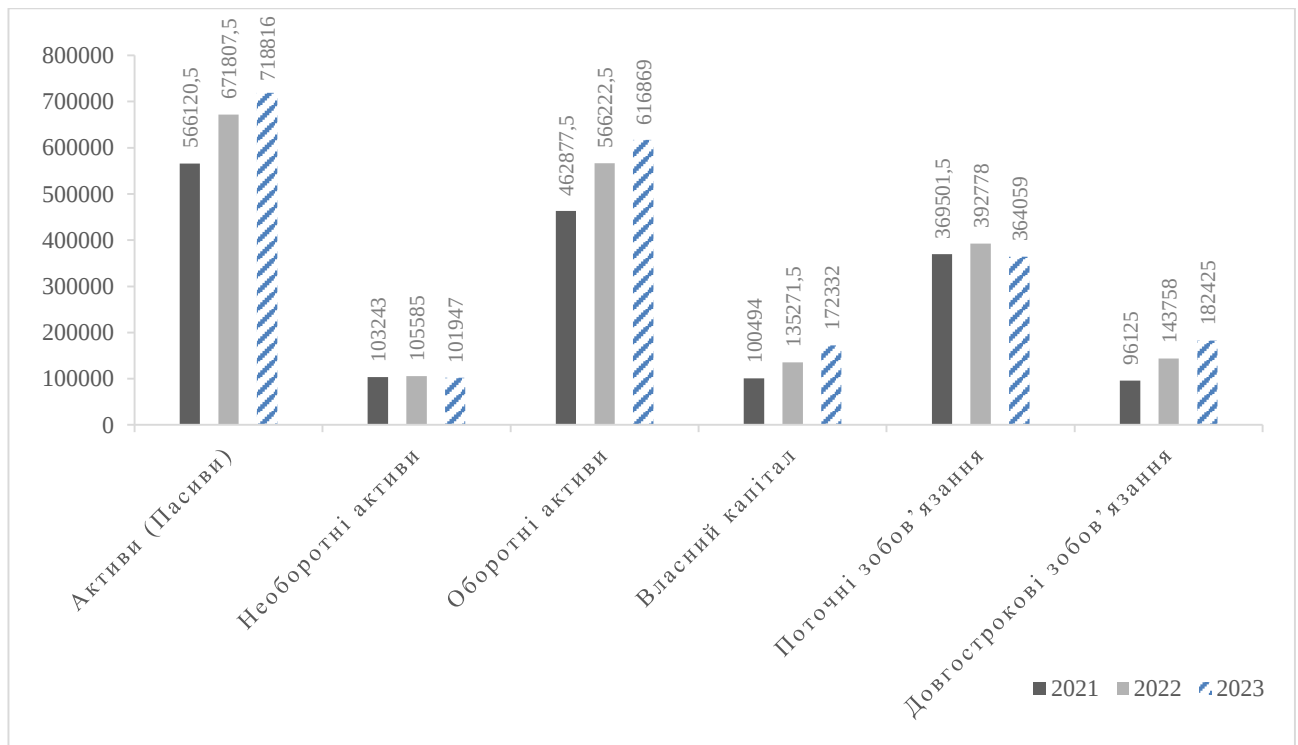

Рисунок 2.2 – Динаміка основних показників балансу ТОВ «Пирятинський сирзавод»

На рис. 2.3 наведено структуру майна ТОВ «Пирятинський сирзавод» та джерел його формування.

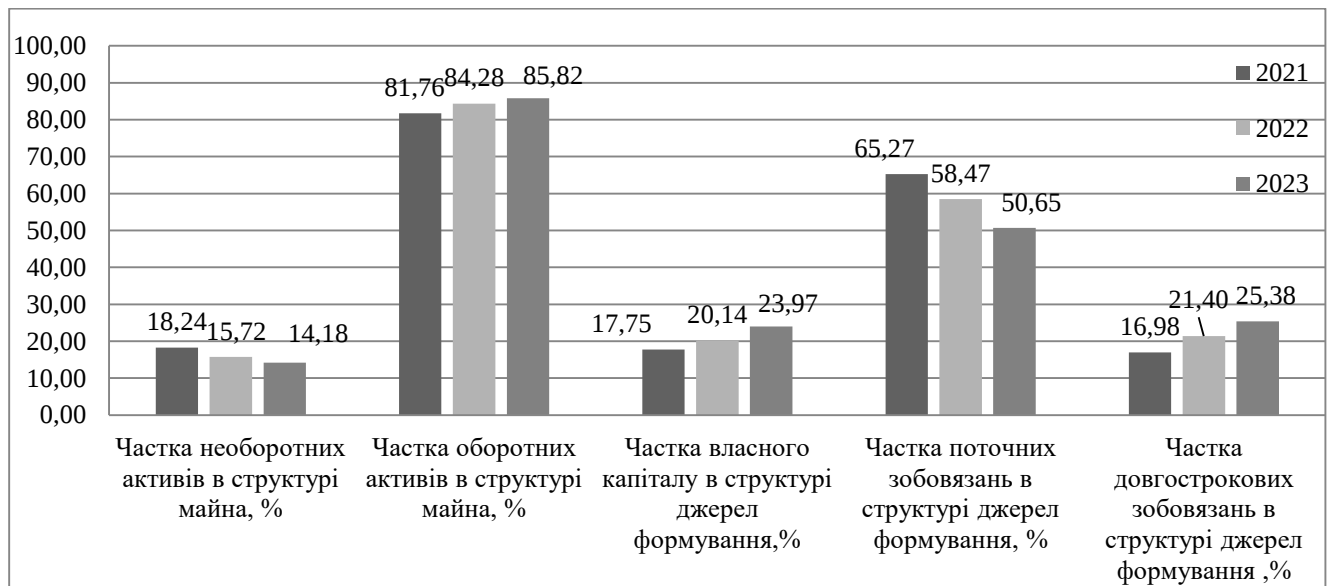

Рисунок 2.3 – Структура майна ТОВ «Пирятинський сирзавод» та джерел його формування

Рисунок 2.3 яскраво демонструє, що в структурі майна переважають оборотні активи, частка цих активів зростає протягом аналізованого періоду. Це вказує на зростання мобільності та ліквідності підприємства.

В структурі пасивів ТОВ «Пирятинський сирзавод» переважає залучений капітал, що вказує на фінансову залежність підприємства.

За результатами 2021 та 2023 років ТОВ «Пирятинський сирзавод» працювало збитково, тобто підприємство було нерентабельним. Тому важливо проаналізувати рівень збитковості досліджуваного підприємства як розмір збитків, отриманих підприємством на кожну вкладену у виробництво грошову одиницю.

Відповідно проаналізуємо рівень збитковості ТОВ «Пирятинський сирзавод» за різними напрямками його діяльності. Відповідні розрахунки зведено до таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Показники рентабельності (збитковості) діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Показники	Роки			Відхилення	
	2021	2022	2023	2022 від 2021 року	2023 від 2022 року
				абсол. знач	абсол. знач
Витрати підприємства в розрахунку на 1 грн чистого доходу В	1,030	0,930	1,022	зменшення на 0,10	зростання на 0,09
Рентабельність (збитковість) активів підприємства P_a	-7,46	16,90	-5,37	зростання на 24,37	зменшення на 22,27
Рентабельність (збитковість) основного капіталу підприємства $P_{ок}$	-43,21	123,22	-47,47	зростання на 166,43	зменшення на 170,70
Рентабельність (збитковість) власного капіталу підприємства P_v	-42,05	83,94	-22,39	зростання на 125,99	зменшення на 106,33

Показник витрат на 1 грн чистого доходу перевищує одиницю в 2021 та 2023 роках, що підтверджує, що витрати ТОВ «Пирятинський сирзавод» перевищують доходи підприємства в цей період.

Для наочності відобразимо динаміку проаналізованих показників рентабельності та збитковості ТОВ «Пирятинський сирзавод» на рис. 2.4.

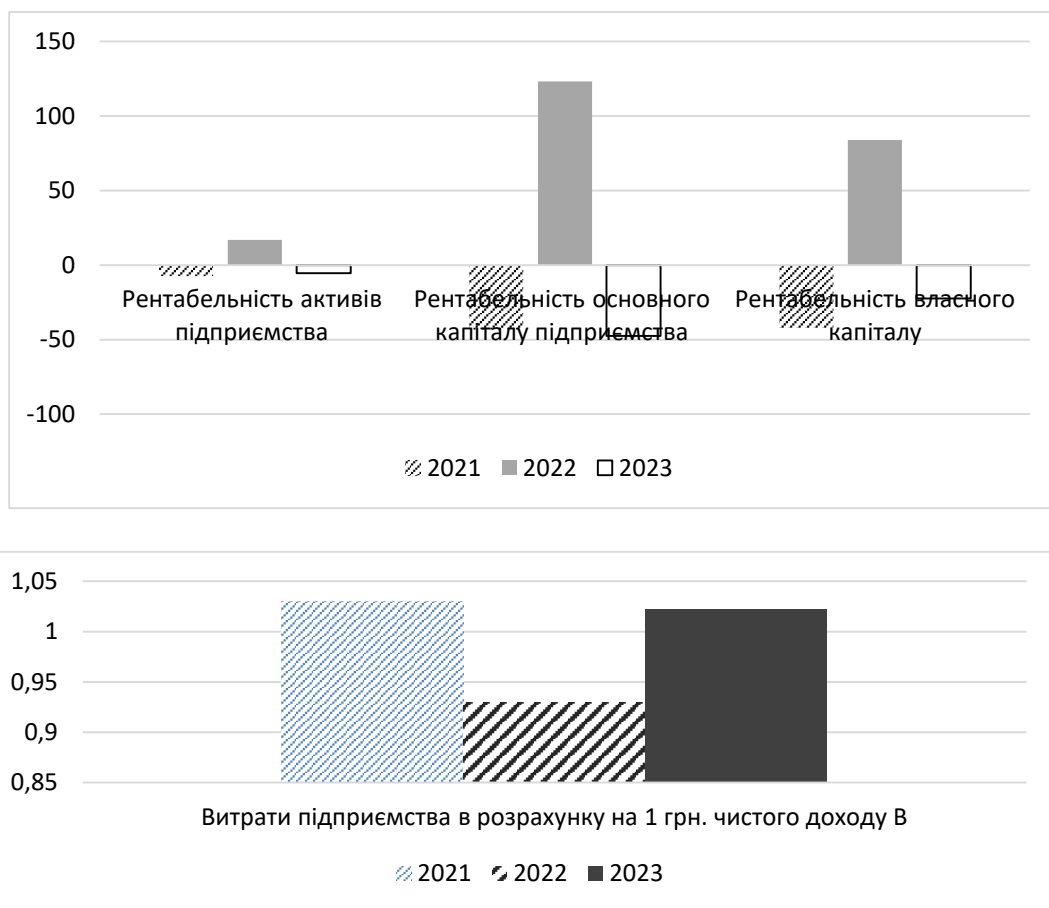

Рисунок 2.4 – Динаміка основних показників рентабельності (збитковості)
ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Розрахуємо основні показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Пирятинський сирзавод» (табл. 2.4).

Аналізуючи дані табл. 2.4 можемо зауважити, що коефіцієнт фінансової платоспроможності є недостатнім, оскільки показник має перевищувати одиницю, що відображає спроможність підприємства покривати власними коштами повністю його заборгованість. ТОВ «Пирятинський сирзавод» не може покрити заборгованість повністю.

Таблиця 2.4 – Основні фінансові показники діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Показники	Роки			Відхилення:	
	2021	2022	2023	2022 до 2021 року	2023 до 2022 року
				абс. зн	абс. зн
Коефіцієнт загальної ліквідності (Ф№1, р. 1195:1695)	1,25	1,44	1,69	зростання на 0,19	зростання на 0,25
Коефіцієнт платоспроможності (Ф№1, р. 1495:(1595+1695))	0,22	0,25	0,32	зростання на 0,04	зростання на 0,06
Коефіцієнт фінансової незалежності (Ф№1, р. 1495:1900)	0,18	0,20	0,24	зростання на 0,02	зростання на 0,04
Коефіцієнт фінансової заборгованості (Ф№1, р. (1595+1695):1300)	0,82	0,80	0,76	зменшення на 0,02	зменшення на 0,04

Коефіцієнт загальної ліквідності не має чітко визначених нормативів щодо однозначної його. Водночас загальноприйнятим правилом є те, що коефіцієнт загальної ліквідності повинен перевищувати одиницю, що свідчить про те, що оборотні активи підприємства покривають його поточні зобов'язання. Чим вищим є значення показника загальної ліквідності, тим вищою є потенційна здатність підприємства своєчасно погашати свої короткострокові борги. Даний показник для ТОВ «Пирятинський сирзавод» є більшим одиниці і має позитивну тенденцію протягом аналізованого періоду, що вказує на зростання можливостей підприємства вчасно погашати свої короткострокові заборгованості.

Коефіцієнт фінансової незалежності ТОВ «Пирятинський сирзавод» є досить низьким, оскільки на думку фахівців він повинен перевищувати значення 0,5, що вказує на можливість підприємства забезпечуватись власними ресурсами принаймні на 50%. Позитивною є тенденція до зростання коефіцієнта фінансової незалежності протягом аналізованого періоду.

Незважаючи на зниження показника фінансової заборгованості протягом аналізованого періоду, він залишається досить високим, вказуючи на значну залежність ТОВ «Пирятинський сирзавод» від кредиторів.

2.2 Аналіз системи управління ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Система управління ТОВ «Пирятинський сирзавод» є комплексною і ґрунтується на відповідних принципах:

процесний підхід, відповідно до якого система управління ґрунтується на чітко виокремлених процесах, які постійно вдосконалюються;

системний підхід, відповідно до якого всі елементи системи управління є взаємопов'язаними та функціонують для досягнення спільних цілей;

продуктовий підхід, відповідно до якого система управління є орієнтованою на виробництво конкурентоспроможної продукції та задоволення потреб споживачів;

людино-орієнтований підхід, відповідно до якого система управління сприяє розвитку персоналу та визнає важливість людського чинника.

Підхід, заснований на фактах. Рішення в рамках системи менеджменту приймаються на основі аналізу даних та фактів.

Основними елементами системи управління ТОВ «Пирятинський сирзавод» є:

Чітко визначені цілі та стратегії їх досягнення.

Чітко визначені та документовані процеси, які постійно вдосконалюються.

Персонал підприємства, що є найціннішим активом підприємства. Відповідно постійно здійснюється інвестування в розвиток персоналу та створення умов для його ефективної роботи.

Ресурси, якими підприємство забезпечено в необхідній кількості для досягнення своїх цілей.

Інформація. ТОВ «Пирятинський сирзавод» має ефективну систему збору, обробки та аналізування інформації.

Вимірювання та оцінювання. Підприємство постійно оцінює та контролює результати своєї діяльності.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» має ряд сертифікатів відповідності міжнародним стандартам:

ISO 22000:2005. Система менеджменту безпечності харчових продуктів.

ISO 9001:2015. Система менеджменту якості.

HALAL. Система сертифікації продукції.

Проаналізуємо організаційну структуру ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Схематично її наведено в додатку В.

Організаційна структура ТОВ «Пирятинський сирзавод» є лінійно-функціональною, що вказує на поєднання як функціональних, так і лінійних зв'язків. Функціональні зв'язки ґрунтуються на кооперуванні та спеціалізації. Лінійні є зв'язками підпорядкування.

Основними підрозділами підприємства є:

Дирекція, яка керує діяльністю всіх інших підрозділів підприємства. Це керівний орган підприємства, який очолює директор.

Адміністративні підрозділи, що забезпечують загальне функціонування підприємства (бухгалтерія, юридичний відділ, відділ кадрів, відділ безпеки та інші).

Виробничі підрозділи. До них належать сироробний цех, діляниця по догляду за сиром, цех сухих молочних продуктів, діляниця по випуску плавлених сирів, цех по виготовленню продукції з незбираного молока та інші. Ці підрозділи безпосередньо займаються виробництвом продукції.

Допоміжні підрозділи. До них належать служба головного механіка, компресорний цех, ремонтно-будівельна діляниця, котельня, служба КВПІА, відділ охорони праці та інші. Ці підрозділи обслуговують адміністративні та виробничі підрозділи.

Відокремлені підрозділи, до яких належать транспортна діляниця, відділ матеріально-технічного постачання, відділ якості, виробнича лабораторія та інші.

Відділи, що займаються збутом продукції. До них належать експортний та торговий відділи, відділ збуту.

Відділи забезпечення сировиною. До них належать приймальні пункти в Селещині, Андріяшівці, Гребінці, Опішні, Городищі, Чорнухах, Прилуках, Здальній, Попівці, Драбово-Барятинській, Новооріхівці, Кринках та Миронівці.

Перевагами такої лінійно-функціональної структури досліджуваного підприємства є:

- чіткий розподіл функцій між підрозділами;
- одноосібність керівництва;
- чітка ієрархія підпорядкування;
- можливість швидкого прийняття рішень.

Недоліками такої лінійно-функціональної структури підприємства є:

- недостатня гнучкість;
- дублювання функцій;
- низький рівень комунікації між підрозділами;
- перевантаження керівництва.

В системі управління ТОВ «Пирятинський сирзавод» значна увага приділяється кадровій політиці, основними завданнями якої є:

- забезпечення персоналом в достатній кількості та необхідної якості;
- забезпечення належних умов праці згідно трудового законодавства;
- підтримка ефективної роботи трудового колективу;
- раціональне використання трудового потенціалу тощо.

Кадрова політика підприємства є досить активною. Адміністрацією проводиться постійний моніторинг ситуаційних змін, розробка та коригування відповідних програм дій. Кадрова служба ТОВ «Пирятинський сирзавод» проводить не тільки діагностику персоналу, але й прогнозування кадрової ситуації в середньо- та довгострокових періодах.

Вдалий досвід господарювання ТОВ «Пирятинський сирзавод» свідчить про те, що значною конкурентною перевагою підприємства, є його унікальний кадровий потенціал.

Значну увагу адміністрація приділяє питанням стимулювання персоналу до навчання засобами оплати навчальних відпусток працівників, що навчаються. На ТОВ «Пирятинський сирзавод» постійно формується фонд додаткової заробітної плати для виплат премій для працівників.

В повній мірі усі працівники підприємства забезпечуються засобами індивідуального захисту, робочим одягом та взуттям.

Варто зауважити, що підприємство значну увагу приділяє питанням формування корпоративної культури.

Високий рівень сформованої корпоративної культури підприємства робить його привабливим для працівників, утримуючи їх на підприємстві, а результати роботи працівників формують позитивну репутацію для підприємства.

Важливим завданням підприємства є сприяння зростанню їх професійних компетентностей та розвиток відповідних навичок та вмінь.

Завдяки впровадженню ефективної системи управління ТОВ «Пирятинський сирзавод» досягло значних успіхів на ринку, будучи одним із лідерів молочної промисловості України, а також одним із найбільших експортерів, продукція якого експортується до багатьох країн світу.

2.3 Аналіз ефективності управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод»

В розрізі теми дослідження охарактеризуємо систему управління основними засобами досліджуваного підприємства.

За даними підприємства станом на 31 грудня 2023 року первісна вартість повністю амортизованих об'єктів основних засобів, які ще використовуються підприємством, становила 129726 тис. грн, а станом на 31 грудня 2022 року – 150 369 тис. грн. За останніх 5 років основні засоби не відчужувались [55].

Протягом 2023 року було придбано дванадцять об'єктів основних засобів вартістю до 50 тис. грн: термінал збору даних IT-G500-15E, автомат високого тиску Karcher HD 6/15-4classic та ін. ТОВ «Пирятинський сирзавод» постійно працює над покращенням свого обладнання.

Станом на 31 грудня 2023 року у ТОВ «Пирятинський сирзавод» відсутні об'єкти основних засобів, що тимчасово не використовуються підприємством (реконструкція, консервація тощо).

Змін первісної вартості та суми зносу основних засобів не було.

В 2023 році товариство не отримувало об'єкти основних засобів за рахунок цільового фінансування. Товариство не має основних засобів, які отримані в фінансову оренду.

За даними підприємства амортизація основних засобів нараховується за прямолінійним методом. Середні терміни експлуатації основних засобів досліджуваним підприємством за групами становлять: будівлі та споруди – 15 р.; машини та обладнання – 10 р.; транспортні засоби – 9 р.; інші об'єкти основних засобів – 5 р [55].

Незавершені капітальні інвестиції ТОВ «Пирятинський сирзавод» станом на 31 грудня 2023 року відсутні, всі основні засоби товариства введено в експлуатацію.

ТОВ «Пирятинський сирзавод» має договори оренди транспортних засобів, приміщень, земельних ділянок, які використовуються в діяльності підприємства.

Станом на 31 грудня 2023 р. товариство має на балансі визнані орендні активи вартістю 25475 тис. грн за первісною вартістю, 19008 тис. грн за залишковою вартістю (табл. 2.5).

Як бачимо основна частина основних засобів товариства є власними. Найбільшу частку в структурі орендованих основних засобів становлять машини та обладнання.

Строки оренди товариством приміщень складають від 3 р., земельних ділянок – від 3 до 25 р., транспортних засобів – від 2 р. Товариство також має орендовані основні засоби, що мають низьку вартість, на термін до року. Відповідно такі активи не відображаються як орендовані.

Таблиця 2.5 – Склад основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» в 2023 році (за залишковою вартістю)

Об'єкти основних засобів	Власні основні засоби, тис. грн		Орендовані основні засоби, тис. грн		Основні засоби усього, тис. грн	
	на поч.	на кін.	на поч.	на кін.	на поч.	на кін.
Виробничого призначення:	85 589	76 806	21 059	19 008	106 648	95 814
будівлі та споруди	53 290	50 784	779	372	54 069	51 156
машини та обладнання	29 459	24 259	16 583	15 699	46 042	39 958
транспортні засоби	1 358	698	710	240	2068	938
земельні ділянки	120	120	2 987	2 697	3 107	2 817
інші	1 362	945	0	0	1 362	945
2. Невиробничого призначення:	94	83	0	0	94	83
будівлі та споруди	94	83	0	0	94	83
машини та обладнання	0	0	0	0	0	0
транспортні засоби	0	0	0	0	0	0
земельні ділянки	0	0	0	0	0	0
інвестиційна нерухомість	0	0	0	0	0	0
інші	0	0	0	0	0	0
Усього	85 683	76 889	21 059	19 008	106 742	95 897

Первісна вартість основних засобів на 31.12.2023 р. 339601 тис. грн, ступінь зношення – 77,36%, сума нарахованої амортизації – 129726 тис. грн, ступінь використання основних засобів за даними підприємства – 100%. Суттєвих змін в вартості основних засобів товариства в 2023 році не відбулось.

Проаналізуємо склад та структуру основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» в динаміці протягом 2021-2023 років (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Склад і структура усіх основних засобів (власних і орендованих) ТОВ «Пирятинський сирзавод» (за середньорічною вартістю)

Об'єкти основних засобів	2021		2022		2023	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
Виробничого призначення:	100753,00	99,69	103828,50	99,82	101231,00	99,91
будівлі та споруди	46013,00	45,53	57566,50	55,34	52612,50	51,93
машини та обладнання	32316,00	31,97	38631,50	37,14	43000,00	42,44
транспортні засоби	3324,50	3,29	2572,00	2,47	1503,00	1,48
земельні ділянки	2341,00	2,32	2667,50	2,56	2962,00	2,92
інші	16758,50	16,58	2391,00	2,30	1153,50	1,14
2. Невиробничого призначення:	317,00	0,31	192,00	0,18	88,50	0,09
будівлі та споруди	276,50	0,27	178,00	0,17	88,50	0,09

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7
машини та обладнання	13,50	0,01	4,50	0,00	0,00	0,00
транспортні засоби	7,50	0,01	3,00	0,00	0,00	0,00
земельні ділянки	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
інвестиційна нерухомість	19,50	0,02	6,50	0,01	0,00	0,00
інші	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього	101070,00	100,00	104020,50	100,00	101319,50	100,00

Як показують дані табл. 2.6 загальна вартість основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» в 2022 році дещо зросла, водночас в 2023 році знизилась, досягнувши практично рівня 2021 року. Тоді як за даними балансу (табл. 2.1) середньорічна вартість власних основних засобів знижувалась протягом 2021-2023 рр.

Проаналізуємо детальніше склад та структуру власних основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Склад і структура власних основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» (за середньорічною вартістю)

Об'єкти основних засобів	2021		2022		2023	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Виробничого призначення:	97486,50	99,68	91955,50	99,79	81197,50	99,89
будівлі та споруди	45606,00	46,63	57168,50	62,04	52037,00	64,02
машини та обладнання	32089,00	32,81	30243,00	32,82	26859,00	33,04
транспортні засоби	2913,00	2,98	2033,00	2,21	1028,00	1,26
земельні ділянки	120,00	0,12	120,00	0,13	120,00	0,15
інші	16758,50	17,13	2391,00	2,59	1153,50	1,42
2. Невиробничого призначення:						
	317,00	0,32	192,00	0,21	88,50	0,11
будівлі та споруди	276,50	0,28	178,00	0,19	88,50	0,11
машини та обладнання	13,50	0,01	4,50	0,00	0,00	0,00
транспортні засоби	7,50	0,01	3,00	0,00	0,00	0,00
земельні ділянки	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
інвестиційна нерухомість	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
інші	19,50	0,02	6,50	0,01	0,00	0,00
Усього	97803,50	100,00	92147,50	100,00	81286,00	100,00

Як показують дані табл. 2.6 загальна вартість основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» в 2022 році дещо зросла, водночас в 2023 році знизилась,

досягнувши практично рівня 2021 року. Тоді як за даними балансу (табл. 2.1) середньорічна вартість власних основних засобів знижувалась протягом 2021-2023 рр.

Найбільшу частку в структурі основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» займають будівлі та споруди, спостерігається тенденція до зростання цієї частки. Це може вказувати на:

високу капіталомісткість виробництва, що може обмежувати мобільність підприємства та його здатність швидко реагувати на зміни ринку;

низькі темпи оновлення основних засобів через тривалі терміни служби основних засобів;

необхідність у великих виробничих площах, що актуально для виробництва сиру, але потребує високих витрат на утримання та опалення усіх приміщень;

обмеження можливостей підприємства щодо мобілізації коштів та зменшення капітальних витрат тощо.

Для більш детальної оцінки необхідно провести аналіз показників, що визначають рівень ефективності використання основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод». Вхідні дані, а також результати розрахунків системи показників, вибір яких було обґрунтовано в пункті 1.3 даної магістерської роботи, зведемо в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 - Показники забезпеченості, стану та використання основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Показник	Код рядка (формула розрахунку)	2021	2022	2023	Відносне відхилення, %	
					22 від 21	23 від 22
1	2	3	4	5	6	7
Вхідні дані для розрахунків						
1. Первісна вартість основних засобів (середньорічна), тис. грн	Ф № 1, (р.031п+ р.031к)/2	305684,5	319133	331458	4,40	3,86
2. Залишкова вартість основних засобів (середньорічна), тис. грн	Ф № 1, (р.030п+ р.030к)/2	97803,5	92147,5	81286,0	-5,78	-11,79

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7
3.Знос основних засобів, тис. грн	Ф № 1, (р.032п+ р.032к)/2	207881	226985,5	250172	9,19	10,21
4.Вартість введених в експлуатацію основних засобів, тис. грн	Звіт незалежного аудитора	91527	47402	17177	-48,21	-63,76
5.Вартість виведених з експлуатації основних засобів, тис. грн	Звіт незалежного аудитора	72994	39038	891	-46,52	-97,72
6.Валюта балансу, тис. грн	Ф № 1, (р.280п+ р.280к)/2	566120,5	671807,5	718816	18,67	7,00
7.Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис. грн	Ф2, р. 035	1404740	1 753 605	1718306	24,83	-2,01
8. Валовий прибуток, тис. грн	Ф2, р. 050	64334	227 136	117564	253,06	-48,24
9.Середньооблікова чисельність працюючих, прац.	Ф1	610	588	559	-3,61	-4,93
10.Первісна вартість основних засобів на початок року, тис. грн	Ф1, р. 031п	296418	314951	323315	6,25	2,66
11.Первісна вартість основних засобів на кінець року, тис. грн	Ф1, р. 031к	314951	323315	339601	2,66	5,04
Показники, які характеризують забезпеченість основними засобами						
12.Фондомісткість	р.1/р.7	0,22	0,18	0,19	-16,37	6,00
13.Фондоозброєність	р.1/р.9	501,12	542,74	592,95	8,31	9,25
14.Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	р.2/р.6	0,17	0,14	0,11	-20,60	-17,56
Показники, що характеризують стан основних засобів						
15.Коефіцієнт зносу	р.3/р.1	0,68	0,71	0,75	4,59	6,12
16.Коефіцієнт придатності	р.2/р.1	0,32	0,29	0,25	-9,75	-15,07
17.Коефіцієнт оновлення	р.4/р.11	0,29	0,15	0,05	-49,55	-65,50
18.Коефіцієнт вибуття	р.5/р.10	0,25	0,12	0,003	-49,67	-97,78
19.Коефіцієнт приросту основних засобів	(р.4–р.5) / р.1	0,06	0,03	0,05	-56,77	87,48
Показники, що характеризують ефективність використання основних засобів						
20.Фондовіддача за первісною вартістю	р.7/р.1	4,60	5,49	5,18	19,57	-5,66
21. Фондовіддача за залишковою вартістю	р.7/р.2	14,36	19,03	21,14	32,50	11,08
22.Рентабельність основних засобів	р.8*100/р.1	21,05	71,17	35,47	238,18	-50,17

Як показують результати розрахунків, фондомісткість діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод» знижується в 2022 та 2023 роках порівняно з 2021 роком. Такі зміни є позитивними, оскільки можуть свідчити про зростання продуктивності використання основних засобів на підприємстві, що підтверджується зростанням продуктивності праці на підприємстві (табл. 2.1), що дозволяє генерувати більше продукції на кожну одиницю вартості основних засобів. Також зниження фондомісткості може свідчити і про зменшення потреби в інвестиціях, оскільки підприємство може досягнути необхідного випуску продукції з меншою кількістю основних засобів.

Щодо показника фондоозброєності, то він має тенденцію до зниження протягом аналізованого періоду (на 8,31% в 2022 році та на 9,25% в 2023 році порівняно з попередніми роками). Зростання показника стало наслідком скорочення чисельності персоналу та збільшення обсягів виготовлення продукції, що є позитивною зміною в діяльності підприємства та використання ним основних засобів.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів в структурі майна підприємства знижується протягом 2021-2023 рр. (в 2022 році – на 20,6 %, в 2023 році - на 17,56% порівняно з попередніми роками відповідно). Такі зміни стали наслідком зростання вартості оборотних засобів підприємства, а відповідно і зниження частки основних засобів в структурі майна ТОВ «Пирятинський сирзавод». Оскільки такі зміни в реальній вартості основних засобів супроводжуються зростанням обсягів виробництва та реалізації продукції досліджуваного підприємства, то вони є позитивними.

Водночас зростання коефіцієнту зносу та зниження коефіцієнту придатності основних засобів протягом аналізованого періоду вказують на застарівання основних засобів, що супроводжується погіршенням технічного їх стану, втраті продуктивності, частими поломками тощо. Це все може призвести до зростання витрат на ремонт та обслуговування, зниження продуктивності праці, до погіршення якості продукції, а також – до зниження конкурентоспроможності підприємства на ринку. Відповідно керівництву підприємства варто звернути увагу

на необхідність інвестування коштів в оновлення виробничо-технічної бази підприємства.

Коефіцієнти оновлення та вибуття є дуже незначним і навіть спостерігається тенденція до їх зменшення. Низькі значення показників оновлення та вибуття основних засобів можуть свідчити про застарівання основних засобів, оскільки низький рівень оновлення основних засобів може призвести до того, що більшість основних засобів підприємства стануть застарілими. Низький рівень вибуття основних засобів може свідчити про те, що підприємство не використовує свої основні засоби ефективно, оскільки це може призвести до зайвих витрат на амортизацію та обслуговування, а також до зниження рентабельності підприємства.

Неправильна оцінка потреби в оновленні основних засобів, нехтування правилами експлуатації та технічного обслуговування, неефективна система планування інвестицій можуть призвести до проблем з вибуттям та оновленням основних засобів. Тому керівництву ТОВ «Пирятинський сирзавод» варто звернути увагу на ці проблемні моменти в системі управління основними засобами підприємства.

Водночас фондovіддача та продуктивність праці зростають.

На рис. 2.6 відображено динаміку показників ефективності використання основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод».

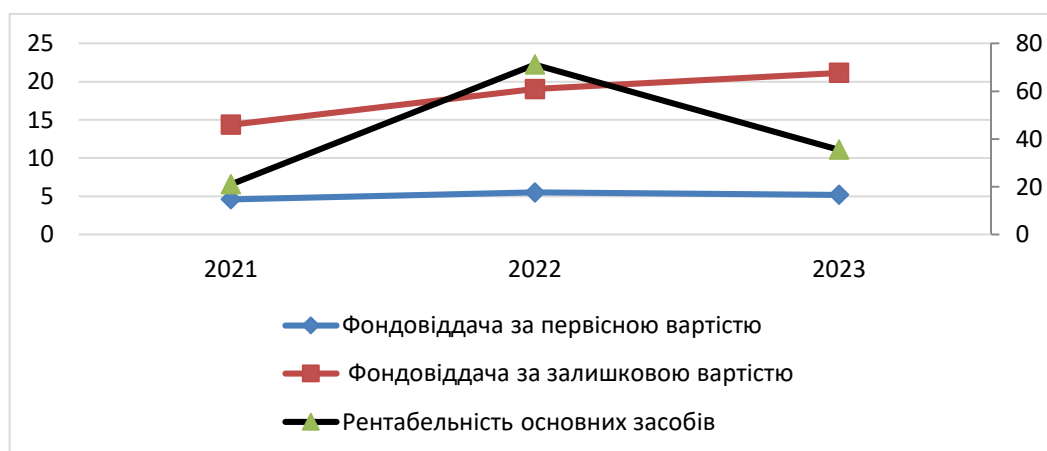

Рисунок 2.6– Графіки зміни фондovіддачі та рентабельності основних засобів

Побудований графік наочно демонструє зміни, які відбулися з аналізованими показниками протягом досліджуваного періоду.

Як бачимо фондвіддача за первісною вартістю практично є стабільною протягом 2021-2023 рр., незначно коливаючись в межах від 4,6 до 5,49. Фондовіддача за залишковою вартістю є значно вищою і демонструє тенденцію до зростання показника від 14,36 в 2021 році, 19,03 в 2022 році до 21,14 в 2023 році.

Розрахунок фондвіддачі проведено за первісною і за залишковою вартостями з тією метою, щоб поглибити аналіз ефективності використання основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Порівняння фондвіддачі за первісною та залишковою вартостями може дати інформацію про те, як змінюється ефективність використання основних засобів з часом.

Якщо фондвіддача за залишковою вартістю є вищою, ніж за первісною вартістю, то це може вказувати на те, що підприємство ефективно використовує свої основні засоби, навіть з урахуванням їх зносу.

Рентабельність основних засобів за валовим прибутком є досить високою, особливо високого значення показник досяг в 2022 році, склавши 71,17 %. Водночас в 2023 році рентабельність основних засобів знизилась практично вдвічі. Не зважаючи на таке зниження, показник рентабельності основних засобів є досить високим і складає 35,47%.

Проведемо факторний аналіз фондвіддачі ТОВ «Пирятинський сирзавод».

На показник фондвіддачі впливають різні фактори, які зазвичай пов'язані із зміною обсягів виготовлення продукції, а також з ефективністю використання основних засобів, зокрема активної їх частини.

Відповідно рівень фондвіддачі залежить від зміни структури основних виробничих засобів, від обсягу виготовленої та реалізованої продукції, а також від вартості активної частини засобів.

Так, зростання частки активної частини основних засобів у загальній їх вартості є стимулюючим фактором щодо зростання фондвіддачі.

Для аналізування впливу факторів скористаємось даними табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Вхідні дані для факторного аналізу фондовіддачі

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне віхилення	
				22 від 21	23 від 22
Виручка від реалізації продукції, тис. грн	1404740	1753605	1718306	348865	-35299
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	97803,5	92147,5	81286,0	-5656	-10861,5
Фондовіддача	14,36	19,03	21,14	4,67	2,11
Середньорічна вартість активної частини основних засобів, тис. грн	32102,500	30247,500	26859,000	-1855,0	-3388,50
Фондовіддача активної частини основних засобів, тис. грн	43,758	57,975	63,975	14,217	6,000
Питома вага активної частини основних засобів в їх загальній структурі	0,328	0,328	0,330	0,000	0,002

Дані табл. 2.9 наочно демонструють зростання показника фондовіддачі активної частини основних засобів підприємства. Варто зауважити, що розраховані значення фондовіддачі є досить високими, що вказує на ефективність використання основних засобів підприємства, з іншого боку, також є наслідком того, що рівень зносу основних засобів є також значним.

Розрахунок впливу факторів проведемо за допомогою ланцюгових підстановок (табл. 2.10).

Як показують розрахунки, зростання фондовіддачі в 2022 році на 4,67 відбулось за рахунок зростання фондовіддачі активної частини основних засобів на 14,217. В 2023 році відбулось зростання фондовіддачі на 2,11 за рахунок зростання питомої ваги активної частини основних засобів на 0,02 та зростання х фондовіддачі на 6,0.

Таблиця 2.10 – Розрахунок впливу факторів на фондівдачу ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Роки	Питома вага активної частини основних засобів в їх загальній	Зміна питомої ваги активної частини основних засобів	Фондовіддача активної частини основних засобів	Зміна фондівдачі активної частини основних засобів	Фондовіддача	Причини відхилення	Розрахунок
2021	0,328	-	43,758	-	14,36	-	
2022	0,328	0	57,975	14,217	19,03	Зміни питомої ваги	19,03-14,36=4,67
2023	0,330	0,02	63,975	6,0	21,14		21,14-19,03=2,11

На приріст обсягу виробленої продукції впливає як збільшення основних засобів в цілому, так і ефективність їх використання. Тому важливим є визначення впливу кожного з цих факторів. Використовуємо метод абсолютних різниць (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Розрахунок впливу факторів на зміну обсягу виготовленої продукції ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Роки	Абсолютне відхилення по середньорічній вартості основних засобів	Фондовіддача базисного року	Зміна середньої вартості основних засобів (к.2*к.3)	Абсолютне відхилення фондівдачі	Середньорічна вартість основних засобів	Зміна фондівдачі (к.5*к.6)
1	2	3	4	5	6	7
2021	-	-	-	-	97803,5	
2022	-5656	14,36	-81220,16	4,67	92147,5	430328,83
2023	-10861,5	19,03	-206694,345	2,11	81286,0	171513,46

З таблиці 2.9 видно, що обсяг реалізації продукції в 2021 р. зріс на 348865 тис. грн. Ці зміни відбулись за рахунок зменшення середньорічної вартості основних засобів на 81220,16 тис. грн. і зростання фондівдачі на 430328,83 тис. грн. В 2023 році відбулося зниження обсягу реалізації продукції на 35299 тис. грн.

за рахунок зниження середньорічної вартості основних засобів на -206694,345 тис. грн. і зростання фондівдачі на 171513,46 тис. грн.

В цілому, підсумовуючи, варто зазначити, що ТОВ «Пирятинський сирзавод» досить ефективно використовує свої основні засоби. Проблематичним питанням є вирішення завдань щодо вчасного та ефективного оновлення виробничо-технологічної бази підприємства.

Отже, в аналітичному розділі бакалаврської кваліфікаційної роботи проаналізовано діяльність ТОВ «Пирятинський сирзавод» як провідного підприємства в молочній промисловості України. Досліджено основні фінансово-економічні показники ефективності його господарювання в 2021-2023 роках.

Можна зауважити, що ТОВ «Пирятинський сирзавод» протягом досліджуваного періоду працювало з позмінним успіхом. Незважаючи на позитивну динаміку чистого доходу від реалізації продукції протягом 2021-2023 років, за результатами 2021 та 2023 років підприємство працювало збитково, що є наслідком перевищення витрат (значне зростання фінансових витрат) над доходами досліджуваного підприємства.

Відповідно до визначених завдань в роботі також проаналізовано стан та основні тенденції показників вартості майна підприємства та джерел його формування.

Розраховано основні показники рентабельності ТОВ «Пирятинський сирзавод», а також проаналізовано фінансові показники його діяльності.

Проведено дослідження ефективності управління основними засобами досліджуваного підприємства згідно обраного підходу, проведено факторний аналіз показника фондівдачі. За результатами дослідження можна зауважити, що ТОВ «Пирятинський сирзавод» досить ефективно використовує свої основні засоби. Проблематичним питанням є вирішення завдань щодо вчасного та ефективного оновлення виробничо-технологічної бази підприємства.

Здійснено аналіз загальної системи управління ТОВ «Пирятинський сирзавод».

З УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТОВ «ПІРЯТИНСЬКИЙ СИРЗАВОД»

3.1 Основні напрями удосконалення управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Забезпечення ефективності управління основними засобами і виробничими потужностями виробничого підприємства є досить важливим і складним завданням водночас, вирішення якого дозволяє нарощувати обсяги виробництва та реалізації, підвищувати продуктивність праці, знижувати собівартість продукції, оптимізувати структуру основних засобів, підвищувати рентабельність виробництва, знижувати ризики інвестування в основні засоби, підвищувати конкурентоспроможність підприємства тощо.

Управління основними засобами є комплексним процесом, що охоплює всі аспекти роботи з основними засобами підприємства, від їх придбання до списання: планування потреби, використання та контроль.

Відповідно для виокремлення напрямків підвищення ефективності управління основними засобами на підприємстві необхідно розглянути основні етапи цього складного процесу:

1. Планування, що передбачає визначення потреб підприємства в основних засобах (аналізування виробничої програми, технологічних процесів та інших факторів, які впливають на потребу в основних засобах), формування бюджету інвестицій в основні засоби (визначення суми коштів, яка буде виділена на придбання нових основних засобів та модернізацію існуючих), вибір джерел фінансування інвестицій, складання плану оновлення основних засобів (визначення видів та типів основних засобів, які будуть придбані, їх кількість, ціна та терміни поставки) тощо.

2. Використання, що передбачає введення в експлуатацію основних засобів (монтаж, налагодження та введення в експлуатацію нових основних засобів),

експлуатація та обслуговування основних засобів (планове технічне обслуговування, ремонт та поточний догляд за основними засобами), модернізація та реконструкція основних засобів (оновлення та вдосконалення основних засобів з метою підвищення їх продуктивності та ефективності) тощо.

3. Контроль, що передбачає облік та оцінювання основних засобів (облік основних засобів, їх руху та стану, а також їх оцінювання згідно з чинним законодавством), аналізування ефективності використання основних засобів (визначення показників ефективності використання основних засобів), контроль за дотриманням правил експлуатації основних засобів з метою запобігання їх пошкодженням та передчасному зносу, інвентаризація основних засобів з метою виявлення їх розбіжностей з обліковими даними тощо.

На етапі планування з метою підвищення ефективності даного складного процесу на ТОВ «Пирятинський сирзавод» варто звернути увагу на такі перспективні напрямки дій:

1. Впровадження системи автоматизованого планування засобами використання автоматизованої системи, яка дозволить централізувати інформацію, полегшити процес планування та аналізування, а також оптимізувати бюджетування.

2. Підвищення рівня аналізування, що передбачає врахування не лише поточних виробничих програм і технологічних процесів, але й прогнозів розвитку підприємства в перспективі (методи прогнозування попиту, аналізування ринку та конкурентної розвідки тощо).

3. Залучення до планування різних фахівців, оскільки ефективне планування основних засобів потребує комплексного підходу, а тому до даного процесу варто залучати не лише фахівців з менеджменту, економіки та фінансів, але й представників виробничих підрозділів, IT-відділу, маркетингологів тощо.

4. Створення системи моніторингу та контролю, оскільки важливо не лише розробити план оновлення основних засобів, але й забезпечити його практичне виконання засобами відстежування ходу реалізації плану, виявлення проблеми та вживання своєчасних заходів щодо їх усунення.

5. Застосування методів бенчмаркінгу з метою вивчення та аналізування успішного досвіду інших підприємств, які впровадили ефективні системи планування основних засобів.

6. Постійне навчання та вдосконалення в сфері управління основними засобами, де постійно з'являються нові методи, інструменти та технології.

Ефективність управління основними засобами на етапі використання визначатиметься тим, наскільки вдало виявляються та реалізуються напрями екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів.

Інтенсивними напрямками підвищення ефективності використання основних засобів є технічне переоснащення та модернізація підприємства, механізація і автоматизація виробництва, удосконалення технічних процесів, застосування прогресивних форм організації виробництва та управління, скорочення тривалості виробничого операційного циклу, підвищення рівня освіти та кваліфікації промислово-виробничого персоналу [56].

Основними екстенсивними напрямками підвищення ефективності використання основних засобів є: збільшення кількості змін роботи обладнання, зменшення простоїв обладнання та підвищення якості ремонту та обслуговування обладнання за рахунок своєчасного забезпечення матеріалами, сировиною, напівфабрикатами тощо, введення в дію додаткового обладнання [56].

В загальному резерви підвищення ефективності використання основних засобів на досліджуваному підприємстві можна представити таким чином:

- технічне вдосконалення засобів праці засобами заміни застарілого обладнання, або ж його модернізації, впровадження комплексної автоматизації та гнучких виробничих систем, ліквідація диспропорцій у виробничих потужностях, засобами стимулювання винахідництва та раціоналізації тощо;

- підвищення ефективності організації та управління виробництвом (наукова організація праці та виробництва, використання сучасної комп'ютерної техніки та відповідного програмного забезпечення, прискорення процесів досягнення проектної продуктивності тощо);

- підвищення якості сировинних ресурсів (зростання технологічності), що дозволить збільшити вихід товарної продукції з використанням тих же виробничих потужностей, а відповідно – підвищити показник фондівіддачі засобів праці;

- збільшення тривалості роботи засобів праці шляхом ліквідації незадіяного обладнання, зменшення простоїв, скорочення термінів виконання ремонтів тощо;

- оптимізація рівня концентрації виробництва, що дозволяє при збільшенні частки активної частини основних засобів досягнути ефекту агрегатної концентрації й збільшення обсягів виробництва.

На етапі контролю для ТОВ «Пирятинський сирзавод» варто провести комплекс таких заходів:

1. Регулярний моніторинг та складання внутрішньої звітності про стан основних засобів та ефективність їх використання.

2. Внутрішній аудит та систематична інвентаризація основних засобів для оцінки їх стану та відповідності обліковим даним.

3. Планове технічне обслуговування відповідно до розроблених графіків, впровадження системи обліку та моніторингу технічного обслуговування для забезпечення своєчасного проведення робіт.

4. Енергоефективність та зниження витрат засобами впровадження системи моніторингу та контролю енергоспоживання для виявлення неефективних споживачів енергії та впровадження заходів з енергоефективності, проведення регулярних енергоаудитів для оцінювання енергоспоживання та впровадження рекомендацій щодо його зниження.

5. Автоматизація процесів. Впровадження ERP-системи для інтеграції обліку, управління та контролю основних засобів з іншими бізнес-процесами підприємства. Впровадження системи управління активами (EAM) для автоматизації процесів обліку, планування та проведення технічного обслуговування.

6. Навчання та підвищення кваліфікації персоналу для працівників, які займаються обслуговуванням та управлінням основними засобами, для підвищення

їх кваліфікації та ознайомлення з новітніми методами та технологіями. Впровадження мотиваційних програм для заохочення працівників до ефективного використання та обслуговування основних засобів.

7. Оптимізація амортизаційної політики з метою точнішого відображення зносу основних засобів та планування їх оновлення, фінансове планування для забезпечення своєчасного оновлення та модернізації основних засобів.

3.2 Обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності господарювання ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Як показали результати проведеного дослідження щодо основних фінансово-економічних показників ефективності господарювання ТОВ «Пирятинський сирзавод», за результатами 2021 та 2023 років підприємство працювало збитково. Відповідно проблемним питанням для досліджуваного підприємства є перевищення його витрат над доходами.

Варто зауважити, що оптимізації потребують абсолютно усі витрати підприємства, оскільки за результатами господарювання ТОВ «Пирятинський сирзавод» в 2023 році можна відслідкувати таку структуру доходів і витрат підприємства:

- собівартість реалізованої продукції становить 93,2 % в структурі чистого доходу;
- витрати на збут продукції становлять 66% від валового прибутку;
- адміністративні витрати – 19% від валового прибутку;
- інші операційні витрати – 45,3% від валового прибутку;
- сумарні операційні витрати перевищують валовий прибуток на 30,3%;
- сумарні операційні витрати становлять 87,7% від сумарних операційних доходів;
- фінансові витрати підприємства практично втричі перевищують фінансовий результат від операційної діяльності підприємства, що безпосередньо вплинуло на отримання непокритого збитку в розмірі 35588 тис. грн.

Відповідно пропонуємо на ТОВ «Пирятинський сирзавод» здійснити послідовний комплекс дій, спрямованих на оптимізацію витрат підприємства:

1. Проаналізувати поточні витрати, визначивши найбільші статті витрат, а також проаналізувавши їх структуру та процес формування (аналізування бюджету та витрат за категоріями, метод ланцюжка постачань тощо).

2. Провести оптимізацію виробництва засобами вдосконалення технологічних процесів, оптимізацією використання сировини та енергії, автоматизацією виробничих процесів, зменшення браку, оптимізацією логістичних процесів тощо.

3. Переглянути закупівельні процеси на підприємстві:

- перегляд договорів постачання;
- пошук можливостей зниження витрат на сировину.

4. Оптимізувати систему управління запасами:

- впровадити систему управління запасами;
- оптимізувати розміри складських запасів;
- переглянути процедури замовлення товарів тощо.

5. Оптимізувати витрати на персонал:

- проаналізувати кадрові потреби;
- оптимізувати штат персоналу;
- переглянути систему оплати та мотивації праці тощо.

6. Оптимізувати фінансові витрати:

- оптимізувати структуру капіталу;
- рефінансувати корпоративні облігації;
- використовувати похідні фінансові інструменти тощо.

7. Визначити можливості для скорочення інших витрат: витрати на оренду, комунальні послуги, рекламу та маркетинг тощо.

8. Оцінити інвестиційні можливості підприємства щодо придбання нового обладнання та технологій, що може призвести до довгострокового зниження витрат.

9. Впровадити системи управління та контролю витрат з метою відстежування їх динаміки та вчасної реалізації відповідних заходів у випадку виявлення невиправданих витрат тощо.

Варто зауважити, що скорочення витрат, звичайно жодним чином не повинно негативно вплинути на якість продукції.

Прогнозується, що за перший рік практичного впровадження комплексної системи управління витратами на ТОВ «Пирятинський сирзавод» можна досягнути скорочення витрат на 5000 тис. грн. за рік з подальшим нарощуванням обсягів економії на витратах підприємства.

Значної уваги потребує питання оптимізації фінансових витрат підприємства. Очікується, що практичне впровадження заходів щодо оптимізації структури капіталу дозволить зменшити фінансові витрати на 5% за перший рік впровадження системи відповідних заходів. Для практичного втілення такої рекомендації доцільно буде звернутись до фінансових консультантів та андеррайтерів, вартість послуг яких складе близько 300 тис. грн.

Важливе місце в структурі витрат підприємства займають інвестиції в основні засоби, що також потребують виваженого підходу щодо їх фінансування.

Оскільки основні виробничі засоби інтенсивно зношуються, то вважаємо за доцільне для ТОВ «Пирятинський сирзавод» практично реалізувати програмно-стратегічний підхід щодо формування системи регулювання процесів відтворення основних засобів на підприємстві, використовуючи EAM-системи.

Enterprise Asset Management (EAM) є комплексним підходом до управління активами підприємства з метою їх оптимального використання, обслуговування, ремонту та оновлення. Впровадження EAM-системи на ТОВ «Пирятинський сирзавод» сприятиме підвищенню ефективності управління основними засобами, зниженню витрат на їх обслуговування та покращенню загальної продуктивності підприємства.

Основним завданням EAM є підвищення рівня окупності інвестицій в основні виробничі засоби підприємства. За даними консалтингової компанії A.T. Kearney, практичне впровадження EAM дає підприємству можливість [57]:

- знизити час простоїв устаткування на 20,1 %;
- скоротити запаси на складах на 17,8 %;
- скоротити витрати на закупівлю запчастин на 19,4 %;
- підвищити ефективність робіт з технічного обслуговування на 28,3 %.

Етапи впровадження ЕАМ-системи на ТОВ «Пирятинський сирзавод»:

1. Попередній аналіз і планування

Проведення детального аналізу поточного стану управління основними засобами та визначення основних проблем та потреб підприємства.

Вибір відповідної ЕАМ-системи, яка задовольнятиме потреби підприємства. Серед популярних систем: IBM Maximo, SAP EAM, Infor EAM тощо.

Складання бюджету на впровадження системи, включаючи витрати на програмне забезпечення, апаратне забезпечення, консалтинг та навчання персоналу.

2. Проектування та розробка.

Розробка детального плану впровадження, включаючи етапи, завдання та відповідальних осіб.

Забезпечення інтеграції ЕАМ-системи з існуючими ERP-системами та іншими корпоративними системами для забезпечення безперебійного обміну даними.

Проведення налаштування системи відповідно до специфіки діяльності підприємства, визначивши ключові показники ефективності (KPI) та налаштування звітності.

3. Навчання персоналу.

Організовування навчання для працівників, які будуть безпосередньо користуватися системою, включаючи інженерів, технічний персонал, менеджерів тощо.

Забезпечення постійної підтримки та супроводу користувачів після впровадження системи.

4. Запуск та тестування.

Проведення пілотного запуску системи на обмеженій ділянці підприємства для тестування та виявлення можливих проблем.

Оцінювання результатів пілотного запуску, внесення необхідних коректив та підготовка системи до повного запуску.

5. Повне впровадження та оптимізація.

Запуск системи на підприємстві, забезпечивши повну підтримку та супровід користувачів.

Оптимізація процесів управління активами на основі даних, отриманих з ЕАМ-системи, для підвищення ефективності та зниження витрат.

Переваги впровадження ЕАМ-системи на ТОВ «Пирятинський сирзавод»:

- оптимізація процесів обслуговування та ремонту обладнання дозволяє знизити витрати на утримання основних засобів;
- автоматизація процесів управління активами сприяє підвищенню загальної продуктивності підприємства;
- планування та своєчасне виконання технічного обслуговування дозволяє зменшити простої обладнання;
- використання даних з системи для прогнозування зносу обладнання та планування його заміни або модернізації;
- стабільна робота обладнання сприяє покращенню якості продукції та зменшенню кількості браку.

Важливим етапом впровадження ЕАМ-системи є безпосередній вибір самої системи. Порівняння основних найбільш популярних ЕАМ-систем наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Порівняння найбільш популярних ЕАМ-систем

ЕАМ-система	Переваги	Недоліки
IBM Maximo	Широка функціональність. Підтримка управління всіма типами активів, включаючи виробниче обладнання, транспортні засоби та інфраструктуру. Гнучкість. Легко адаптується під різні галузі та масштаби бізнесу. Інтеграція. Хороша інтеграція з іншими системами управління підприємством (ERP, CRM тощо).	Висока вартість. Може бути дорогою в плані ліцензій та впровадження. Складність впровадження. Потребує значних ресурсів для впровадження та навчання персоналу.
SAP EAM	Інтеграція з SAP ERP. Легко інтегрується з іншими модулями SAP, забезпечуючи єдину платформу для всіх бізнес-процесів. Аналітика та звітність. Потужні інструменти для аналітики та звітності. Надійність. Висока стабільність та надійність системи.	Вартість. Висока вартість ліцензій та підтримки. Складність. Потребує високої кваліфікації персоналу для управління та обслуговування системи.
Infor EAM	Хмарне рішення. Підтримка хмарних рішень, що знижує витрати на інфраструктуру. Інтуїтивний інтерфейс. Простий у використанні інтерфейс, що знижує час на навчання. Модульність. Легко масштабувати та адаптувати під конкретні потреби підприємства.	Інтеграція. Може мати обмеження в інтеграції з деякими ERP-системами. Вартість. Вартість ліцензій може варіюватися залежно від конфігурації та обсягу використання.

Для ТОВ «Пирятинський сирзавод» найоптимальнішим рішенням може бути Infor EAM, оскільки підприємство має обмежений бюджет, так як за результатами 2023 року працювало збитково.

Пропонуємо придбати на початковому етапі програмне забезпечення з досить простою конфігурацією та простою функціональністю, що значно знижує витрати на практичне впровадження такої системи.

Розрахуємо витрати на придбання відповідного ліцензійного забезпечення та його практичного впровадження (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Витрати на впровадження Infor EAM на ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Стаття витрат	Деталізація статей витрат	Сума, грн
Ліцензійне забезпечення	Основна ліцензія	1000000
	Додаткові користувацькі ліцензії	20000 на одного користувача 400000
Інфраструктурне забезпечення	Оновлення серверів Оновлення програмного забезпечення Хмарні послуги	700000
	Придбання додаткового програмного забезпечення	300000
Техпідтримка та обслуговування	Щорічна підтримка та оновлення	20% від вартості ліцензій 420000
Консалтинг та впровадження	Консультаційні послуги щодо впровадження системи Налагодження системи	550000
Навчання персоналу	Курси та тренінги для персоналу Навчальні матеріали	200000
Підсумок		3570000, з них: 3150000 – одноразові, 420000 - щорічні

Очікувана вигода від впровадження Infor EAM на ТОВ «Пирятинський сирзавод» - це:

- зменшення простоїв обладнання;
- зниження витрат на ремонт, зокрема за рахунок зниження витрат на запасні частини;
- підвищення продуктивності обладнання та терміну його використання;
- підвищення рентабельності інвестицій (ROI).

Проведемо розрахунки показників прямої економічної вигоди від практичного впровадження Infor EAM на ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Очікується зниження витрат на обслуговування та ремонт на 15% завдяки кращому плануванню та управлінню основними засобами.

За даними підприємства витрати на обслуговування та ремонт основних засобів в 2023 році склали 14033 тис. грн за рік: 11363 тис. грн як витрати на

обслуговування та ремонт основних засобів виробничого призначення, 2670 тис. грн як витрати на обслуговування та ремонт основних засобів загальногосподарського призначення).

Відповідно економія складатиме: $14033 * 0,15 = 2104,95$ тис. грн на рік.

Очікується підвищення продуктивності використання основних виробничих засобів праці завдяки ефективнішому їх використанню. Прогнозується отримання додаткового доходу від зростання продуктивності в розмірі 3000 тис. грн на рік.

Сумарні річні вигоди від впровадження Infor EAM на ТОВ «Пирятинський сирзавод» складуть: $2104,95 + 3000 = 5104,95$ тис. грн.

Загальні витрати на впровадження Infor EAM на ТОВ «Пирятинський сирзавод» складуть: 3150 тис. грн – одноразові, 420 тис. грн – щорічні витрати.

Вважаємо, що розроблені нами рекомендації щодо впровадження Infor EAM будуть впроваджуватись ТОВ «Пирятинський сирзавод» з 01.01.2025 року та приносить ефект протягом трьох років. В подальшому планується придбати систему управління активами з ширшими функціональними можливостями. Відповідно підприємство матиме такі витрати:

2025 рік – 3150 тис. грн + 420 тис. грн = 3570 тис. грн;

2026 рік – 420 тис. грн;

2027 рік – 420 тис. грн.

Розрахуємо ефективність вкладених коштів у розроблені рекомендації, які приносить ефект підприємству протягом 3-х років. Очікується, що вигоди будуть зростати на 5% щорічно.

Прогнозований рівень прямих економічних вигод складе:

2025 рік: 5104,95 тис. грн;

2026 рік: $5104,95 * 1,05 = 5\,360,2$ тис. грн;

2027 рік: $5\,360,2 * 1,05 = 5\,628,2$ тис. грн.

Тоді, загальний ефект в 2025-2027 рр. від впровадження даної пропозиції для ТОВ «Пирятинський сирзавод» становитиме $E_{ф2025} = 5104,95$ тис. грн; $E_{ф2026} = 5\,360,2$ тис. грн; $E_{ф2027} = 5\,628,2$ тис. грн, визначаємо $E_{фзаг}$:

$$E_{\text{фзг}} = \frac{5104,95}{(1 + 0,15)^1} + \frac{5360,2}{(1 + 0,15)^2} + \frac{5628,2}{(1 + 0,15)^3} = 4578,43 + 4053,08 + 3217,94 \\ = 11849,45 \text{ тис. грн}$$

Приведена вартість усіх витрат складе (В):

$$B = \frac{3570}{(1 + 0,15)^0} + \frac{420}{(1 + 0,15)^1} + \frac{420}{(1 + 0,15)^2} = 3570 + 365,22 + 317,58 \\ = 4252,8 \text{ тис. грн}$$

Тоді, норма дохідності D витрат на впровадження запропонованих рекомендацій:

$$D = \sqrt[3]{\frac{11849,45}{4252,8} + 1} - 1 = 0,5,$$

що перевищує мінімально необхідний рівень показника.

Період окупності (ПО): $ПО = 4252,8 / 11849,45 = 0,35$ року, що також задовольняє мінімальним умовам.

Індекс дохідності інвестицій: $ID = 11849,45 / 4252,8 = 2,7$, що є досить високим значенням розрахованого показника.

Як підтверджують проведені розрахунки, впровадження системи Infor EAM на ТОВ «Пирятинський сирзавод» є економічно доцільним. Розрахунки показують, що інвестиції відшкодуються вже в перший рік впровадження системи, а індекс дохідності інвестицій складає 2,7, що є досить високим показником. Це свідчить про значний потенціал економії та підвищення продуктивності, що підтверджує доцільність впровадження цієї системи на підприємстві.

Ще одним важливим напрямком підвищення ефективності управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод» можуть стати зміни в амортизаційній політиці підприємства.

На сьогодні підприємство використовує прямолінійний метод нарахування амортизації, що є досить простим у практичному застосуванні, однак він не

відображає реального стану зношування основних засобів, не стимулює інвестиції в оновлення виробничо-технологічної бази підприємства, метод є негнучким тощо.

Відповідно пропонуємо для ТОВ «Пирятинський сирзавод» використовувати метод прискореного зменшення залишкової вартості. Вибір саме даного методу обґрунтовано тим, що:

1. Зношування обладнання сирзаводу має інтенсивний характер на початку терміну експлуатації, що пов'язано з тим, що воно піддається значним навантаженням і механічному впливу. Метод прискореного зменшення залишкової вартості дозволяє врахувати цей інтенсивний характер зношування, а також – стимулювати інвестиції в нове обладнання.

2. У харчовій промисловості метод прискореного зменшення залишкової вартості є досить поширеним, що, насамперед, пов'язано з тим, що він реалістично відображає характер зношування обладнання в цій галузі.

3. Практичне застосування методу має фіскальні переваги, оскільки завдяки швидшому списанню вартості активу, підприємства можуть знизити свої податкові зобов'язання у перші роки, що може покращити їхній грошовий потік і забезпечити більше фінансових ресурсів для реінвестування.

4. Зменшення ризиків морального зношування основних засобів.

Обґрунтування доцільності використання ТОВ «Пирятинський сирзавод» методу зменшення залишкової вартості покажемо на прикладі розрахунків для нового обладнання, яке планується придбати та ввести в дію.

За даними підприємства планується придбати виробниче устаткування, первісною вартістю 5000 тис. грн терміном служби 5 років. Ліквідаційна вартість становить 10% від первісної вартості.

Проведемо відповідні розрахунки за прямолінійним методом і методом прискореного зменшення залишкової вартості.

За прямолінійним методом розрахунки наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Нарахування амортизації за прямолінійним методом

Рік нарахування	Нарахована амортизація, тис. грн	Податкова вигода (18%), тис. грн
1	$(5000-500)/5 = 900$	162
2	900	162
3	900	162
4	900	162
5	900	162
Сума	4500	810

Розрахунки за методом прискореного зменшення залишкової вартості наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Нарахування амортизації за методом прискореного зменшення залишкової вартості

Рік нарахування	Залишкова вартість на початок року, тис. грн	Нарахована амортизація, тис. грн	Податкова вигода (18%), тис. грн
1	5000	$5000 \cdot 0,4 = 2000$	360
2	3000	$3000 \cdot 0,4 = 1200$	216
3	1800	$1800 \cdot 0,4 = 720$	129,6
4	1080	$1080 \cdot 0,4 = 432$	77,76
5	648	$648 \cdot 0,4 = 148$	26,64
Сума	500	4500	810

Як показують проведені розрахунки, за весь період експлуатації сума нарахованої амортизації та сума податкової вигоди за обома методами є рівнозначними. Водночас метод прискореного зменшення залишкової вартості дозволяє швидше списувати вартість активів у перші роки їх використання, що дає можливість знизити оподатковуваний прибуток і отримати більші податкові вигоди

на початкових етапах. Це особливо важливо для підприємств, які потребують швидкого відшкодування витрат для реінвестування у нові проекти або технології.

Таким чином, метод прискореного зменшення залишкової вартості є вигіднішим у перші роки експлуатації устаткування, що може бути корисно для покращення фінансових показників підприємства на ранніх стадіях інвестиційного циклу.

Враховуючи результати проведеного дослідження, а також комплекс розроблених рекомендацій, узагальнимо основні управлінські заходи для ТОВ «Пирятинський сирзавод», які будуть спрямовані на підвищення ефективності управління основним засобами підприємства, а також господарювання підприємства в цілому.

Розрахунок суми економії від впровадження розроблених рекомендацій наведено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Розрахунок суми економії від впровадження розроблених заходів для ТОВ «Пирятинський сирзавод»

ЗАХОДИ	Виконавці	Термін впровадження	Витрати, тис. грн	Доходи, тис. грн	Економічний ефект, тис. грн.	Питома вага, %
Впровадження системи управління витратами підприємства (СУВ)	Планово-економічний відділ	2 місяці	200	5000	4800	51,9
Оптимізація структури капіталу підприємства	Планово-економічний відділ	2 місяці	300	3017,5	2717,5	29,4
Впровадження системи управління активами підприємства Infor EAM	Планово-економічний відділ	4 місяці	3570	5104,95	1534,95	16,6
Оптимізація амортизаційної політики підприємства	Бухгалтерія	1 місяць	0	198	198	2,1
Разом			4070	13320,45	9250,45	100

Як показують дані табл. 3.5, практичне впровадження розробленого комплексу рекомендацій для ТОВ «Пирятинський сирзавод» є економічно обґрунтованим, що підтверджується розрахованим сумарним економічним ефектом 925,45 тис. грн за рік. Найбільший економічний ефект підприємство отримує за результатами впровадження системи управління витратами підприємства (51,9% від сумарного економічного ефекту).

Підсумовуючи, можемо зауважити, що в ході виконання проектного розділу бакалаврської кваліфікаційної роботи було окреслено основні напрямки підвищення ефективності управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод». Визначено, що удосконалення ефективності управління основними засобами на підприємстві необхідно здійснювати на усіх етапах їх використання: планування, використання та контролю.

Ефективність управління основними засобами на етапі використання визначатиметься тим, наскільки вдало виявляються та реалізуються напрями екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів. Інтенсивними напрямками підвищення ефективності використання основних засобів є технічне переоснащення та модернізація підприємства, механізація і автоматизація виробництва, удосконалення технічних процесів, застосування прогресивних форм організації виробництва та управління, скорочення тривалості виробничого операційного циклу, підвищення рівня освіти та кваліфікації промислово-виробничого персоналу

У відповідності до проблем, які виявлено в діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод», розроблено комплекс рекомендацій, які дозволять вирішити існуючі проблеми, підвищити ефективність системи менеджменту підприємства, управління основними засобами зокрема:

1. Впровадження системи управління витратами підприємства (СУВ).
2. Оптимізація структури капіталу підприємства.
3. Впровадження системи управління активами підприємства Infor EAM.
4. Оптимізація амортизаційної політики підприємства.

Проведено розрахунок витрат, які виникатимуть в ході практичної реалізації запропонованих рекомендацій, та економічного ефекту від їх впровадження.

Загальна сума економічного ефекту від впровадження запропонованих рекомендацій становить 9250,45 тис. грн за рік, а витрати на їх реалізацію 4070 тис. грн, що є досить високим показником ефективності розробленого комплексу дій.

ВИСНОВКИ

Бакалаврська кваліфікаційна робота присвячена вивченню питань управління основними засобами підприємства.

Відповідно до визначених в роботі завдань було виконано такі завдання і сформовано відповідні висновки.

1. В ході виконання теоретичного розділу бакалаврської кваліфікаційної роботи було досліджено суть і зміст поняття основних засобів в нормативно-правовій базі України, в напрацюваннях вітчизняних та закордонних науковців. За результатами дослідження можна констатувати, що поняття основних засобів, незважаючи на посилену увагу дослідників до нього, і досі не має однозначного трактування, прослідковуються розбіжності навіть в нормативно-правовій базі України.

За результатами дослідження основні засоби підприємства охарактеризовано як матеріальні активи, які використовуються тривалий час (більше року) для досягнення цілей, не змінюючи при цьому свою матеріально-речову форму та зміст, переносячи свою вартість на вартість готової продукції частинами шляхом амортизаційних відрахувань.

2. Розглянуто основні характеристики, видову класифікацію, основні завдання та інструменти управління основними засобами підприємства. Визначено, що управління основними засобами на сучасному підприємстві має ґрунтуватися на принципах комплексності, системності, гнучкості, інноваційності, ризикоорієнтованості тощо.

3. Проаналізовано існуючі методичні підходи до оцінювання ефективності управління засобами підприємства. Для оцінювання ефективності управління основними засобами досліджуваного підприємства обґрунтовано оцінювання за такими етапами: оцінювання показників забезпечення основними засобами; оцінювання показників стану та структури основних засобів; оцінювання показників ефективності використання основних засобів; оцінювання впливу

різних чинників на ефективність використання основних засобів засобами факторного аналізу. Вибір саме такого підходу обґрунтовано за критеріями комплексності, доступності до вхідної інформації, а також простоти розрахунків.

4. В аналітичному розділі бакалаврської кваліфікаційної роботи проаналізовано діяльність ТОВ «Пирятинський сирзавод» як провідного підприємства в молочній промисловості України. Досліджено основні фінансово-економічні показники ефективності його господарювання в 2021-2023 роках.

Можна зауважити, що ТОВ «Пирятинський сирзавод» протягом досліджуваного періоду працювало з позмінним успіхом. Незважаючи на позитивну динаміку чистого доходу від реалізації продукції протягом 2021-2023 років, за результатами 2021 та 2023 років підприємство отримало збиток, що є наслідком перевищення витрат (значне зростання фінансових витрат) над доходами досліджуваного підприємства.

В розрізі дослідження проаналізовано стан та основні тенденції показників вартості майна підприємства та джерел його формування. Розраховано основні показники рентабельності ТОВ «Пирятинський сирзавод», а також проаналізовано фінансові показники його діяльності.

5. Здійснено аналіз загальної системи управління ТОВ «Пирятинський сирзавод».

6. Проведено дослідження ефективності управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод» згідно обраного підходу, проведено факторний аналіз показника фондівддачі. За результатами дослідження можна зауважити, що ТОВ «Пирятинський сирзавод» досить ефективно використовує свої основні засоби. Проблематичним питанням є вирішення завдань щодо вчасного та ефективного оновлення виробничо-технологічної бази підприємства.

7. В третьому розділі бакалаврської кваліфікаційної роботи виокремлено основні напрямки удосконалення системи управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод». Визначено, що удосконалення ефективності управління основними засобами на підприємстві необхідно здійснювати на усіх етапах їх використання: планування, використання та контролю.

Ефективність управління основними засобами на етапі використання визначатиметься тим, наскільки вдало виявляються та реалізуються напрями екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів. Інтенсивними напрямками підвищення ефективності використання основних засобів є технічне переоснащення та модернізація підприємства, механізація і автоматизація виробництва, удосконалення технічних процесів, застосування прогресивних форм організації виробництва та управління, скорочення тривалості виробничого операційного циклу, підвищення рівня освіти та кваліфікації промислово-виробничого персоналу.

8. У відповідності до проблем, які виявлено в діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод», розроблено комплекс рекомендацій, які дозволять вирішити існуючі проблеми, підвищити ефективність системи менеджменту підприємства, управління основними засобами зокрема:

- впровадження системи управління витратами підприємства (СУВ);
- оптимізація структури капіталу підприємства;
- впровадження системи управління активами підприємства Infor EAM;
- оптимізація амортизаційної політики підприємства.

Проведено розрахунок витрат, які виникатимуть в ході практичної реалізації запропонованих рекомендацій, та економічного ефекту від їх впровадження.

Загальна сума економічного ефекту від впровадження запропонованих рекомендацій становить 9250,45 тис. грн за рік, а витрати на їх реалізацію 4070 тис. грн, що є досить високим показником ефективності розробленого комплексу дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Р. В., Чік М. Ю., Побережниченко М. В. Оцінка основних засобів у системі управління необоротними активами підприємства. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2023. №71. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1329> (дата звернення: 22.04.2024).
2. Борисюк І.О., Ткаченко І.І. Резерви підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2012. №2 (13). URL: <http://jrnlnau.edu.ua/index.php/PPEI/article/viewFile/435/423> (дата звернення: 22.04.2024).
3. Вовк О.М. Управління резервами нарощування ефективності використання основних засобів підприємств. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 6 (17). С. 144-152.
4. Колісник Н.А. Методичні аспекти оцінювання результативності управління використанням основних засобів на підприємствах переробної галузі. *Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал. Економічні науки*. 2019. № 3 (270). С. 248–253.
5. Мостенська Т. Г., Ковтун О. А. Теоретичні підходи до управління основними засобами підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/96.pdf (дата звернення: 22.04.2024).
6. Мулик Т. О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 46. С. 113-122.
7. Олійник Є. В. Концепція стратегічного управління відтворенням основних засобів промислових підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4432> (дата звернення: 22.04.2024).
8. Поповиченко І. В., Спірідонова К. О., Загустіна А. Є. Основні напрями підвищення ефективності використання основних фондів в сучасних умовах

господарювання. *Економічний простір*. 2019. № 145. С. 149–159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/есpros_2019_145_14 (дата звернення: 22.04.2024).

9. Радєва О. Г. Методологічні засади управління основними засобами з метою забезпечення ефективної роботи машинобудівних підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 14. С. 41-44.

10. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник. Київ: Знання, 2007. 688 с.

11. Сірик М. В., Мельников О. В. Оцінка ефективності управління основними виробничими засобами поліграфічних підприємств. *Наукові праці НДФІ*. Київ : Академія фінансового управління. 2017. Вип. 2. С. 118–131.

12. Сметанюк О.А., Базалицька А.В. Проблеми фінансового забезпечення відтворення основних засобів. *Економічний простір*. 2012. №59. С. 259-264.

13. Стемковська І.В., Герчанівська С.В. Теоретичні підходи до трактування економічної суті основних засобів. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Випуск 3 (08). С. 344-349.

14. Стеців І.С., Кулик М.А. Особливості управління основними засобами на теплоенергетичних підприємствах. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. Випуск 42. С.205-210.

15. Тюріна М.М. Механізм управління основними засобами транспортних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. Том 2. С.56-66.

16. Халатур С. М., Кравченко М. В., Черниш О. А. Модель управління основними засобами в системі фінансового менеджменту підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 11. С. 39–43.

17. Ратушняк О.Г., Саплива А.В. Розробка операційної стратегії підприємства під час воєнного стану. *Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2024)»*. <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2024/paper/view/19064> (дата звернення: 25.04.2024).

18. Сметанюк О. А., Саплива А. В., Мерецька І. О. Удосконалення системи управління на підприємстві. *Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2024)»*. <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2024/paper/view/21191/17691> (дата звернення: 25.04.2024).

19. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 25.04.2024).

20. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. : затв. Верховною Радою України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page> (дата звернення: 25.04.2024).

21. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення: 25.04.2024).

22. Ганусич В.О. Основні засоби, основні фонди, основний капітал: визначення та змістове навантаження термінів. 2010. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/simple-search?location=%2F&query=%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%87&rpp=10&sort_by=score&order=desc (дата звернення: 25.04.2024).

23. Наумчук О.А. Основні засоби: методика обліку і формування облікової політики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : 08.06.04. Львівська комерційна академія. Львів, 2005. 20с.

24. Базилевич О.Д. Економіка підприємства: теорія та практика. Київ: Знання, 2007. 719 с.

25. Дем'яненко М.Я. Теорія та практика управління основними засобами підприємства. Київ: ЦУЛ, 2008. 350 с.

26. Гетьман В.П. Аналіз та діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства. Київ: КНЕУ, 2010. 259с.

27. Котлер Ф. Основи маркетингу. Класичне видання. К : Науковий світ, 2023. 622 с.
28. Бабич В. Витрати на ремонт та поліпшення основних засобів: обліковий і податковий аспекти. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 8. С. 10–13.
29. Черненко С.К. Природа основних засобів : монографія. Рівне, 2006. 84 с.
30. Бараннік О.О. Проблемні питання податкового обліку витрат на ремонт та поліпшення основних засобів. *Науковий клуб «Софус»*. 2012. № 9. С. 11–13.
31. Економічний енциклопедичний словник / за ред. С.В. Мочерного. Львів: Світ, 2005. 616 с.
32. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навч.-практ. посіб. / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна [та ін.]. К. : Центр учбової літератури, 2010. 536 с.
33. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця ; 7-е вид., доп. і перероб. Житомир : Рута, 2006. 832 с.
34. Бондар О. Проблеми визнання основних засобів у бухгалтерському і податковому обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 4. С. 23–27.
35. Живко З. Б., Живко М. О. , Живко І. Ю. Словник сучасних економічних термінів. Львів : Край, 2007. 384 с.
36. Колісник Н.А. Управління основними засобами на підприємствах переробної галузі : дис. ... канд. економ. наук: 08.00.04 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2020. 22 с.
37. Бабяк Н.Д. Амортизаційні відрахування як фінансове джерело відтворення основних засобів підприємств. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*. 2005. № 10(82). С. 177–185.
38. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К., 2012. 647 с.
39. Економічний аналіз : навч. посіб. / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток [та ін.] ; за ред. акад. НАНу, проф. М.Г. Чумаченка ; 2-е вид., перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2003. 556 с.

40. Жадан Т.А., Лозова Н.В. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2015. Випуск 8. С. 1112-1116.
41. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.05.2024).
42. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2005. 714 с.
43. Причепя І.В., Руда Л.П. Економіка та організація виробництва. Самостійна та індивідуальна робота студентів. ВНТУ, 2017. 186 с.
44. Стеців І.С., Кулик М.А. Особливості управління основними засобами на теплоенергетичних підприємствах. *Інфраструктура ринку*. 2020. Випуск 42. С.205-210.
45. Ткачова С.С. Еволюція процесного підходу до операційної та управлінської діяльності підприємств. *Вісник СумДУ. Серія "Економіка"*. 2012. №2. С. 68-73.
46. Стец І.І. Процесний підхід до управління як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 23. С.161-167. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2018/23_2018_ukr/29.pdf (дата звернення: 05.05.2024).
47. Третьак Н.М., Нагайчук Н.Г. Оцінювання ефективності фінансового забезпечення відтворення основних засобів підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. №9. С. 1072-1078.
48. Економіка підприємства : підручник / за ред. С.Ф. Покропивного. К. : КНЕУ, 2006. 528 с.
49. Мацибора В.І., Збарський В.К., Мацибора Т.В. Економіка підприємства : навч. посіб. для вузів. К. : Каравела, 2008. 312 с.
50. Круш П.В., Подвігіна В.І., Клименко О.В. Капітал та основні засоби підприємства : навч. посіб. для вузів. К. : Центр навч. літ., 2005. 166 с.
51. Федорова В.А., Соловйова О.А. Економіка підприємства та міжнародних компаній : навч. посіб. для вузів. К. : Центр учб. літ., 2008. 416 с.

52. Геращенко І.О., Стрижко О.А. Управління ефективністю використання основних засобів. *Економіка і регіон*. ПолтНТУ. 2015. №4 (53). С.23-28.

53. Городня Т. Обґрунтування стратегії підвищення ефективності відтворення та використання основних виробничих фондів підприємства. *Науковий вісник НЛТУ*. 2008. №18.5. С. 287–290.

54. Танчин А. І. Ефективність використання основних засобів на підприємстві: система показників оцінки та напрями їх підвищення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2017. Випуск 4(32). С. 77-80.

55. ТОВ «Пирятинський сирзавод» : веб-сайт. <https://milkalliance.com.ua/company/inform/piryatinskij-sirzavod/> (дата звернення: 15.05.2024).

56. Череп А. В., Клименко А. А. Ефективність використання основних фондів підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2009. № 6. С. 212–215.

57. Чорна І. О. Ефективність використання виробничих фондів та розробка пропозицій щодо її поліпшення. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2009. № 2. С. 212–216.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А
(обов'язковий)
Протокол перевірки кваліфікаційної роботи
на наявність текстових запозичень

Назва роботи: Управління основними засобами підприємства (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Пирятинський сирзавод»)
Тип роботи: бакалаврська кваліфікаційна робота
Підрозділ кафедра ММЕ, факультет МІБ
(кафедра, факультет)

Показники звіту подібності Unicheck

Оригінальність 81,8% Схожість 18,2%

Аналіз звіту подібності (відмітити потрібне)

- ☐ Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не містять ознак плагіату.
- ☐ Виявлені у роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і відсутності самостійності її автора. Роботу направити на доопрацювання.
- ☐ Виявлені у роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату та/або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень.

Особа, відповідальна за перевірку Карачина Н.П.
(підпис) (прізвище, ініціали)

Ознайомлені з повним звітом подібності, який був згенерований системою Unicheck щодо роботи.

Автор роботи

Керівник роботи

(підпис)
(підпис)

Саплива А.В.
(прізвище, ініціали)

Благодир Л.М.
(прізвище, ініціали)

ДОДАТОК Б
(обов'язковий)

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ
(ТОВ «Пирятинський сирзавод»)
за 2021-2023 роки

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство **Товариство з обмеженою відповідальністю "Пирятинський сирзавод"** Дата (рік, місяць, число) **2024 01 01**
Територія **ПОЛТАВСЬКА** за ЄДРПОУ **00446865**
Організаційно-правова форма господарювання **Товариство з обмеженою відповідальністю** за КАТОТТГ **1**
Вид економічної діяльності **Перероблення молока, виробництво масла та сиру** за КОПФГ **240**
Середня кількість працівників **2 559** за КВЕД **10.51**
Адреса, телефон **вулиця Сумська, буд. 1, м. ПИРЯТИН, ЛУБЕНСЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВСЬКА обл., 37000, Україна** **28657**

КОДИ		
2024	01	01
00446865		
UA53040090010096696		
240		
10.51		

Одиниця виміру: тис. грн. без десятикового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2023** р.

Форма №1 Код за ДКУД **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	983	272
первісна вартість	1001	8 385	8 442
накопичена амортизація	1002	7 402	8 170
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	85 683	76 889
первісна вартість	1011	323 315	339 601
знос	1012	237 632	262 712
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	21 059	19 008
Усього за розділом I	1095	107 725	96 169
II. Оборотні активи			
Засади	1100	207 823	236 952
виробничі запаси	1101	49 441	44 895
незавершене виробництво	1102	3 730	7 327
готова продукція	1103	154 405	184 537
товари	1104	247	193
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	156 834	167 861
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	8 006	7 880
з бюджетом	1135	4 055	10 984
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	260
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	18	25
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	110 861	80 025
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 122	129
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	113 022	122 293
готівка	1166	112	43
рахунки в банках	1167	112 910	122 250
Витрати майбутніх періодів	1170	142	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	4 130	1 576
Усього за розділом II	1195	606 013	627 725
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	713 738	723 894

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13 350	13 350
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	7	-
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	2 507	2 507
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	175 949	136 994
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	191 813	152 851
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	184 595	180 255
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	184 595	180 255
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	62 336	139
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	3 141	4 017
товари, роботи, послуги	1615	70 364	85 983
розрахунками з бюджетом	1620	3 738	1 632
у тому числі з податку на прибуток	1621	2 392	-
розрахунками зі страхування	1625	1 464	1 525
розрахунками з оплати праці	1630	5 003	5 690
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	444	3 647
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	3	3
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	175 517	270 787
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	10 509	11 330
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	4 811	6 035
Усього за розділом III	1695	337 330	390 788
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	713 738	723 894

Керівник

Бартошак Володимир Анатолійович

Головний бухгалтер

Брижаха Тетяна Борисівна

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»
26.04.24 Гр /Генерал В. В./

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю "Пирятинський
сирзавод"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
2024	01	01
00446865		

(найменування)
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2023 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 718 306	1 753 605
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 600 742)	(1 526 469)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	117 564	227 136
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	57 287	80 013
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(22 384)	(20 642)
Витрати на збут	2150	(77 616)	(70 542)
Інші операційні витрати	2180	(53 275)	(55 708)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	21 576	160 257
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	1 181	746
Інші доходи	2240	186	5 063
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(61 530)	(38 557)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(1)	(5 086)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	122 423
збиток	2295	(38 588)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	(8 875)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	113 548
збиток	2355	(38 588)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	(7)	(21)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(7)	(21)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(7)	(21)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(38 595)	113 527

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 488 213	1 335 940
Витрати на оплату праці	2505	102 205	86 170
Відрахування на соціальні заходи	2510	20 906	21 884
Амортизація	2515	30 831	25 989
Інші операційні витрати	2520	96 959	91 388
Разом	2550	1 739 114	1 561 371

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Бартошак Володимир Анатолійович

Головний бухгалтер

Брижаха Тетяна Борисівна

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство **Товариство з обмеженою відповідальністю "Пиритинський сирзавод"**

Територія **ПОЛТАВСЬКА**

Організаційно-правова форма господарювання **Товариство з обмеженою відповідальністю**

Вид економічної діяльності **Перероблення молока, виробництво масла та сиру**

Середня кількість працівників **2 588**

Адреса, телефон **вулиця Сумська, буд. 1, м. ПИРЯТИН, ЛУБЕНСЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВСЬКА обл., 37000,**

Україна

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КАТОТГГ 1

за КОПФГ

за КВЕД

28657

КОДИ		
2023	01	01
00446865		
UA53040090010096696		
240		
10.51		

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2022** р.

Форма №1 Код за ДКУД **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
І	2	3	4
І. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2 146	983
первісна вартість	1001	8 379	8 385
накопичена амортизація	1002	6 233	7 402
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	98 612	85 683
первісна вартість	1011	314 951	323 315
знос	1012	216 339	237 632
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиторські витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	2 687	21 059
Усього за розділом І	1095	103 445	107 725
ІІ. Оборотні активи			
Запаси	1100	263 317	207 823
виробничі запаси	1101	28 628	49 441
незавершене виробництво	1102	14 116	3 730
готова продукція	1103	220 463	154 405
товари	1104	110	247
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	100 643	156 834
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	17 227	8 006
з бюджетом	1135	6 814	4 055
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	2	18
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	92 810	110 861
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 110	1 122
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	40 871	113 022
готівка	1166	163	112
рахунки в банках	1167	40 708	112 910
Витрати майбутніх періодів	1170	93	142
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	2 545	4 130
Усього за розділом II	1195	526 432	606 013
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	629 877	713 738

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13 350	13 350
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	28	7
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	2 507	2 507
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	62 845	175 949
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	78 730	191 813
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	102 921	184 595
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	102 921	184 595
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	83 514	62 336
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	306	3 141
товари, роботи, послуги	1615	91 004	70 364
розрахунками з бюджетом	1620	1 077	3 738
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	2 392
розрахунками зі страхування	1625	1 021	1 464
розрахунками з оплати праці	1630	3 828	5 003
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	413	444
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	3	3
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	255 896	175 517
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	7 984	10 509
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	3 180	4 811
Усього за розділом III	1695	448 226	337 330
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	629 877	713 738

Керівник

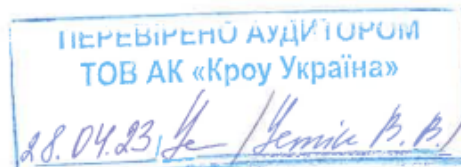
Бартошак Володимир Анатолійович

Головний бухгалтер

Брижаха Тетяна Борисівна

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

² Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство **Товариство з обмеженою відповідальністю "Пирятинський сирзавод"** Дата (рік, місяць, число) **2023 01 01**
за ЄДРПОУ **00446865**

КОДИ		
2023	01	01
00446865		

(найменування)
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за **Рік 2022** р.

Форма № 2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 753 605	1 404 740
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 526 469)	(1 340 406)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	227 136	64 334
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	80 013	25 298
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(20 642)	(18 394)
Витрати на збут	2150	(70 542)	(50 276)
Інші операційні витрати	2180	(55 708)	(34 376)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	160 257	-
збиток	2195	(-)	(13 414)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	746	2 063
Інші доходи	2240	5 063	5 031
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(38 557)	(31 010)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(5 086)	(4 927)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	122 423	-
збиток	2295	(-)	(42 257)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(8 875)	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	113 548	-
збиток	2355	(-)	(42 257)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	(21)	(21)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(21)	(21)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(21)	(21)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	113 527	(42 278)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 335 940	1 296 969
Витрати на оплату праці	2505	86 170	78 129
Відрахування на соціальні заходи	2510	21 884	18 681
Амортизація	2515	25 989	23 529
Інші операційні витрати	2520	91 388	75 576
Разом	2550	1 561 371	1 492 884

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

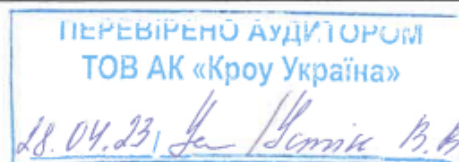
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

Бартошак Володимир Анатолійович

Брижаха Тетяна Борисівна

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство **Товариство з обмеженою відповідальністю "Пирятинський сирзавод"** Дата (рік, місяць, число) **2022 01 01**
Територія **ПОЛТАВСЬКА** за ЄДРПОУ **00446865**
Організаційно-правова форма господарювання **Товариство з обмеженою відповідальністю** за КОТТТ **1**
Вид економічної діяльності **Перероблення молока, виробництво масла та сиру** за КОІФГ **240**
Середня кількість працівників **2 610** за КВЕД **10.51**
Адреса, телефон **вулиця Сумська, буд. 1, м. ПИРЯТИН, ЛУБЕНСЬКИЙ РАЙОН, ПОЛТАВСЬКА обл., 37000, Україна** **28657**

КОДИ		
2022	01	01
00446865		
UA5304000000081308		
240		
10.51		

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2021** р.

Форма №1 Код за ДКУД **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2 200	2 146
первісна вартість	1001	7 454	8 379
накопичена амортизація	1002	5 254	6 233
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	96 995	98 612
первісна вартість	1011	296 418	314 951
знос	1012	199 423	216 339
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	3 846	2 687
Усього за розділом I	1095	103 041	103 445
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	142 425	263 317
виробничі запаси	1101	25 181	28 628
незавершене виробництво	1102	15 369	14 116
готова продукція	1103	101 529	220 463
товари	1104	346	110
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	96 960	100 643
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	9 053	17 227
з бюджетом	1135	13 108	6 814
у тому числі з податку на прибуток	1136	2 801	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	4	2
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	41 207	92 810
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 765	2 110
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	89 403	40 871
готівка	1166	142	163
рахунки в банках	1167	89 261	40 708
Витрати майбутніх періодів	1170	77	93
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	4 321	2 545
Усього за розділом II	1195	399 323	526 432
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	502 364	629 877

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	13 350	13 350
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	49	28
смісний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	2 507	2 507
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	106 352	62 845
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	122 258	78 730
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	89 329	102 921
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань		-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	89 329	102 921
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	93 424	83 514
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	696	306
товари, роботи, послуги	1615	79 426	91 004
розрахунками з бюджетом	1620	1 134	1 077
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	1 092	1 021
розрахунками з оплати праці	1630	3 900	3 828
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	3 590	413
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	3	3
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	97 363	255 896
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	7 386	7 984
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	2 763	3 180
Усього за розділом III	1695	290 777	448 226
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	502 364	629 877

Керівник

Бартошак Володимир Анатолійович

Головний бухгалтер

Брижаха Тетяна Борисівна

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

² Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ПЕРЕВІРЕНО АУДИТОРОМ
ТОВ АК «Кроу Україна»

16.06.22 *Генеральний директор* *Генеральний директор*

Підприємство

Товариство з обмеженою відповідальністю "Пирятинський сирзавод"

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ

2022 01 01
00446865Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2021 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 404 740	1 371 020
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
премії підписані, валова сума	2011	-	-
премії, передані у перестрахування	2012	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 340 406)	(1 242 015)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	64 334	129 005
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	25 298	19 355
у тому числі:	2121	-	-
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(18 394)	(18 152)
Витрати на збут	2150	(50 276)	(47 107)
Інші операційні витрати	2180	(34 376)	(18 872)
у тому числі:	2181	-	-
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю			
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	64 229
збиток	2195	(13 414)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	2 063	1 306
Інші доходи	2240	5 031	84
у тому числі:	2241	-	-
дохід від благодійної допомоги			
Фінансові витрати	2250	(31 010)	(27 995)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(4 927)	(22)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	37 602
збиток	2295	(42 257)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	37 602
збиток	2355	(42 257)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	(21)	(21)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(21)	(21)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(21)	(21)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(42 278)	37 581

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1 296 969	1 130 194
Витрати на оплату праці	2505	78 129	72 072
Відрахування на соціальні заходи	2510	18 681	16 377
Амортизація	2515	23 529	30 098
Інші операційні витрати	2520	75 576	60 657
Разом	2550	1 492 884	1 309 398

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

Бартошак Володимир Анатолійович

Брижаха Тетяна Борисівна

ДОДАТОК В
(обов'язковий)

ІЛЮСТРАТИВНА ЧАСТИНА

«УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ
ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ПИРЯТИНСЬКИЙ
СИРЗАВОД»)»

УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ПИРЯТИНСЬКИЙ СИРЗАВОД»)

Виконала: студентка 4 курсу, групи МЗД-206
спеціальності 073 «Менеджмент»

_____ Саплива А.В.

Керівник к.е.н., доцент каф. ММЕ

_____ Благодир Л.М.

Метою дослідження даної бакалаврської кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних, методичних і практичних засад управління основними засобами підприємства.

У відповідності до визначеної мети в роботі поставлено **такі завдання**:

- дослідити суть та зміст поняття основних засобів;
- розглянути основні характеристики, видову класифікацію, основні завдання та інструменти управління основними засобами підприємства;
- проаналізувати існуючі підходи до оцінювання ефективності управління основними засобами та обґрунтувати вибір підходу, який буде застосовуватись в дослідженні;
- проаналізувати фінансово-економічні показники діяльності досліджуваного підприємства;
- дослідити ефективність управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод»;
- дослідити систему управління досліджуваного підприємства;
- виокремити основні напрямки удосконалення управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод»;
- розробити комплекс заходів щодо підвищення ефективності управління основними засобами та господарською діяльністю підприємства в цілому за сучасних умов.

Об'єктом дослідження даної роботи є процеси управління основними засобами підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод».

Апробація результатів бакалаврської кваліфікаційної роботи. Основні положення дослідження бакалаврської кваліфікаційної роботи доповідались на Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2024)», м. Вінниця.

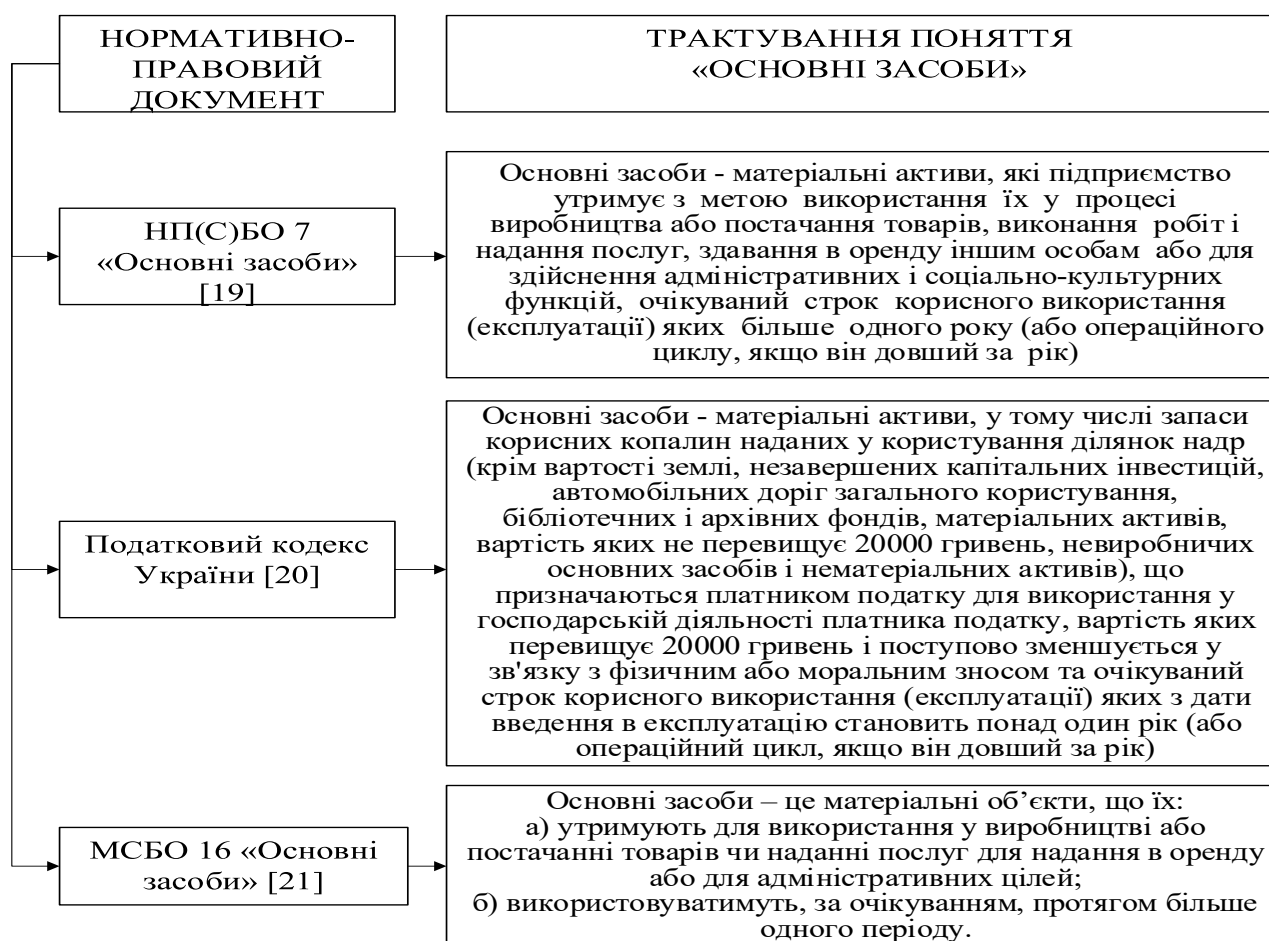

Рисунок 1 – Тракткування поняття «основні засоби» в нормативно-правових документах України

Таблиця 1 – Підходи науковців до трактування поняття «основні засоби» в наукових джерелах

Автор	Трактування суті та змісту поняття «основні засоби»
1	2
основні засоби як засоби праці	
Бабич В. [28]	сукупність засобів праці, які функціонують протягом тривалого часу у сфері матеріального виробництва в незмінній натуральній формі, переносячи при цьому свою вартість частинами в міру їх зношення на створений продукт.
Черненко С. [29]	засоби праці виробничого і невиробничого призначення, які приймають участь у виробничому процесі впродовж декількох циклів, при цьому зберігають свою натуральну форму, поступово переносячи (у міру зношення) свою вартість на виготовлену продукцію.
О.О. Баранік [30]	засоби праці виробничого та невиробничого призначення
Мочерний С.В. [31]	засоби праці, що експлуатуються довше, ніж один рік, і мають вартість понад встановленого ліміту; повністю й багаторазово беруть участь у процесі виробництва; переносять свою вартість на готову продукцію частинами за ступенем зносу
Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна, В.І. Кисла [32]	засоби праці, які використовуються (експлуатуються) впродовж тривалого часу, при цьому зберігаючи свою первісну фізичну форму, і переносять свою вартість на вироблений продукт частинами, протягом декількох виробничих циклів унаслідок фізичного та морального зносу
як матеріальні активи (частина майна)	
Котлер Ф. [27]	активи, які використовуються протягом тривалого часу (більше одного року) для виробництва продукції або надання послуг
Стемковська І.В. та Герчанівська С.В. [12]	матеріальні активи, які є придатними для споживання в ході господарської діяльності підприємства (організації, установи), втрачаючи свою вартість шляхом перенесення її на новостворений продукт частково, очікуваний термін використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він більший за рік).

Продовження табл. 1

1	2
Ф.Ф. Бутинець [33]	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)
О. Бондар [34]	сукупність матеріальних активів у формі засобів праці, які багаторазово приймають участь у процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами
З. Б. Живко, М. О. Живко, І. Ю. Живко [35]	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше ніж один рік (або операційного циклу, якщо він довший за рік)
Колісник Н.А. [36]	є матеріальними активами, мають визначений термін корисного використання, переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції, призначені для використання у виробничій діяльності підприємств та для чітко визначених цілей, а також зазнають впливу внутрішніх, зовнішніх чинників та існує можливість досягнути економічного ефекту за умови раціонального використання та управління основними засобами
Н.Д. Бабяк [37]	активи з терміном корисного використання більше одного року, які використовуються на підприємствах у декількох операційних циклах з метою отримання економічної вигоди, не втрачаючи при цьому матеріально-речової форми, та переносять свою вартість на знов створену продукцію частинами у вигляді нарахованих амортизаційних відрахувань
як товарно-матеріальні цінності	
Сук Л.К., Сук П.Л. [38]	сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері
Чумаченко М.Г. та ін. [39]	сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері, вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним і моральним зносом

Таблиця 2 - Цілі та завдання управління основними засобами підприємства

Цілі	Завдання
Рівень стратегічного управління	
Імплементація підсистем управління основними засобами в систему стратегічного управління підприємством	Ув'язати виробничу стратегію з загальноорганізаційною
Забезпечення необхідних темпів відтворення основних засобів	Розробити ефективну амортизаційну політику
Врахування темпів НТП при оновленні основних засобів	Розробити інноваційну стратегію підприємства
Обґрунтування джерел фінансування відтворювальних процесів	Розробити інвестиційну стратегію підприємства
Рівень тактичного управління	
Забезпечення ефективного використання наявних основних засобів	Оптимізувати виробничі процеси та забезпечити дієвий контроль за використанням основних засобів
Зниження умовно-постійних витрат на одиницю випущеної продукції	Інтенсифікувати використання основних засобів
Формування ефективної структури основних засобів	Прискорити темпи введення (виведення) основних засобів
Рівень операційного управління	
Зменшення витрат робочого часу при здійсненні експлуатації обладнання	Підвищити рівень кваліфікації персоналу, задіяного в обслуговуванні основних засобів
Підтримання основних засобів у робочому стані, ліквідація аварійних виходів із ладу обладнання	Створити ефективну систему планово-випереджувальних ремонтів

Таблиця 3 – Класифікація інструментів управління основними засобами підприємства

Класифікаційні ознаки	Інструменти управління
За функціональною спрямованістю	Організаційні Планові Координаційні Контрольні Регулювальні Мотиваційні
За формою впливу	Якісні Кількісні
За ступенем новизни	Адаптивні Інноваційні Стандартні
З урахуванням фактору часу	Статичні Динамічні
За реакцією на управлінську ситуацію	Попереджувальні Реактивні
За тривалістю дії	Стратегічні Тактичні Оперативні
За спрямованістю на процес відтворення	Розширене відтворення Просте відтворення
За спрямованістю управлінських рішень	Превентивні Адаптивні Регулюючі

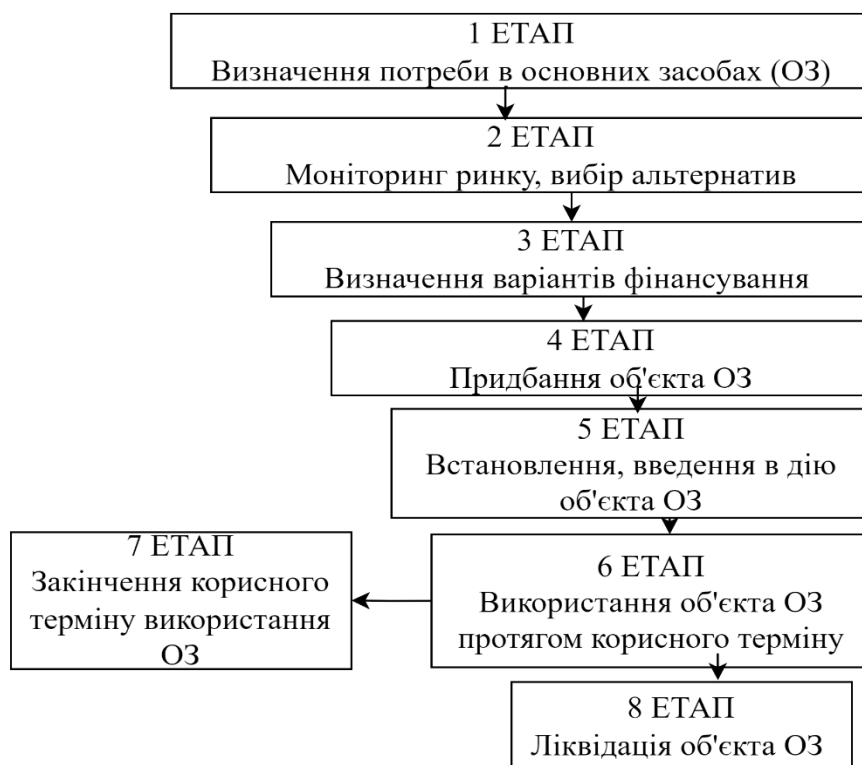

Рисунок 2 – Управління основними засобами на усіх етапах їх життєвого циклу

Таблиця 4– Показники забезпечення, стану та ефективності використання основних засобів підприємства

Показник	Формула	Характеристика
Показники, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами		
Фондомісткість	Середньорічна вартість основних виробничих засобів / Обсяг виготовленої продукції	Характеризує середню вартість виробничих основних засобів, що припадає на одиницю обсягу виробленої продукції
Фондоозброєність	Середньорічна вартість основних виробничих засобів / Середньооблікова чисельність працівників	Відображає вартість основних засобів в розрахунку на одного працівника
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Середньорічна залишкова вартість / Вартість майна підприємства	Відображає питому вагу залишкової вартості основних засобів в структурі майна підприємства
Показники, які характеризують стан основних засобів		
Коефіцієнт зносу основних засобів	Сума зносу/ середньорічна вартість основних засобів	Характеризує ступінь зносу основних засобів
Коефіцієнт придатності основних засобів	1 – Коефіцієнт зносу основних засобів	Відображає основні засоби, що придатні для експлуатації
Коефіцієнт оновлення основних засобів	Первісна вартість основних засобів, які введені в дію за аналізований період / Первісна вартість основних засобів на кінець цього періоду	Характеризує інтенсивність оновлення; показує частку вартості основних засобів або їх груп, що надійшли (введені в дію) за відповідний період, у загальній їх вартості
Коефіцієнт вибуття основних засобів	Первісна вартість основних засобів, які вибули за аналізований період / Первісна вартість основних засобів на початок цього періоду	Визначає частку вартості основних засобів, які вибули за аналізований період, у загальній вартості основних засобів на початок цього періоду
Коефіцієнт приросту основних засобів	(Первісна вартість основних засобів, які введені в дію за аналізований період - Первісна вартість основних засобів, які вибули за аналізований період) / Первісна вартість основних засобів	Характеризує приріст основних засобів або їх груп за відповідний період
Показники, як характеризують ефективність використання основних засобів		
Фондовіддача основних засобів	Обсяг виготовленої продукції / Середньорічна вартість основних виробничих засобів	Характеризує обсяг виробленої продукції в розрахунку на грошову одиницю вартості основних та/або виробничих засобів підприємства
Рентабельність основних засобів	(Дохід (прибуток) підприємства / Середньорічна вартість основних засобів)*100%	Характеризує прибутковість використання основних засобів

Таблиця 5 – Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Показники	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	2022 від 2021 р.		2023 від 2022 р.	
				абсол. знач	в %	абсол. знач	в %
1	2	3	4	5	6	7	8
9. Чистий дохід, тис. грн	1 404 740	1 753 605	1 718 306	348865,0	24,83	-35299,0	-2,01
10. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	1 340 406	1 526 469	1 600 742	186063,0	13,88	74273,0	4,87
11. Валовий: прибуток, тис. грн	64 334	227 136	117 564	162802,0	253,06	-109572,0	-48,24
12. Чистий фінансовий результат, прибуток (непокритий збиток), тис. грн	-42 257	113 548	-38 588	155805,0	368,71	-152136,0	-133,98

Продовження табл. 5

1	2	3	4	5	6	7	8
13.Середньооблікова чисельність працівників, осіб	610	588	559	-22,0	-3,61	-29,0	-4,93
14.Продуктивність праці, тис грн / особу	2302,85	2982,32	3073,89	679,47	29,51	91,57	3,07
15.Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	97803,5	92147,5	81286,0	-5656,0	-5,78	-10861,50	-11,79
16.Фондовіддача, грн/грн	14,36	19,03	21,14	4,67	32,50	2,11	11,08

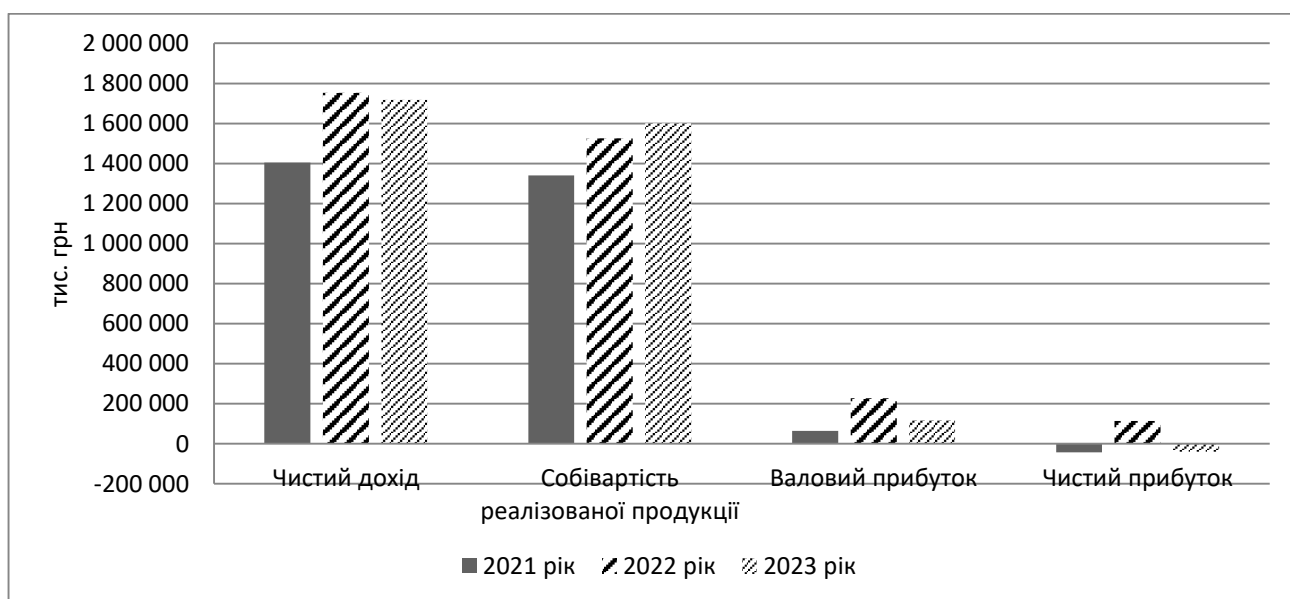

Рисунок 3 – Динаміка показників прибутковості діяльності
ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Таблиця 6– Основні показники балансу ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Показники, тис. грн	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	2022 від 2021 року		2023 від 2022 року	
				абсол. знач	в %	абсол. знач	в %
Активи (Пасиви)	566120,5	671807,5	718816	105687,0	18,67	47008,5	7,00
Необоротні активи	103243	105585	101947	2342,0	2,27	-3638,0	-3,45
Оборотні активи	462877,5	566222,5	616869	103345,0	22,33	50646,5	8,94
Власний капітал	100494	135271,5	172332	34777,5	34,61	37060,5	27,40
Поточні зобов'язання	369501,5	392778	364059	23276,5	6,30	-28719,0	-7,31

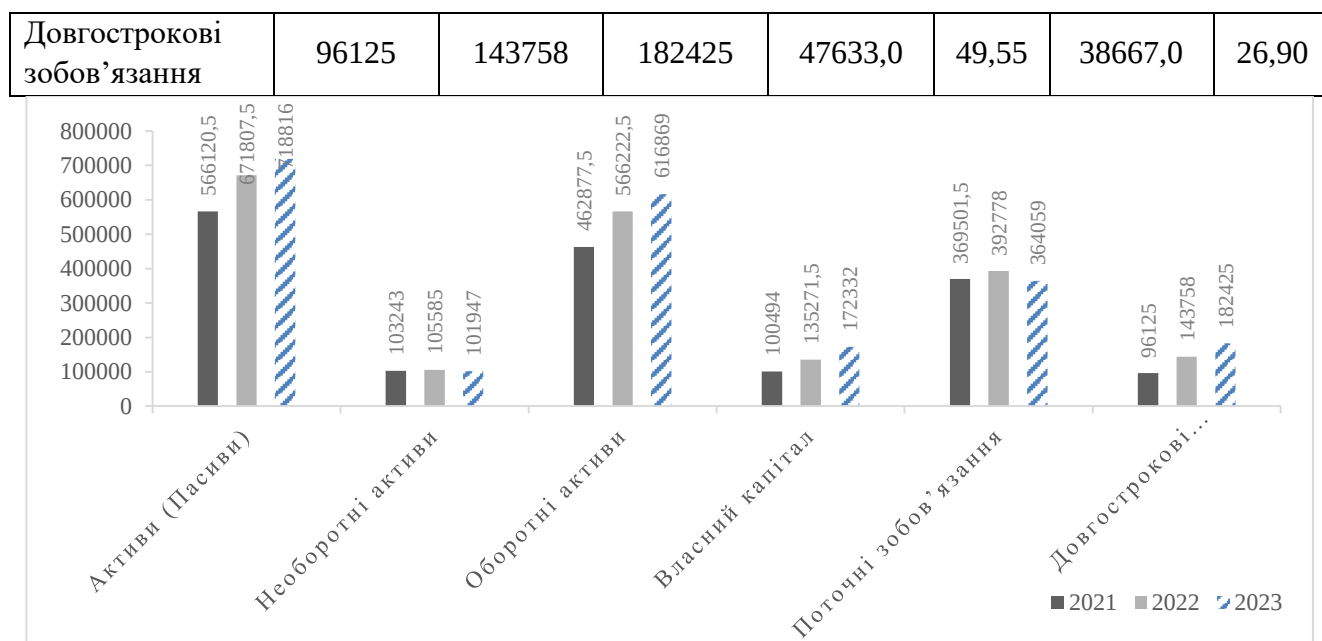

Рисунок 4 – Динаміка основних показників балансу ТОВ «Пирятинський сирзавод»

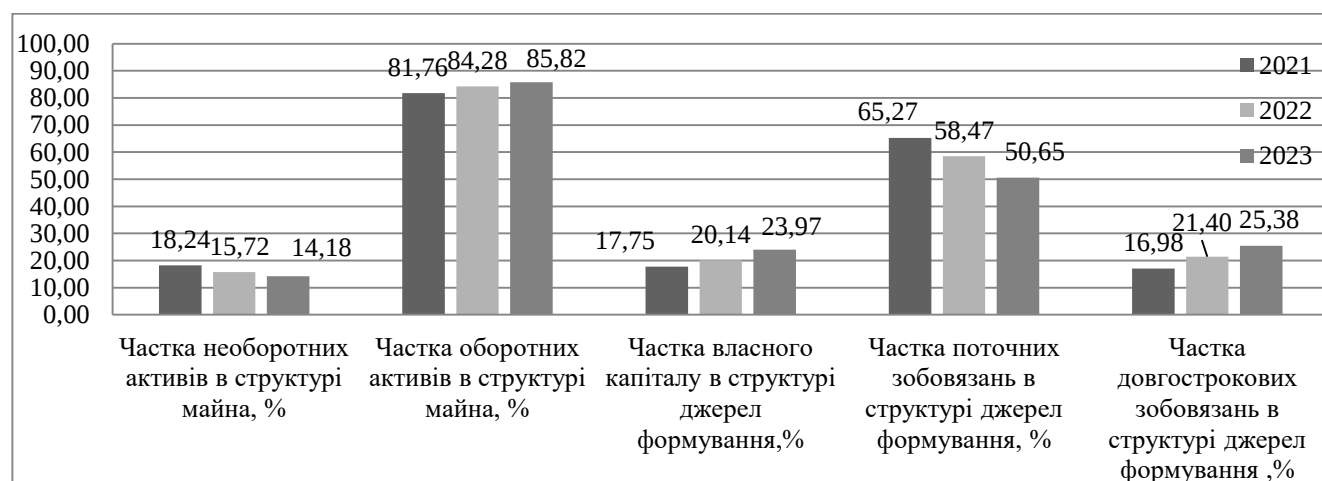

Рисунок 5 – Структура майна ТОВ «Пирятинський сирзавод» та джерел його формування

Таблиця 7 – Показники рентабельності (збитковості) діяльності ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Показники	Роки			Відхилення	
	2021	2022	2023	2022 від 2021 року	2023 від 2022 року
				абсол. знач	абсол. знач
Витрати підприємства в розрахунку на 1 грн чистого доходу В	1,030	0,930	1,022	зменшення на 0,10	зростання на 0,09
Рентабельність (збитковість) активів підприємства Р _а	-7,46	16,90	-5,37	зростання на 24,37	зменшення на 22,27

Рентабельність (збитковість) основного капіталу підприємства $P_{ок}$	-43,21	123,22	-47,47	зростання на 166,43	зменшення на 170,70
Рентабельність (збитковість) власного капіталу підприємства P_v	-42,05	83,94	-22,39	зростання на 125,99	зменшення на 106,33

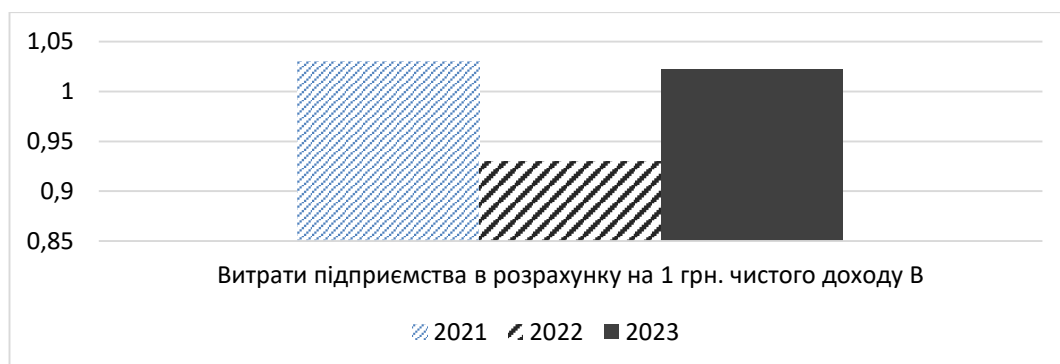
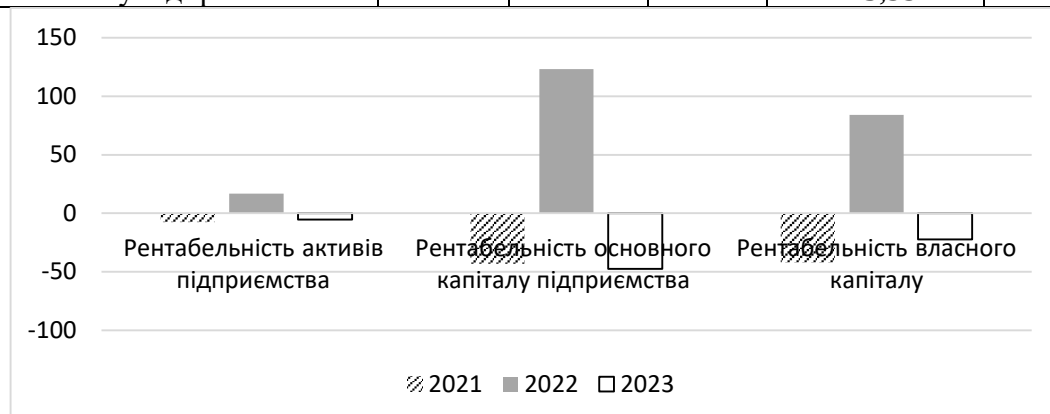

Рисунок 6 – Динаміка основних показників рентабельності (збитковості) ТОВ «Пирятинський сирзавод»

ТОВ «Пирятинський сирзавод» є одним з підприємств Групи Компаній «Молочний Альянс».

Основними видами продукції та послуг, реалізація яких забезпечила підприємству отримання значного доходу, є:

- виробництво сиру;
- виробництво сирних твердих та плавлених продуктів;
- виробництво сиру плавленого;
- виробництво сухих молочних продуктів;
- оптова торгівля.

Основними ринками збуту підприємства в 2023 році стали переважно національні мережі, найбільші обсяги експорту було здійснено до Казахстану та Молдови.

Основними джерелами постачання молочної сировини у 2023 році стали промислові та домашні господарства. Частка сировини, яка була придбана у промислових виробників, склала 77,4%.

Ціна на сировину в 2023 році зросла порівняно з попереднім роком на 16,1%.

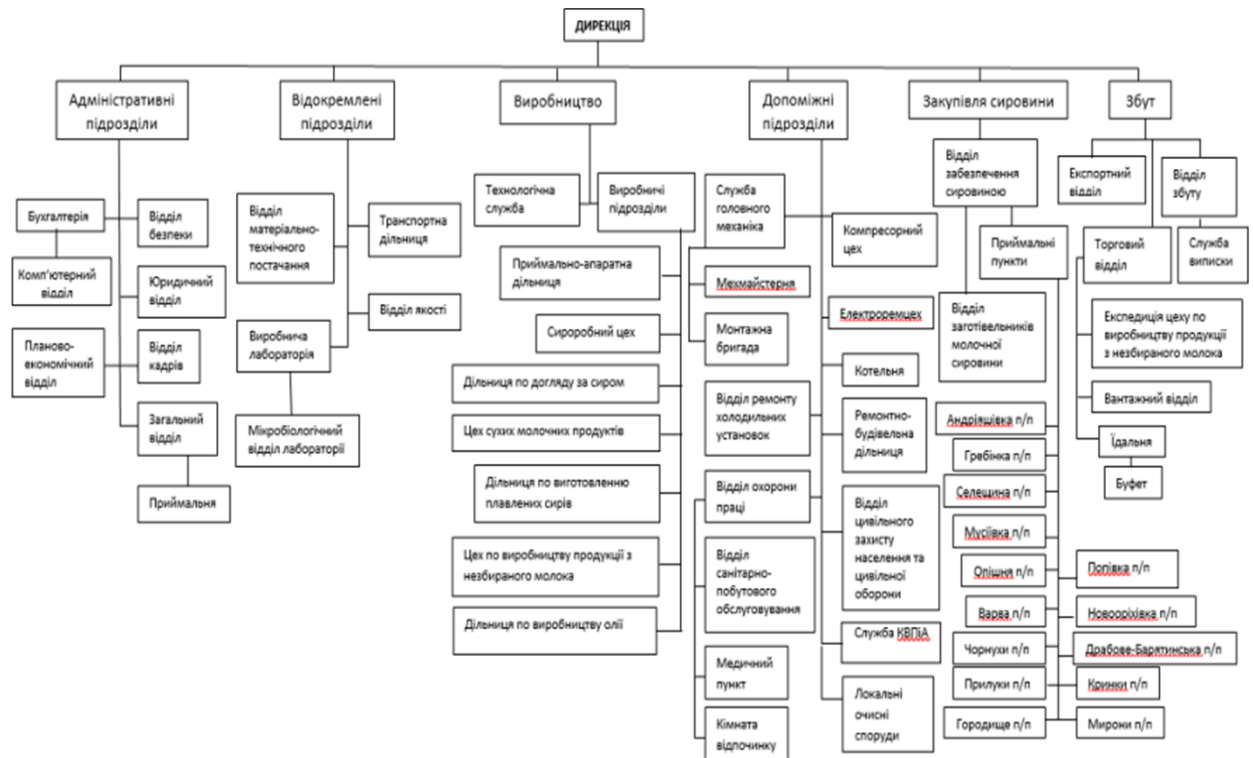

Рисунок 7 – Організаційна структура ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Таблиця 8 – Склад і структура власних основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» (за середньорічною вартістю)

Об'єкти основних засобів	2021		2022		2023	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Виробничого призначення:	97486,50	99,68	91955,50	99,79	81197,50	99,89
будівлі та споруди	45606,00	46,63	57168,50	62,04	52037,00	64,02
машини та обладнання	32089,00	32,81	30243,00	32,82	26859,00	33,04
транспортні засоби	2913,00	2,98	2033,00	2,21	1028,00	1,26
земельні ділянки	120,00	0,12	120,00	0,13	120,00	0,15
інші	16758,50	17,13	2391,00	2,59	1153,50	1,42
2. Невиробничого призначення:	317,00	0,32	192,00	0,21	88,50	0,11
будівлі та споруди	276,50	0,28	178,00	0,19	88,50	0,11
машини та обладнання	13,50	0,01	4,50	0,00	0,00	0,00
транспортні засоби	7,50	0,01	3,00	0,00	0,00	0,00
земельні ділянки	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
інвестиційна нерухомість	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
інші	19,50	0,02	6,50	0,01	0,00	0,00
Усього	97803,50	100,00	92147,50	100,00	81286,00	100,00

Таблиця 9 – Склад основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод» в 2023 році (за залишковою вартістю)

Об'єкти основних засобів	Власні основні засоби, тис. грн		Орендовані основні засоби, тис. грн		Основні засоби усього, тис. грн	
	на поч.	на кін.	на поч.	на кін.	на поч.	на кін.
Виробничого призначення:	85 589	76 806	21 059	19 008	106 648	95 814
будівлі та споруди	53 290	50 784	779	372	54 069	51 156
машини та обладнання	29 459	24 259	16 583	15 699	46 042	39 958
транспортні засоби	1 358	698	710	240	2068	938
земельні ділянки	120	120	2 987	2 697	3 107	2 817
інші	1 362	945	0	0	1 362	945
2. Невиробничого призначення:	94	83	0	0	94	83
будівлі та споруди	94	83	0	0	94	83
машини та обладнання	0	0	0	0	0	0
транспортні засоби	0	0	0	0	0	0
земельні ділянки	0	0	0	0	0	0
інвестиційна нерухомість	0	0	0	0	0	0
інші	0	0	0	0	0	0
Усього	85 683	76 889	21 059	19 008	106 742	95 897

Таблиця 10 - Показники забезпеченості, стану та використання основних засобів ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Показник	Код рядка (формула розрахунку)	2021	2022	2023	Відносне відхилення, %	
					22 від 21	23 від 22
1	2	3	4	5	6	7
Вхідні дані для розрахунків						
1. Первісна вартість основних засобів (середньорічна), тис. грн	Ф № 1, (р.031п+р.031к)/2	305684,5	319133	331458	4,40	3,86
2.Залишкова вартість основних засобів (середньорічна), тис. грн	Ф № 1, (р.030п+р.030к)/2	97803,5	92147,5	81286,0	-5,78	-11,79
3.Знос основних засобів, тис. грн	Ф № 1, (р.032п+р.032к)/2	207881	226985,5	250172	9,19	10,21
4.Вартість введених в експлуатацію основних засобів, тис. грн	Звіт незалежного аудитора	91527	47402	17177	-48,21	-63,76
5.Вартість виведених з експлуатації основних засобів, тис. грн	Звіт незалежного аудитора	72994	39038	891	-46,52	-97,72
6.Валюта балансу, тис. грн	Ф № 1, (р.280п+р.280к)/2	566120,5	671807,5	718816	18,67	7,00
7.Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис. грн	Ф2, р. 035	1404740	1 753 605	1718306	24,83	-2,01
8. Валовий прибуток, тис. грн	Ф2, р. 050	64334	227 136	117564	253,06	-48,24
9.Середньооблікова чисельність працюючих, прац.	Ф1	610	588	559	-3,61	-4,93

Продовження табл. 10

1	2	3	4	5	6	7
10.Первісна вартість основних засобів на початок року, тис. грн	Ф1, р. 031п	296418	314951	323315	6,25	2,66
11.Первісна вартість основних засобів на кінець року, тис. грн	Ф1, р. 031к	314951	323315	339601	2,66	5,04
Показники, які характеризують забезпеченість основними засобами						
12.Фондомісткість	p.1/p.7	0,22	0,18	0,19	-16,37	6,00
13.Фондоозброєність	p.1/p.9	501,12	542,74	592,95	8,31	9,25
14.Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	p.2/p.6	0,17	0,14	0,11	-20,60	-17,56
Показники, що характеризують стан основних засобів						
15.Коефіцієнт зносу	p.3/p.1	0,68	0,71	0,75	4,59	6,12
16.Коефіцієнт придатності	p.2/p.1	0,32	0,29	0,25	-9,75	-15,07
17.Коефіцієнт оновлення	p.4/p.11	0,29	0,15	0,05	-49,55	-65,5
18.Коефіцієнт вибуття	p.5/p.10	0,25	0,12	0,003	-49,67	-97,78
19.Коефіцієнт приросту основних засобів	(p.4-p.5) / p.1	0,06	0,03	0,05	-56,77	87,48
Показники, що характеризують ефективність використання основних засобів						
20.Фондовіддача за первісною вартістю	p.7/p.1	4,60	5,49	5,18	19,57	-5,66
21. Фондовіддача за залишковою вартістю	p.7/p.2	14,36	19,03	21,14	32,50	11,08
22.Рентабельність основних засобів	p.8*100/p.1	21,05	71,17	35,47	238,18	-50,17

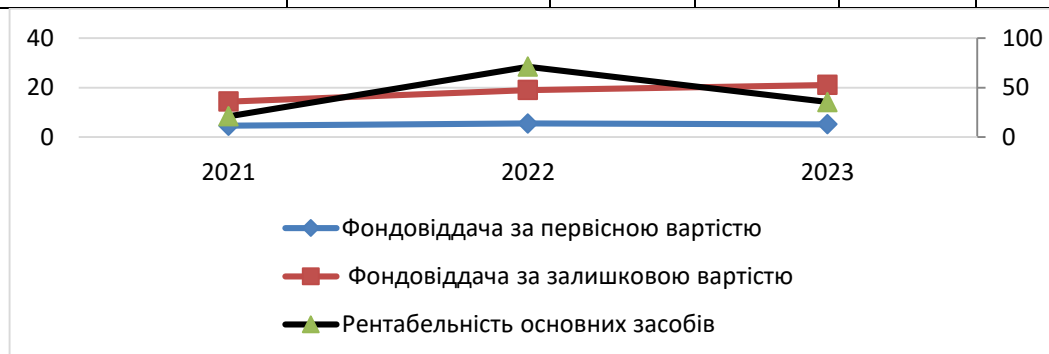

Рисунок 8– Графіки зміни фондовіддачі та рентабельності основних засобів

Таблиця 11 – Розрахунок впливу факторів на фондовіддачу ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Роки	Питома вага активної частини основних засобів в їх загальній структурі	Зміна питомої ваги активної частини основних засобів	Фондовіддача активної частини основних засобів	Зміна фондовіддачі активної частини основних засобів	Фондовіддача	Причини відхилення	Розрахунок
2021	0,328	-	43,758	-	14,36	-	
2022	0,328	0	57,975	14,217	19,03	Зміни питомої ваги	19,03-14,36=4,67
2023	0,330	0,02	63,975	6,0	21,14		21,14-19,03=2,11

Таблиця 12 - Основні напрями удосконалення управління основними засобами ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Етап	Заходи
Планування	1. Впровадження системи автоматизованого планування засобами використання автоматизованої системи, яка дозволить централізувати інформацію, полегшити процес планування та аналізування, а також оптимізувати бюджетування. 2. Підвищення рівня аналізування, що передбачає врахування не лише поточних виробничих програм і технологічних процесів, але й прогнозів розвитку підприємства в перспективі (методи прогнозування попиту, аналізування ринку та конкурентної розвідки тощо). 3. Залучення до планування різних фахівців, оскільки ефективне планування основних засобів потребує комплексного підходу, а тому до даного процесу варто залучати не лише фахівців з менеджменту, економіки та фінансів, але й представників виробничих підрозділів, it-відділу, маркетингові тощо. 4. Створення системи моніторингу та контролю, оскільки важливо не лише розробити план оновлення основних засобів, але й забезпечити його практичне виконання засобами відстежування ходу реалізації плану, виявлення проблеми та вживання своєчасних заходів щодо їх усунення. 5. Застосування методів бенчмаркінгу з метою вивчення та аналізування успішного досвіду інших підприємств, які впровадили ефективні системи планування основних засобів. 6. Постійне навчання та вдосконалення в сфері управління основними засобами, де постійно з'являються нові методи, інструменти та технології.
Використання	1. Технічне вдосконалення засобів праці засобами заміни застарілого обладнання, або ж його модернізації, впровадження комплексної автоматизації та гнучких виробничих систем, ліквідація диспропорцій у виробничих потужностях, засобами стимулювання винахідництва та раціоналізації тощо. 2. Підвищення ефективності організації та управління виробництвом (наукова організація праці та виробництва, використання сучасної комп'ютерної техніки та відповідного програмного забезпечення, прискорення процесів досягнення проектної продуктивності тощо). 3. Підвищення якості сировинних ресурсів (зростання технологічності), що дозволить збільшити вихід товарної продукції з використанням тих же виробничих потужностей, а відповідно – підвищити показник фондівіддачі засобів праці. 4. Збільшення тривалості роботи засобів праці шляхом ліквідації незадіяного обладнання, зменшення простоїв, скорочення термінів виконання ремонтів тощо. 5. Оптимізація рівня концентрації виробництва, що дозволяє при збільшенні частки активної частини основних засобів досягнути ефекту агрегатної концентрації й збільшення обсягів виробництва.
Контроль	1. Регулярний моніторинг та складання внутрішньої звітності про стан основних засобів та ефективність їх використання. 2. Внутрішній аудит та систематична інвентаризація основних засобів для оцінки їх стану та відповідності обліковим даним. 3. Планове технічне обслуговування відповідно до розроблених графіків, впровадження системи обліку та моніторингу технічного обслуговування для забезпечення своєчасного проведення робіт. 4. Енергоефективність та зниження витрат засобами впровадження системи моніторингу та контролю енергоспоживання для виявлення неефективних споживачів енергії та впровадження заходів з енергоефективності, проведення регулярних енергоаудитів для оцінювання енергоспоживання та впровадження рекомендацій щодо його зниження. 5. Автоматизація процесів. Впровадження ERP-системи для інтеграції обліку, управління та контролю основних засобів з іншими бізнес-процесами підприємства. Впровадження системи управління активами (EAM) для автоматизації процесів обліку, планування та проведення технічного обслуговування. 6. Навчання та підвищення кваліфікації персоналу для працівників, які займаються обслуговуванням та управлінням основними засобами, для підвищення їх кваліфікації та ознайомлення з новітніми методами та технологіями. Впровадження мотиваційних програм для заохочення працівників до ефективного використання та обслуговування основних засобів. 7. Оптимізація амортизаційної політики з метою точнішого відображення зносу основних засобів та планування їх оновлення, фінансове планування для забезпечення своєчасного оновлення та модернізації основних засобів.

Таблиця 13 – Порівняння найбільш популярних EAM-систем

EAM-система	Переваги	Недоліки
IBM Maximo	Широка функціональність. Підтримка управління всіма типами активів, включаючи виробниче обладнання, транспортні засоби та інфраструктуру. Гнучкість. Легко адаптується під різні галузі та масштаби бізнесу. Інтеграція. Хороша інтеграція з іншими системами управління підприємством (ERP, CRM тощо).	Висока вартість. Може бути дорогою в плані ліцензій та впровадження. Складність впровадження. Потребує значних ресурсів для впровадження та навчання персоналу.
SAP EAM	Інтеграція з SAP ERP. Легко інтегрується з іншими модулями SAP, забезпечуючи єдину платформу для всіх бізнес-процесів. Аналітика та звітність. Потужні інструменти для аналітики та звітності. Надійність. Висока стабільність та надійність системи.	Вартість. Висока вартість ліцензій та підтримки. Складність. Потребує високої кваліфікації персоналу для управління та обслуговування системи.
Infor EAM	Хмарне рішення. Підтримка хмарних рішень, що знижує витрати на інфраструктуру. Інтуїтивний інтерфейс. Простий у використанні інтерфейс, що знижує час на навчання. Модульність. Легко масштабувати та адаптувати під конкретні потреби підприємства.	Інтеграція. Може мати обмеження в інтеграції з деякими ERP-системами. Вартість. Вартість ліцензій може варіюватися залежно від конфігурації та обсягу використання.

Таблиця 14 – Витрати на впровадження InforEAM на ТОВ «Пирятинський сирзавод»

Стаття витрат	Деталізація статей витрат	Сума, грн
Ліцензійне забезпечення	Основна ліцензія	1000000
	Додаткові користувацькі ліцензії	20000 на одного користувача 400000
Інфраструктурне забезпечення	Оновлення серверів Оновлення програмного забезпечення Хмарні послуги	700000
	Придбання додаткового програмного забезпечення	300000
Техпідтримка та обслуговування	Щорічна підтримка та оновлення	20% від вартості ліцензій 420000
Консалтинг та впровадження	Консультаційні послуги щодо впровадження системи Налагодження системи	550000
Навчання персоналу	Курси та тренінги для персоналу Навчальні матеріали	200000
Підсумок		3570000, з них: 3150000 – одноразові, 420000 - щорічні

Таблиця 15 – Нарахування амортизації за прямолінійним методом

Рік нарахування	Нарахована амортизація, тис. грн	Податкова вигода (18%), тис. грн
1	$(5000-500)/5 = 900$	162
2	900	162
3	900	162
4	900	162
5	900	162
Сума	4500	810

Таблиця 16– Нарахування амортизації за методом прискореного зменшення залишкової вартості

Рік нарахування	Залишкова вартість на початок року, тис. грн	Нарахована амортизація, тис. грн	Податкова вигода (18%), тис. грн
1	5000	$5000 * 0,4 = 2000$	360
2	3000	$3000 * 0,4 = 1200$	216
3	1800	$1800 * 0,4 = 720$	129,6
4	1080	$1080 * 0,4 = 432$	77,76
5	648	$648 * 0,4 = 148$	26,64
Сума	500	4500	810

Таблиця 17 – Розрахунок суми економії від впровадження розроблених заходів для ТОВ «Пирятинський сирзавод»

ЗАХОДИ	Виконавці	Термін впровадження	Витрати, тис. грн	Доходи, тис. грн	Економічний ефект, тис. грн.	Питома вага, %
Впровадження системи управління витратами підприємства (СУВ)	Планово-економічний відділ	2 місяці	200	5000	4800	51,9
Оптимізація структури капіталу підприємства	Планово-економічний відділ	2 місяці	300	3017,5	2717,5	29,4
Впровадження системи управління активами підприємства Infor EAM	Планово-економічний відділ	4 місяці	3570	5104,95	1534,95	16,6
Оптимізація амортизаційної політики підприємства	Бухгалтерія	1 місяць	0	198	198	2,1
Разом			4070	13320,45	9250,45	100

ДОДАТОК Г

(довідниковий)

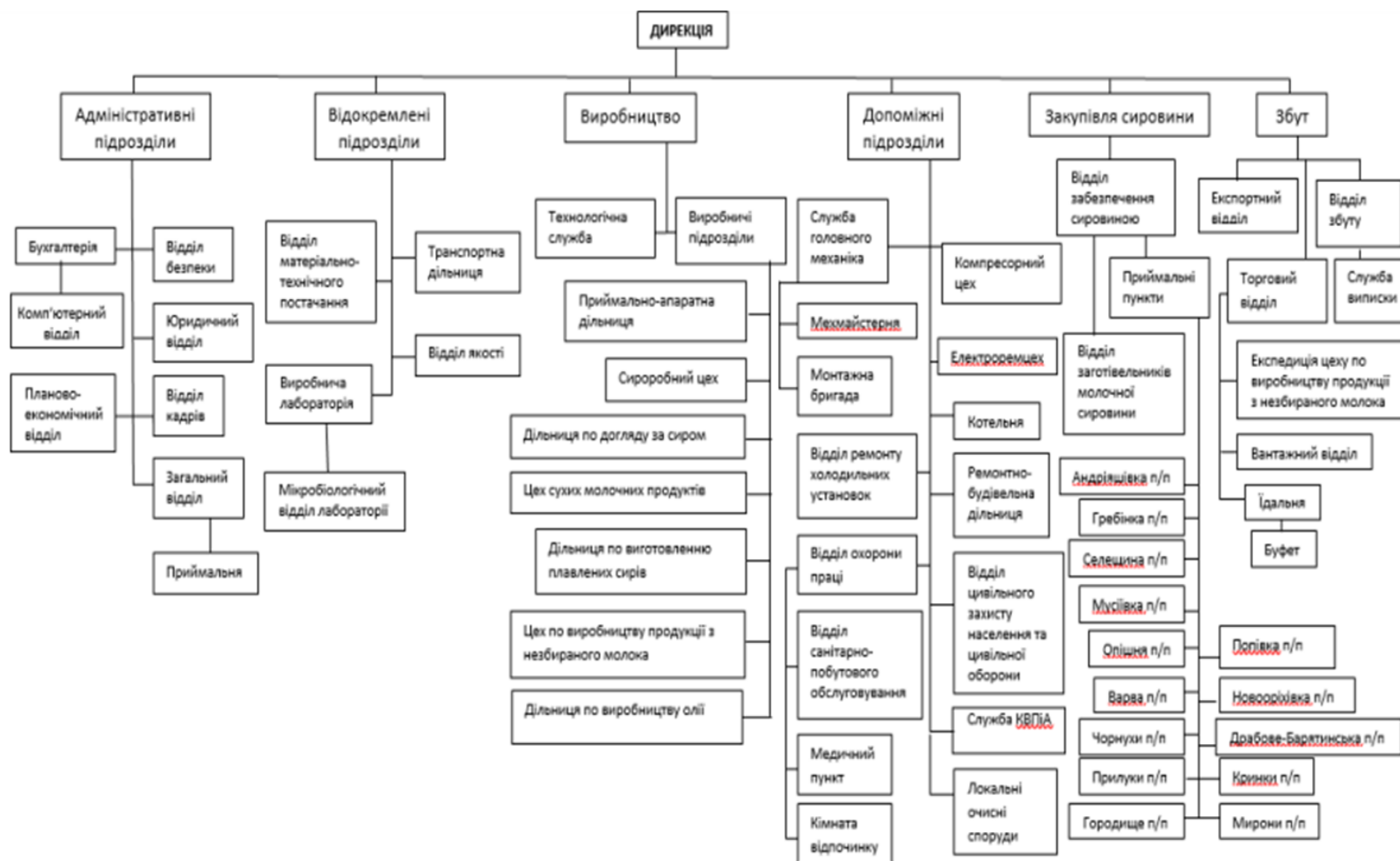

Рисунок Г.1 – Організаційна структура ТОВ «Пирятинський сирзавод»